

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

FELHÍVÁS!

*Felhívjuk tisztelt Előfizetőink figyelmét
Az Alkotmánybíróság Határozatai utolsó oldalán közzétett tájékoztatóra
és a 2010. évi előfizetési árainkra.*

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
1/2010. (I. 18.) Tü. áf.	Állásfoglalás az indítvány értelmezéséről (a „határozott kérelem” tartalma).	3
1/2010. (I. 19.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 361/2009. (IX. 3.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	5
2/2010. (I. 21.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 302/2009. (VI. 23.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	6
3/2010. (I. 21.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 71/2009. (II. 27.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	7
4/2010. (I. 21.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 166/2009. (V. 20.) OVB határozatának megsemmisítéséről, és az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasításáról.....	9
5/2010. (I. 21.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 295/2009. (VI. 23.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	11
6/2010. (I. 21.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 296/2009. (VI. 23.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	12
8/2010. (I. 28.) AB határozat	A vagyonadóval kapcsolatos egyes törvényi rendelkezések alkotmányellenességéről.....	14

9/2010. (I. 28.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítéséről hozott 297/2009. (VI. 23.) OVB határozatának megsemmisítéséről, és az Országos Választási Bizottság új eljárásra utasításáról.....	32
10/2010. (I. 28.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 294/2009. (VI. 23.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	34
11/2010. (I. 28.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 406/2009. (X. 8.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	37
7/2010. (I. 21.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 334/2009. (VII. 22.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról.....	39
564/E/2005. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról, mert az Országgyűlés az Alkotmány 61. § (4) bekezdésben foglaltak alapján nem alkotott törvényt a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról	41
1200/B/2005. AB határozat	A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 32. § (5) bekezdése, valamint a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet 23. § (7) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	47
509/B/2007. AB határozat	A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 99. § (1) bekezdése, valamint 101. § (2) bekezdés első mondata alkotmányellenességének vizsgálatáról ..	52
1369/B/2007. AB határozat	Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 110. §-ának utolsó mondata alkotmányellenességének vizsgálatáról	54
101/B/2008. AB határozat	Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 11. § (1) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	56
209/B/2008. AB határozat	A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 2. § (6) bekezdése, 18. §-a, 19. §-a és 20. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról ..	61
233/D/2008. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában hozott 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 13. § (3) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panasz elutasításáról	65
357/B/2000. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	70
340/B/2001. AB végzés	Az alkotmánybíróági eljárás megszüntetéséről	74
302/D/2002. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	76
1026/D/2006. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	77
290/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	79
335/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	79
594/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	80
616/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	81
1066/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	81
1070/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	82

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK ÁLLÁSFOGLALÁSA

1/2010. (I. 18.). Tü. áf.

Állásfoglalás az indítvány értelmezéséről (A „határozott kérelem” tartalma)

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (Abtv.) 22. § (1) bekezdésének az indítvány tartalmára vonatkozó előírásai szerint meg kell jelölni a kérelem alapjául szolgáló okot, s egyben határozott kérelmet kell megfogalmazni. Az Ideiglenes Ügyrend az Abtv. hivatkozott rendelkezésének tartalmát a következőképpen bontotta ki, illetőleg határozta meg: az indítványnak tartalmaznia kell „... a vizsgálendő jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek, valamint az Abtv.-nek és egyéb törvényeknek azokat a rendelkezéseit, amelyekből az indítványozó jogosultsága és az Alkotmánybíróság hatásköre megállapítható.” [21. § (2) bekezdés]

Az Abtv. 1. § b) pontja szerinti hatáskörben lefolytatandó eljárás tekintetében előírja, hogy az indítványozónak javasolnia kell a jogszabály, vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek teljes vagy részleges megsemmisítését. [Abtv. 37.]

A hivatkozott rendelkezéseket figyelembe véve, egyben az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatára is tekintettel, a jövőbeni egységes gyakorlat kialakítása érdekében az Alkotmánybíróság az alábbiakban fejté ki álláspontját:

1. Amennyiben az indítvány tartalmából, érveléséből nyilvánvaló az alkotmányértés megállapítására irányuló szándék, a megsemmisítés iránti kérelem kifejezett megfogalmazásának a hiánya olyan formai hiányosságnak tekintendő, ami nem alapozhatja meg – az utólagos normakontroll hatáskörben való eljárásban sem – az indítvány visszautasítását. Az Alkotmánybíróság alkotmányvédelmi kötelezettségét, nevezetesen: az alkotmányértés megállapítása esetén a jogszabály megsemmisítését [Alkotmány 32/A. § (2) bekezdés] tekinti meghatározónak.

2. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában, az utóbbi időszakban egyre több olyan alkotmányjogi panasz került előterjesztésre, ahol a jogi végzettséggel rendelkező, az Alkotmánybíróság előtt már nem első ízben eljáró panaszosok az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi és ügyrendi rendelkezések ismeretében (és a korábbi ügyekben főtítkári hiánypótlásokban foglalt kitanítás ellenére) indokolás nélkül adtak be alkotmányjogi panaszt azzal, hogy – határidő vállalásával vagy a nélkül –

későbbi időpontban kívánták a részletes indokolást előterjeszteni.

Az Alkotmánybíróság az ilyen esetekben nem tekinthet el attól a körülménytől, hogy az indítványozó az Abtv.-ben foglalt szabályozás ismeretében szándékolta adja be hiányosan az alkotmányjogi panaszát, kizárólag azért, hogy a jogvesztő határidőt formailag megtartsa.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ilyen rendeltetésellenes „jogfenntartó” panasz önmagában elbírálatlan, nem minősül az Abtv. és az Ideiglenes Ügyrend szerint határozott kérelemnek. Ezen beadványok elbírálásánál az alábbi – részben már fennálló – gyakorlatot indokolt a jövőben követni:

a) Amennyiben a beadvány a törvényes határidőn belül érkezik, a főtítkár tájékoztatja az indítványozót, hogy az ún. „jogfenntartó” alkotmányjogi panasz indokolás nélkül nem minősül elbírálásra alkalmas indítványnak mindaddig, amíg az Abtv.-ben meghatározott törvényes határidőig az indítványozó nem nyújtja be az alkotmányjogi panasz indokolását.

b) A törvényes határidőn belül kiegészített alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság elbírálja.

c) A törvényes határidő eredménytelen eltelte esetében, az előírt határidőig főtítkársági nyilvántartásban levő „jogfenntartó” alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság elnöke, mint nyilvánvalóan alaptalan indítványt [Abtv. 23. § (1) bekezdés] elutasítja.

d) A törvényes határidő lejárt előtt néhány nappal beérkezett „jogfenntartó” beadvány kezelésére is a c) pontban leírtak az irányadók.

3. Az Alkotmánybíróság működésének első éveiben, majd később is, több esetben előfordult, hogy az Alkotmánybíróság a kifejezetten alkotmányjogi panaszt tartalmazó indítványt, mivel e hatáskörében az indítványt annak formai, vagy tartalmi hiányosságánál fogva elbírálni nem tudta, absztrakt utólagos normakontrollra irányuló indítványként bírálta el.

Az Abtv. általános szabályként a kérelemre irányuló eljárást írja elő [20. §]; a hivatalbóli eljárás lehetőségét két hatáskörben [Abtv. 1. § c) és e) pontok] biztosítja. Következésképpen a kifejezetten (kizárólag) alkotmányjogi panasz elbírálását kérő indítvány, amennyiben nem felel meg az Abtv. 48. §-ában előírt törvényi követelményeknek, vissza kell utasítani. Az Alkotmánybíróság hivatalból absztrakt, utólagos normakontroll hatáskörében nem járhat el.

Ugyanakkor, figyelembe véve az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatát, az indítvány tartalma szerinti elbírálását, ez az értelmezési szabadság magában foglalja az Alkotmánybíróság hatásköre szempontjából történő mérlegelését is. Az Alkotmánybíróság általános alkotmányvé-

delmi szerepköréből kiindulva, kivételesen, ha az alkotmányjogi panasz eljárási okokból (időelőttiség, törvényi határidő túllépés) nem bírálható el, az indítvány tartalma alapján, az ott kifejtettek alkotmányjogi jelentősége megalapozhatja az Abtv. 1. § b) pontjában meghatározott hatáskörben való eljárást.

4. Külön kell értékelni azt a helyzetet, amikor az alkotmányjogi panasz elbírálására irányuló indítvány egyben utólagos normakontroll iránti indítványként (együttesen) vagy kiegészítő (másodlagos) indítványként kerül benyújtásra, illetőleg az indítvány az alkotmányjogi panasszal érintett jogszabályi rendelkezéseken túl, további jogszabályi rendelkezések alkotmányossági felülvizsgálatát is kéri az Abtv. 1. § b) pontja szerinti hatáskörben.

a) Az alkotmánysértés mellett azonos tartalommal érvelve, s két hatáskörben indítványozva az alkotmánybíró-sági eljárást, az ilyen indítványok kezelése tekintetében az Alkotmánybíróság korábban kifejtett álláspontja az irányadó: Ha az indítványozó egy indítványban alkotmányjogi panaszt és ugyanazon tartalommal egyúttal absztrakt utólagos normakontroll iránti kérelmet is előterjeszt, akkor előbb az alkotmányjogi panaszt kell elbírálni. Elutasító döntés esetén az elvont utólagos normakontroll körében már csak az alkotmányjogi panasz elbírálása során kifejtett érvekre kell utalni.

b) Az alkotmányjogi panasz kivizsgálására irányuló indítványhoz képest kiegészítő vagy másodlagos normakontroll indítvány kezelése tekintetében a határozott kérelem differenciált értelmezése indokolt:

ba) Amennyiben az utólagos normakontrollra irányuló indítvány az alkotmányjogi panasz kivizsgálását kérő indítványban, megjelölt jogszabályi rendelkezésekhez képest más normák felülvizsgálatát is kéri, megindokolva a

véltek alkotmánysértést, ez esetben az indítvány (határozott kérelem alapján) érdemben – utólagos normakontroll hatáskörben is – elbírálandó.

Ugyanakkor az eljárási okokból visszautasított alkotmányjogi panasz tekintetében, annak tartalmára tekintettel (a sérelmezett eljárásban nem alkalmazott jogszabály alkotmánysértő voltára, vagy nem alkotmányos alapjogsértésre történő hivatkozás) az Alkotmánybíróság mérlegelhet úgy, hogy e körben is lefolytatja az Abtv. 1. § b) pontja szerinti eljárást.

bb) Abban az esetben, ha a kifejezetten alkotmányjogi panasz elbírálása tekintetében az alkotmánysértés mellett érvelő indítványban utólagos normakontroll eljárás kezdeményezése csupán (egy mondatos) megrendelésként, érvelés nélkül szerepel, az nem tekinthető indítványnak, az Abtv. 1. § b) pontja szerinti hatáskör gyakorlása szempontjából határozott kérelemnek.

Budapest, 2010. január 18.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

KÖZLÖNY

§

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

1/2010. (I. 19.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 361/2009. (IX. 3.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Társadalmi szervezet vezetője 2009. augusztus 6-án országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Akarja-e Ön, hogy a szándék bizonyíthatóságának hiányában is soha el nem évülő népirtásnak minősüljenek, és ehhez mérten büntetendők legyenek mindazon tettek és intézkedések, amelyek az emberek bármilyen csoportjának tagjai számára a népirtást büntetni rendelő hatályos jogszabályokban felsorolt következményeket okozzák?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 361/2009. (IX. 3.) OVB határozatával megtagadta. A határozat indokolása szerint a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek, mely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Az OVB határozatában tükröződő álláspont szerint a kezdeményezésben használt megfogalmazás olyan szövevényes és bonyolult, amely kizárja, hogy a választópolgárok számára egyértelműen értelmezhető legyen.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján a kezdeményező – a törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. A kifogásban a kezdeményező vitatva az OVB álláspontját, előadta: „Előzetesen egyeztetve mind a magyar nyelv nyelvtani szabályaihoz is értő, mind a nyelvet csak érthetőségi szempontból vizsgáló sze-

mélyekkel is, nem kaptam arra utaló jelzést, mintha kezdeményezett népszavazási kérdésem nem felelne meg a vonatkozó előírásoknak”. A kifogás ezen túlmenően az OVB ülésén elhangzottakat veti össze a határozatban foglaltakkal, illetve nehezményezi, hogy a vitában csak két OVB-tag vett részt.

II.

1. Az Alkotmány figyelembe vett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.
(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

2. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezése:
„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A Ve. alkalmazott szabályai:
„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. Az Országos Választási Bizottság a kifogás benyújtásáról haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét, a népszavazást elrendelő határozat elleni kifogásról a köztársasági elnököt is.

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás.

Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 361/2009. (IX. 3.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

3. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére – elrendelte e határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2010. január 12.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1010/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 4. számában.

2/2010. (I. 21.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tár-

gyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 302/2009. (VI. 23.) OVB számú határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 302/2009. (VI. 23.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevők 2009. június 4-én országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az OVB-hez hitelesítés céljából, amely aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkotson törvényt arról, hogy a szavazatszámoló bizottság, a helyi választási bizottság, az országgyűlési egyéni választókerületi választási bizottság, a területi választási bizottság és az Országos Választási Bizottság nem választott tagjait – a bizottság ülésén – szavazati jog ne illesse meg?”

Az OVB vitatott határozatával az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indoklása megállapítja, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi követelménynek, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezés értelmezését jelentősen megnehezíti az, hogy abban a kezdeményezők egy kérdésben kívánnak különböző hatáskörrel rendelkező, és különböző feladatot ellátó választási bizottságok tagjainak szavazati jogáról rendelkezni. A felsorolt választási bizottságok eltérő feladat- és hatásköreiből következően a megbízott tagok szerepe is lényegesen eltér egymástól, ezért a szavazati jog egységes megvonását nem lehet egyetlen kérdésben egyformán megítélni. Példaként hivatkozik az indoklás arra, hogy a szavazatszámoló bizottságok a szavazás napján végeznek elsősorban a szavazás lebonyolításához és az eredmény megállapításához kapcsolódó cselekményeket, míg a többi választási bizottság elsősorban jogorvoslati fórumként jár el. Mindezek alapján az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

2. A kifogástevők álláspontja szerint OVBh. indokolása jogszabálysértő és a kérdést előterjesztő személyek irányában szubjektív indíttatású. Nézetük szerint a kérdés értékelésére, szakmai indokainak mérlegelésére, a meglévő jogi környezetbe való beillesztés alkalmasságának vizsgálatára az OVB-nek nincs hatásköre. A kérdést egyértelműnek és világosnak tartják: a választási bizottságok nem választott (megbízott) tagjait – a bizottság ülésén – ne illesse meg szavazati jog. Mindezekre tekintettel a kifogástevők az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárásra utasítását kéri az Alkotmánybíróságtól.

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

Az Nsztv. vonatkozó rendelkezése:

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

A Ve. alkalmazott szabályai:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. [...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív

és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 302/2009. (VI. 23.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, ugyanazon indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 18.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balogh Elemér s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Bragyova András s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Holló András s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Kiss László s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Kovács Péter s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Lenkó Barnabás s. k.,</i> előadó alkotmánybíró
<i>Dr. Lévy Miklós s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Trócsányi László s. k.,</i> alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 730/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 5. számában.

3/2010. (I. 21.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 71/2009. (II. 27.) OVB számú határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 71/2009. (II. 27.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Az OVBh.-val az OVB hitelesítette azon aláírásgyűjtő ív mintapéldányát, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az eddig a Kormány hatáskörébe tartozó, rendeleti szinten szabályozott, a felsőoktatásban hallgatók által igénybe vehető tanulmányi ösztöndíjakkal kapcsolatos feltételeket az Országgyűlés törvényi szinten szabályozza?” Az OVBh. indokolása szerint az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a hitelesítésének akadályja nincs.

2. A kifogástevő álláspontja szerint az OVBh. indoklása nem helytálló.

Egyrészt azért, mert értelmezése szerint „ez a kérdés azért nem lehet országos népszavazás tárgya, mert nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe”, mivel a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Fot.) 51. § (3) bekezdése a kormány számára ad felhatalmazását a kérdésben szereplő ösztöndíjak szabályozására. (Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a Fot. hivatkozott rendelkezése alapján valójában a Fot. 153. § (1) bekezdésének 12. pontja értelmében kapja a kormány a felhatalmazást a kérdéses rendelet-szintű szabályozásra.) A kormány a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: Kr.) eleget is tett jogalkotási kötelezettségének.

Másrészt azért, mert szerinte a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi követelménynek. Az egyértelműség hiányát a kifogástevő abban látja, hogy nem világos, hogy a kezdeményezés mely ösztöndíjakra vonatkozik, hiszen a kérdés megfogalmazása szó szerint a Kr.-nek a tanulmányi és a doktorandusz ösztöndíjat szabályozó 13–14. §-ait megelőző alcímre utal, ugyanakkor a Kr. rendelkezik a teljesítmény alapú, a szociális alapú, továbbá a felsőoktatási intézmény térítési és juttatási szabályzatában meghatározott ösztöndíjak feltételeinek a szabályozásáról, ami mind a választópolgárokat (a kérdés megválaszolásában), mind a címzett jogalkotót (eredményes népszavazás esetén) zavarhatja meg. A kifogástevő szerint bizonytalanságot okoz az is, hogy a kér-

dés nem ad iránymutatást az Országgyűlés számára abban sem, hogy eredményes népszavazás esetén „a feltételeket pontosan milyen tartalommal szabályozza”, vagy elegendő lesz a kormányrendeleti szabályozás szó szerinti törvényi szintre emelése.

Mindennek alapján a kifogástevő kérte, hogy az Alkotmánybíróság az OVBh.-t semmisítse meg.

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

Az Nsztv. vonatkozó rendelkezése:

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

A Ve. alkalmazott szabályai:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. [...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés megfelel a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi – így az egyértelműségi – követelményeknek.

Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. §-ában meghatározott hatáskörében eljárva – jogorvoslati fórumként – az OVB kifogással támadott határozatát vizsgálja felül. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 71/2009. (II. 27.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 330/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 5. számában.

4/2010. (I. 21.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 166/2009. (V. 20.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 166/2009. (V. 20.) OVB határozatában magánszemélyek által benyújtott népi kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az aláírásgyűjtő íven a következő szöveg szerepelt: „*Kezdeményezzük, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt a választási bizottságok jogi személyiségéről.*”

Az OVB határozata indokolásában utalt arra, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 17. §-a szerint a népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést. Az OVB álláspontja szerint a választópolgárok számára a kezdeményezés tárgya nem egyértelmű, mert mögöttes jogszabályi ismeretek hiányában a választópolgárok nem tudják mit jelent a választási bizottságok jogi személyiségének hiánya, illetve milyen következményekkel járna annak megadása.

A kezdeményezők a törvényes határidőn belül kifogást nyújtottak be, melyben kérték, hogy az Alkotmánybíróság a 166/2009. (V. 20.) OVB határozatot semmisítse meg, és az OVB-t utasítsa új eljárásra, mert a kezdeményezést jogszabálysértés hiányában hitelesíteni kellett volna. Véleményük szerint a kérdés a választópolgárok számára és a jogalkotó számára is egyértelmű. Hivatkoztak arra, hogy a jogi személyiség mibenléte az iskolarendszerben – szerintük – oktatási tananyag. Álláspontjuk szerint a „választópolgárt az OVB nem tekintheti tudatlannak, és nem feltételezheti róluk, hogy a törvényben foglalt, a kérdés jogi környezetét érintő jogszabályokat nem ismerik.” A kifogásban hivatkoztak az Alkotmány 77. § (2) bekezdésére, mely szerint az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire kötelezőek. Szerintük „mindebből nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a választópolgárok a rájuk kötelező jogszabályokat nem ismerik (pl. a jogi személy mibenlétét)”. A kezdeményezők az OVB eljárását is jogszabálysértőnek tartották, arra hivatkozva, hogy a határozathozatalban olyan tagok is részt vettek, akik az európai parlamenti képviselők választására tekintettel a jelölő szervezet részéről történt megbízás alapján kerültek az OVB-be.

A törvényes határidőn belül másik kifogás is érkezett a 166/2009. (V. 20.) OVB határozattal szemben, melyben a kifogást tevő arra hivatkozott, hogy, ha az OVB minden kérdésnél megvizsgálná, hogy azt mindenki érti-e, vélhetően minden esetben találna olyanokat, akik nem tudják értelmezni az adott kérdést. Ha emiatt nem lehetne népi kez-

deményezést tartani, csorbulna az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében, illetve 28/D. §-ában biztosított népi kezdeményezéshez való jog.

Az Alkotmánybíróság a 166/2009. (V. 20.) OVB határozattal szemben előterjesztett kifogásokat egyesítette, és azokat egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány kifogásokkal érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„28/D. § Országos népi kezdeményezést legalább 50 000 választópolgár nyújthat be. Az országos népi kezdeményezés arra irányulhat, hogy az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést az Országgyűlés tűzze a napirendjére. Az országos népi kezdeményezésben megfogalmazott kérdést az Országgyűlés köteles megtárgyalni.”

„77. § (2) Az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire egyaránt kötelezőek.”

2. Az Nsztv. rendelkezése:

„17. § A népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést.”

3. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.):

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) (...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogások megalapozottak.

1. Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában,

valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB határozata ellen beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a)–c) pontjaiban, illetve a Ve. 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. A kifogásolt határozatban az OVB azt állapította meg, hogy a népi kezdeményezésre feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 17. §-a követelményének.

Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban utalt arra, hogy az Országgyűlést a népi kezdeményezés nem köti oly módon, mint a legalább 200 000 választópolgár kezdeményezésére elrendelt ügydöntő és eredményes népszavazás alapján hozott döntés, amikor az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Népi kezdeményezés esetén ezzel szemben az Országgyűlésnek a kérdés napirendre tűzésére, megvitatására és határidőn belüli döntésre van kötelezettsége, de a döntés tartalmát a népi kezdeményezés nem köti meg. Éppen ezért a népi kezdeményezésnek mindaddig, amíg az alkotmányosság keretében marad – ellentétben a népszavazással – az Alkotmányban megfogalmazott tárgyköri korlátja nincs, és a kérdésnek nem kell konkrét jogalkotási kötelezettséget megfogalmaznia. A népi kezdeményezésből csupán törvényhozási kérdésben való vita és döntés következik. Így a népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívén szereplő kérdéssel szemben is mindössze annyi az elvárás, hogy törvényhozási tárgykörre vonatkozzon. [42/2002. (X. 11.) AB határozat, ABH 2002, 316, 318.; 89/2009. (IX. 24.) AB határozat, ABK 2009 szeptember 1005.]

Az Alkotmánybíróság fentieket figyelembe véve, jelen ügyben úgy ítélte meg, hogy a benyújtott népi kezdeményezés konkrétan tartalmazza a megtárgyalásra javasolt kérdést, az az egyértelműség nyelvtani értelemben vett követelményének megfelel, az Országgyűlés számára pedig nyilvánvaló, hogy milyen törvényhozási tárgykörre vonatkozik. Az egyértelműség hiánya az OVB határozat indokolásában megfogalmazott indok alapján a népi kezdeményezésre feltett kérdés tekintetében nem állapítható meg, ezért az Alkotmánybíróság a 166/2009. (V. 20.) OVB határozatot megsemmisítette, és az OVB-t új eljárásra utasította.

3. Az Alkotmánybíróság a kifogások alapján a Ve. 130. §-ában meghatározott hatáskörében eljárva az OVB támadott határozatát vizsgálja felül, ezért a határozat tényleges tartalmát nem érintő kifogással érdemben jelen ügyben sem foglalkozott.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 558/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 5. számában.

5/2010. (I. 21.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 295/2009. (VI. 23.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 295/2009. (VI. 23.) OVB határozatában magánszemélyek által benyújtott országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkotson törvényt a jogi személy fogalmának meghatározásáról?”

Az OVB határozata indokolásában utalt arra, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Az OVB álláspontja szerint nem tekinthető egyértelműnek a kezdeményezés, mert a választópolgároknak megtevéstől azt sugallja, hogy jelenleg nincs jogszabályi rendelkezés a jogi személy fogalmáról. Az indokolás utalt arra, hogy a jogi személy kritériumait a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény tartalmazza, amelyből levezethető és meghatározható a jogi személy fogalma.

A kezdeményezők a törvényes határidőn belül kifogást nyújtottak be, melyben kérték, hogy az Alkotmánybíróság a 295/2009. (VI. 23.) OVB határozatot semmisítse meg, és az OVB-t utasítsa új eljárásra.

Véleményük szerint a határozat jogszabálysértő, és a kezdeményezést jogszabálysértés hiányában hitelesíteni kellett volna. Álláspontjuk szerint a jogi személy mibenléte nincs kellően szabályozva, és az Alkotmány 28/C. §-ában foglalt rendelkezés és az Nsztv. 10. §-ában foglalt törvényi rendelkezés nem zárja ki az országos népszavazást olyan kérdésben – különösen az Alkotmány 2. §-ában foglalt demokratikus jogállamiság követelményének érvényre juttatására tekintettel – amely egyértelmű fogalmi definíciót ad. Nem kizáró feltétel, ha az adott kérdést a törvény bizonyos részeiben már szabályozza.

II.

1. Az Alkotmány kifogásokkal érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

a) a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről és illetékekről, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvények tartalmáról,

b) hatályos nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségekről, illetve az e kötelezettségeket tartalmazó törvények tartalmáról,

c) az Alkotmány népszavazásról, népi kezdeményezésről szóló rendelkezéseiről,

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,

e) az Országgyűlés feloszlásáról,

f) a Kormány programjáról,

g) hadiállapot kinyilvánításáról, rendkívüli állapot és szükségállapot kihirdetéséről,

h) a Magyar Honvédség külföldi vagy országon belüli alkalmazásáról,

i) a helyi önkormányzat képviselő-testületének feloszlásáról,

j) közkegyelem gyakorlásáról.”

2. Az Nsztv. rendelkezése:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés határákörébe,

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,

e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.):

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) (...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB határozata ellen beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a)–c) pontjaiban, illetve a Ve. 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. A kifogásolt határozatban az OVB azt állapította meg, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek. Az Alkotmánybíróság a határozattal szemben benyújtott kifogást nem találta megalapozottnak, az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve, az indokok helyességére tekintettel a 295/2009. (VI. 23.) OVB határozatot azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 727/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 5. számában.

6/2010. (I. 21.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 296/2009. (VI. 23.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 296/2009. (VI. 23.) OVB határozatában magánszemélyek által benyújtott országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkotson törvényt a választási bizottságok (szavazatszámoló bizottságok, Országos Választási Bizottság, területi választási bizottságok, országgyűlési egyéni választókerületi választási bizottságok, helyi választási bizottságok) jogi személyiségéről?”

Az OVB határozata indokolásában utalt arra, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Az indoklás kitért arra, hogy a kezdeményezés értelmezését jelentősen megnehezíti az, hogy abban a beadványozó egy kérdésben kíván különböző hatáskörrel rendelkező és feladatot ellátó választási bizottságok jogi személyiségéről rendelkezni. Az OVB álláspontja szerint a választópolgárok nem tudnak egyértelműen válaszolni a kérdésre azért sem, mert az csupán a jogi személyiség problémájának törvényi rendezését indítványozza, de nyelvtani megfogalmazásából nem állapítható meg, hogy az indítványozók a jogi személyiség megadásához vagy annak mellőzéséhez kéri-e a választópolgárok támogatását.

A kezdeményezők a törvényes határidőn belül kifogást nyújtottak be, melyben kérték, hogy az Alkotmánybíróság a 296/2009. (VI. 23.) OVB határozatot semmisítse meg, és az OVB-t utasítsa új eljárásra. Véleményük szerint a kérdésre egyértelmű választ lehet adni, hiszen az „igen” válasz azt jelenti, hogy a választópolgár szeretné, ha törvényt alkotna az Országgyűlés, a „nem” válasz, pedig azt, hogy nem akarja a törvény alkotását. Úgy vélik, hogy a kérdés megfelel az Nsztv. 10. §-ában foglaltaknak, ezért azt hitelesíteni kellett volna, a hitelesítés megtagadása jogszabálysértő, és a kérdést előterjesztők irányában szubjektív indíttatású.

II.

1. Az Alkotmány kifogásokkal érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

2. Az Nsztv. rendelkezése:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,
c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,
d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,
e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.):

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) (...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB határozata ellen beérkezett kifogás megfelelő-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a)–c) pontjaiban, illetve a Ve. 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. A kifogásolt határozatban az OVB azt állapította meg, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek. Az Alkotmánybíróság a határozattal szemben benyújtott kifogást nem találta megalapozottnak, az OVB határozatában foglalt indoklással egyetértve, az indokok helyességére tekintettel a 296/2009. (VI. 23.) OVB határozatot azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 728/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 5. számában

8/2010. (I. 28.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény 1. § (1) bekezdésének „lakóingatlan,” szövegrésze, 2. § 1–10., 14., 16–17., 19–22. pontja, 4–16. §-a, továbbá 1. és 2. számú melléklete alkotmányellenes, ezért e rendelkezéseket a törvény kihirdetésére visszamenőleges hatállyal megsemmisíti.

Az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény 1. § (1) bekezdése az alábbi szövegezéssel marad hatályban:

„1. § (1) Adóköteles az e törvény szerinti vízi jármű, légi jármű, nagy teljesítményű személygépkocsi.”

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 33. § (10) bekezdésének „lakóingatlan,” szövegrésze, 33. § (11) bekezdése, 33. § (12) bekezdésének „– a (11) bekezdés szerinti esetet kivéve –” és „lakóingatlanról,” szövegrésze, 129. § (2)–(3) bekezdése és 168. § (8) bekezdése alkotmányelle-

nes, ezért e rendelkezéseket az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény kihirdetésére visszamenőleges hatállyal megsemmisíti.

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 33. § (10) és (12) bekezdése az alábbi szövegezéssel marad hatályban:

„(10) A magánszemély adózó – amennyiben adóját nem a munkáltatója állapítja meg vagy nem él az egyszerűsített bevallás lehetőségével – az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adót a személyi jövedelemadóról szóló bevallásában, a nem magánszemély adózó a társasági adóról szóló bevallásában, az egyszerűsített vállalkozói adó alanya az egyszerűsített vállalkozói adó bevallásában – az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló törvény szerinti vízi jármű, légi jármű, illetve nagy teljesítményű személygépkocsi azonosító adatainak a feltüntetésével – az adóévre vonatkozóan állapítja meg és vallja be. Ha az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adó alanya személyi jövedelemadóról, társasági adóról, illetve egyszerűsített vállalkozói adóról szóló bevallás benyújtására nem kötelezett – ideértve az e törvény 31. § (5)–(6) bekezdéseiben meghatározott nyilatkozattételre jogosult adóalanyokat is –, továbbá ha a magánszemély adóalany személyi jövedelemadóját a munkáltató állapítja meg vagy él az egyszerűsített bevallás lehetőségével, az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóbevallás-benyújtási kötelezettségét a külön az erre a célra rendszerezett nyomtatványon az adóév május 20-áig teljesíti.”

„(12) Nem köteles az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról bevallást benyújtani az az adóalany, akit teljes személyes mentesség illet meg, továbbá nem kell bevallást adni arról a vízi járműről, légi járműről, nagy teljesítményű személygépkocsiról, amely után adófizetési kötelezettség nem áll fenn.”

3. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a lakóingatlanok adójának bevallásához felhasználható becsült forgalmi érték közléséről szóló 242/2009. (X. 29.) Korm. rendelet alkotmányellenes, ezért azt kihirdetésére visszamenőleges hatállyal megsemmisíti.

4. Az Alkotmánybíróság az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény 3. §-a, 17. §-a, 20–21. §-a, 23. §-a, 27. §-a, 29. §-a, 32–34. §-a és 36. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz számos indítványt terjesztettek elő az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban:

Nért.) rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére.

1. Az indítványozók túlnyomó többsége a Nért. lakóingatlanok adójával kapcsolatos rendelkezéseit kifogásolta. A lakóingatlanok adójával kapcsolatos indítványok lényege a következőképpen foglalható össze:

1.1. Több indítványozó kifogásolta a Nért. azon rendelkezéseit, amelyek a lakóingatlanok adójának alapját, illetve az adófizetésre kötelezett adóalanyi kört határozzák meg, valamint szankció alkalmazását teszik lehetővé.

Az indítványozók kifejtették, hogy a Nért. 15–16. §-a, illetve 1. és 2. számú melléklete alapján kiszámítható a lakóingatlanoknak a törvényhozó által vélelmezett értéke (számított érték), de ugyanakkor a Nért. 10. §-a értelmében az adó alapja nem az előbbi számított érték, hanem a lakóingatlanok az adóév első napján fennálló forgalmi értéke. Utaltak továbbá arra, hogy a Nért. 2. § 10. pontja definiálja a forgalmi érték fogalmát. A Nért. 15. §-a alapján az adóalany e törvényi definíció figyelembe vételével köteles a konkrét ingatlant illetően az adó alapjául szolgáló forgalmi értéket megállapítani, illetve bevallani, s adóbevallása alapján az adót megfizetni.

Az indítványozók a fentiekkel kapcsolatban azt sérelmezték, hogy a Nért. alapján nem egyértelmű, miként lehet pontosan megállapítani az adó alapját, vagyis a lakóingatlanok forgalmi értékét. Az adóalap bizonytalansága következtében az adóhatóság az adókötelezettség teljesítésének ellenőrzése során korlátlan mérlegelési joggal rendelkezik, mely sérti a jogbiztonság elvét. Ezen túlmenően az adóztatott vagyon és az adóztatás közvetlen kapcsolatának követelményére figyelemmel a vagyonadó pontosan meg nem határozható összegű alapja ellentétes az arányos köztelherviselés elvével.

Az indítványozók az ismertetett rendelkezésekkel összefüggésben a jogbiztonság elvébe ütközönek tartották továbbá, hogy az adóalany a Nért. 39–40. §-a alapján szankcionálható, ha nem tudja pontosan, vagyis az adóhatóság által utólagosan megállapított forgalmi értékkel azonosan meghatározni a lakóingatlan forgalmi értékét. Sérti szerintük a jogbiztonság elvét, hogy a törvényhozó bizonytalan feltételekhez köti az adófizetési kötelezettséget, mely kötelezettség elmulasztása esetén szankciót helyez kilátásba. A jogbiztonság sérelmét jelenti továbbá, hogy nincs rögzítve, miként bizonyíthatja az adóalany az általa megállapított forgalmi érték helyességét.

Mindezek alapján az indítványozók a Nért. hivatkozott rendelkezéseivel összefüggésben az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és 70/I. §-ának sérelmét kérték megállapítani. Az egyik indítványozó ezen túlmenően az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével, azaz a bírósághoz fordulás jogával is ellentétesnek tartotta azt, hogy a Nért. alapján nem egyértelmű, miként lehet a forgalmi érték helyes megállapítását bizonyítani.

1.2. Az indítványozók a Nért. 10. §-ával és 2. § 10. pontjával összefüggésben az adó alapjául szolgáló forgalmi ér-

ték fogalmát érintően kifogásolták a „vagyonterhelő adósságok” fordulatot.

Az indítványozók azt sérelmezték, hogy a vagyonterhelő adósságokat nem lehet figyelembe venni az adó alapjául szolgáló forgalmi érték megállapításánál. Így a törvényhozó „nem az adózó tényleges vagyonát”, „hanem a vagyonterhelő tartozást is adóztatja”, melynek következtében az adóteher nem áll közvetlen összefüggésben az adózó tényleges vagyoni helyzetével. Ezért az indítványozók a Nért. hivatkozott rendelkezéseivel összefüggésben az Alkotmány 70/I. §-a sérelmének megállapítását indítványozták.

Kifogásolták továbbá, hogy nem egyértelmű, mit kell egyáltalán a „vagyonterhelő adósságok” alatt érteni. Mivel az adósság fogalmát a Nért. nem definiálja, annak értelmezéséhez az egyik indítványozó az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 110. § (1) bekezdését („E törvény alkalmazásában adósság a hitelviszonyon alapuló fizetési kötelezettség.”) hívta segítségül. Ebből szerinte az következik, hogy az adóév első napján fennálló kezelői jog, vagyonkezelői jog, haszonélvezeti jog, valamint használat joga értékcsökkentő tényezőként nem minősül adósságnak, ezért azt a lakóingatlan forgalmi értéke kapcsán figyelembe kell venni, vagyis a forgalmi értékből le kell vonni. Ez viszont ellentmond annak, hogy a Nért. 5. §-a alapján adóalany a vagyoni értékű jog jogosultja.

Ehhez hasonlóan az indítványozók szerint az sem világos, hogy a Nért. alapján adóköteles-e az elidegenítési és terhelési tilalommal terhelt lakóingatlan, illetve az elidegenítési és terhelési tilalmat figyelembe kell-e venni a forgalmi érték meghatározásánál. Ha az elidegenítési és terhelési tilalom értékcsökkentő tényezőként nem vehető figyelembe, akkor az indítványozók szerint a Nért. olyan személyeket is adófizetésre kötelez, akik megélhetésük biztosítása érdekében eltartási, életjáradéki szerződést kötöttek, s éppen nehéz anyagi helyzetük miatt vállalták az e szerződés részét képező elidegenítési és terhelési tilalmat. Ezért az ilyen nehéz anyagi helyzetben lévők megadóztatását az Alkotmány 70/E. §-a szerinti szociális biztonság-hoz való joggal ellentétesnek tartották.

1.3. Más indítványozók az adó alapjául szolgáló forgalmi értékkel összefüggésben a Nért. 5. §-át sérelmezték, mely nemcsak a tulajdonosokat, hanem a vagyoni értékű jogok gyakorlására jogosultakat is az adóalanyok körébe sorolja. Ennek kapcsán azt állították, hogy bár a vagyoni értékű jogok jogosultjai is adóalanyok, de mivel a vagyoni értékű jog az adó alapjául szolgáló forgalmi értékben nem szerepel, ezért adófizetésre e jogosultak tulajdonképpen nem lennének kötelezhetők, illetve ilyen kötelezettségük a normavilágosság követelményét, az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből származó jogbiztonság elvét sérti.

Ismét más indítványozók a Nért. 5. § (1) bekezdése kapcsán a tulajdonosok és a vagyoni értékű jogosultak adóalanyiségével kapcsolatban az arányos köztelherviselés követelményének sérelmére is hivatkoztak. Azzal érveltek,

hogy a vagyoni értékű jog értéke alacsonyabb a tulajdon értékénél, ezért az eltérő vagyonnagyságot arányosan eltérő mértékben terhelő adókötelezettség felelne meg az Alkotmány 70/I. §-ának, illetve a 70/A. §-ban rögzített vagyoni helyzet szerinti különbségtétel tilalmának. A Nért. alapján viszont az eltérő vagyonnagysághoz azonos mértékű adóelvonás tartozik.

Az indítványozók szerint továbbá az is ellentétes a jogállamiság elvével, hogy a Nért. 5. § (2) bekezdése értelmében a tulajdonosnak kell az adó tartozást megfizetni, ha a vagyoni értékű jog jogosultjával szemben – az utóbbit terhelő adókötelezettség teljesítésére irányuló – végrehajtás eredménytelenül zárult. Ezzel összefüggésben az indítványozók az Alkotmánybíróság 60/2009. (V. 28.) AB határozata alapján úgy vélték, hogy a köztartozás behajtásának, azaz a vagyoni értékű jog jogosultjával szemben lefolytatott végrehajtási eljárás eredménytelenségének kockázata az államot terheli. Jogállami keretek között nincs arra lehetőség, hogy – megfelelő ellentételezés nélkül – ezt a kockázatot a tulajdonos az állam helyett viselje.

Az indítványozók azért is kifogásolták a Nért. 5. §-át, mert e rendelkezés szerint a lakóingatlan több tulajdonosa, illetve több vagyoni értékű jogosult között megoszlik az adóalanyiság. Az adóalanyiság ugyanakkor nem osztható fogalom (csak az adófizetési kötelezettség osztható meg). Így a Nért. 5. §-a a tulajdonosok számától függő többszörös adóztatás veszélyét rejti magában, mely sérti a normavilágosság követelményét.

Az indítványozók a lakóingatlant terhelő több vagyoni értékű jog esetén értelmezhetetlennek tartották a Nért. 5. § (1) bekezdésének azt a kitételét, hogy a jogosultak „jogosultságaik arányában minősülnek adóalannak”. Az indítványozók szerint nem világos a „különböző jogok közötti kapcsolat megítélése, főleg »arányosításának« módszere”. A jogosultságok arányától függő adóalanyiság különösen azért okoz bizonytalanságot, mert a Nért. a vagyoni értékű jogok értékének meghatározására nem ad irányutatót. Így a bizonytalan értékű jogosultságok nem ismert módon történő arányosításával kellene az adóalanyiságot meghatározni, mely nyilvánvalóan ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő jogbiztonság követelményével.

1.4. Az indítványozók azt is kifogásolták továbbá, hogy a lakóingatlanok adóztatása nincs tekintettel az adóalanyok jövedelmi helyzetére. Sérelmezték továbbá, hogy a Nért. szerint az ingatlanok közül csupán a – rendszerint a természetes személyek tulajdonában álló – lakóingatlanok adókötelesek, más ingatlanok (pl.: irodaházak, banképületek, gyárépületek stb.) viszont nem. Ezért az indítványozók a Nért. 1. § (1) bekezdésének „lakóingatlan” szövegrészét, 4–16. §-ait, valamint 1. és 2. számú mellékletét ellentétesnek tartották a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogúságának az Alkotmány 9. § (1) bekezdésében biztosított elvével, a tulajdon alkotmányos védelmével (13. §), illetve az arányos közteherviselésnek az Alkotmány 70/I. §-a szerinti elvével. A természetes személyek lakóingatlanát érintő tulajdonkorlátozás révén pedig sérül tovább-

bá „az alapvető emberi jogok körébe” tartozó „lakhatáshoz való jog”, melynek biztosítása az államnak az Alkotmány 8. § (1) bekezdéséből származó kötelezettsége. Ezen túlmenően az indítványozók szerint a Nért. „indokolatlanul, és ezáltal alkotmányellenesen tesz különbséget – az egyébként azonos paraméterekkel rendelkező – társasházi lakóingatlanok, valamint a jogilag közös tulajdonnak minősülő, de adott esetben műszakilag megosztott, két vagy több önálló lakást tartalmazó lakóingatlanok között. Ez utóbbi adóalapja – társasházzá történő átalakulás hiányában – a lakóingatlan (azaz a két vagy több lakás) teljes forgalmi értéke alapján kerül meghatározásra, mely hátrányosabb adófizetési kötelezettséget teremt.” Ezzel összefüggésben az indítványozók az Alkotmány 70/A. §-ának sérelmét kérték megállapítani.

Az indítványozók továbbá a lakóingatlanok adójának a Nért. 11. §-ában meghatározott mértékét aránytalannak, illetve túlzottnak tartották, mely álláspontjuk szerint ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával. Az adó mértéke az adóalanyok és ezáltal a családok ellehetetlenülését idézi elő, ezáltal sérti az Alkotmány 15. §-át.

Az indítványozók sérelmezték, hogy a lakóingatlanokat nemcsak a Nért. szerinti adó, hanem személyi jövedelemadó fizetési kötelezettség is terheli, ha a lakóingatlan átruházására a megszerzés évét követő öt éven belül kerül sor. Álláspontjuk szerint a lakóingatlanok adója és a lakóingatlanok átruházásával összefüggő személyi jövedelemadó fizetési kötelezettség kétszeres adóterhelést eredményez, amely ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával.

1.5. Az indítványozók közül többen támadták a Nért. adófelfüggesztéséről szóló, illetve adómentességet biztosító rendelkezéseit.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével és 70/A. § (1) bekezdésével ellentétesnek tartották a Nért. 7. § (1) bekezdését és 14. § (2) bekezdését, mert az adófelfüggesztést, illetve az adómentességet a 62. életév betöltéséhez kötik, vagyis egy életkor eléréséhez kapcsolják az adófelfüggesztésre, illetve adómentességre való jogosultságot. Ezáltal az életkor szerint tesznek különbséget az adóalanyok között, s a 62. életévüket be nem töltött személyeket az adózás szempontjából indokolatlanul diszkriminálják.

Sérelmezték továbbá a Nért. 8. §-át, mert az álláskereső esetében a két éves adófelfüggesztés alkalmazásának egyik feltétele, hogy a munkavégzésre irányuló jogviszony „a munkáltató érdekkörében felmerült ok” miatt szűnjön meg. A törvényhozó azonban nem határozta meg azt, hogy mit ért e feltétel alatt, s miként lehet annak megvalósulását igazolni. A feltétel kikötése ezért az indítványozók szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével ellentétesen jogbizonytalanságot eredményez.

1.6. Az indítványozók a Nért. 7–8. §-ával kapcsolatban kifogásolták továbbá, hogy az adóhatóság adófelfüggesztés esetén köteles az érintett ingatlanra jelzálogjogot bejegyeztetni. Számos ingatlant ugyanakkor már elidegenítési és terhelési tilalom, illetve jelzálogjog terhel, s a jogosult nem ritkán maga az állam, vagy a terhek közvetve éppen

az állam által előírt kötelezettségen alapulnak (pl.: lakás-célú állami támogatások esetén). Nem egyértelmű, hogy ez akadályát képezi-e az adófelfüggesztésnek, illetve az adófelfüggesztés feltételül szolgáló jelzálogjog-bejegyzésnek. E bizonytalanság az indítványozók szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét sérti.

Az indítványozók az Alkotmány 70/A. §-át sértőnek vélték azt, hogy a Nért. 7. § (5) bekezdése és 8. § (5) bekezdése a felfüggeszteni kért adót biztosító jelzálogjog soron kívüli bejegyzését teszi lehetővé. Ezáltal az indítványozók szerint a Nért. az adóhatóságot egyéb jelzálogjog jogosultjával szemben indokolatlanul előnyben részesíti.

1.7. Az indítványozók a Nért. 7–8. §-ával, illetve 14. § (1) bekezdés a) pontjával kapcsolatban többek között a ténylegesen (életvitelszerűen) lakóhelyül szolgáló lakóingatlanra utaló szövegrészt is alkotmányellenesnek tartották. Szerintük az adófelfüggesztés, illetve az adómentesség feltételeként az életvitelszerű bentlakás megkövetelése szükségtelenül korlátozza az Alkotmány 58. §-ában rögzített szabad mozgás és tartózkodási hely szabad megválasztásának jogát. Az életvitelszerű bentlakás követelménye továbbá az azonos vagyoni helyzetben lévők eltérő adófizetési kötelezettségét, s így az az Alkotmány 70/I. § szerinti arányos közteherviselés elvének sérelmét eredményezi.

1.8. Az indítványozók a Nért. 12. § (1) bekezdésének adókedvezményt biztosító rendelkezését is sérelmezték. Ennek értelmében az adóalany három vagy több gyermek eltartása esetén a harmadik és minden további gyermek után 15 % adókedvezményre jogosult. Az indítványozók szerint e szabály a nagycsaládosok hátrányos megkülönböztetését valósítja meg, s ezért sérti az Alkotmány 70/A. §-át, továbbá ellentétes az Alkotmány 15. §-ával, mely az államnak a család védelmére vonatkozó kötelezettségét rögzíti. A nagycsaládosok ugyanis szükségszerűen nagyobb, s ezáltal rendszerint értékesebb ingatlanal rendelkeznek, melyhez viszonyítva a Nért. alapján csupán egy jelképes adókedvezményre jogosultak. Velük szemben a kisebb létszámú háztartások kisebb méretű és rendszerint alacsonyabb értékű ingatlana a Nért. 14. §-a alapján adómentességet élvez. A Nért. 12. § (1) bekezdése ráadásul a gyermekenként járó adókedvezményt csak korlátozottan biztosítja, hiszen a gyermekek után járó adókedvezménnyel legfeljebb 100 millió forint adóalapra jutó adó erejéig csökkenthető az adó.

1.9. Többen támadták a Nért. 14. § (1) bekezdését, melynek értelmében mentes az adóalany a lakóhelyül szolgáló lakása után öt terhelő adó alól, ha a lakás forgalmi értéke a naptári év első napján a 30 millió forintot nem éri el, illetve további egy, az adóalany döntése szerinti lakóingatlana után öt terhelő adó alól, ha e lakóingatlan forgalmi értéke a naptári év első napján a 15 millió forintot nem éri el. Az indítványozók ezzel kapcsolatban azt kifogásolták, hogy a több, kisebb értékű lakóingatlannal rendelkező

adóalany harmadik ingatlanát már adófizetési kötelezettség terheli, ezzel szemben akinek egy nagyobb értékű (29 millió forintos) lakóingatlana van, mentességben részesül. Így a Nért. 14. § (1) bekezdése sérti a hátrányos megkülönböztetés tilalmát és az arányos közteherviselés elvét.

A Nért. 14. §-a kapcsán az indítványozók azt is kifogásolták, hogy míg az adófizetési kötelezettség megoszlik a tulajdonosok között, addig az adómentesség nem az egyes tulajdonosok tulajdoni hányadának értékéhez igazodik. A Nért. 14. §-a szerinti adómentesség ugyanis kizárólag az egész ingatlan értékéhez kötődik, függetlenül a tulajdonosok számától. Ezt az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő jogbiztonság követelményével és az Alkotmány 70/A. §-ában foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmával ellentétesnek tartották.

1.10. Az indítványozók a Nért. 15. §-ával kapcsolatban azt sérelmezték, hogy a bevallás-benyújtási kötelezettség többféleképpen értelmezhető, illetve félreérthető. Nem egyértelmű ugyanis, hogy az adót a Nért. szerinti számított (vélelmezett) érték vagy a forgalmi érték alapul vételével kell-e bevallani. Ezért az indítványozók szerint a Nért. 15. §-a nem felel meg a normavilágosság követelményének.

Kifogásolták továbbá az adóbevallással összefüggésben a Nért. 2. számú mellékletében foglalt korrekciós tényezőket is. Nem egyértelmű ugyanis, hogy a korrekciós tényezőkkel kiszámított összegek hozzáadandók-e az 1. számú melléklet szerint kiszámított alapértékhez, vagy a korrekciós tényezőkkel felszorozott alapértéket kell-e az újabb korrekciós tényezővel megszorozni. Így az indítványozók szerint az adóbevallás bizonytalan feltételeken alapul, mely sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerinti jogbiztonság követelményét.

A lakóingatlanok adójának bevallásával kapcsolatban a Nért. 15–16. §-át, 38. §-ának az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 33. § (11) bekezdését megállapító szövegrészét, 39. §-ának az Art. 129. § (3) bekezdését megállapító szövegrészét, valamint 1. és 2. számú mellékletét is alkotmányellenesnek tartották. Azt sérelmezték ugyanis, hogy a Nért. 15. §-ának második fordulója, illetve a Nért. 38. §-ának az Art. 33. § (11) bekezdését megállapító szövegrésze szerint olyan lakóingatlanokról is bevallást kell benyújtani, amelyek után a Nért. adófizetési kötelezettséget nem állapít meg. Az indítványozó szerint ebben az esetben – a bevallás-benyújtási kötelezettségen keresztül – az adatgyűjtésre nem az adófizetési kötelezettséggel összefüggésben, hanem kizárólag azért kerül sor, mert a lakóingatlanok a Nért. által előírt számított, vélelmezett értéke a Nért. 14. § (1) bekezdése szerinti értékhatárt meghaladja. Így a lakóingatlanok számított értéke szerinti adóbevallási kötelezettség, mely olyan lakóingatlanokra vonatkozik, amelyeket a Nért. adófizetési kötelezettséggel nem terhel, alkotmányellenes módon korlátozza az Alkotmány 59. §-ában foglalt, magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jogot, indokolatlan, céltalan adatgyűjtést tesz lehetővé. Ráadásul a

Nért. 39. §-ának az Art. 129. § (3) bekezdését megállapító rendelkezése szankcióval sújtja azt, aki a számított érték szerinti adóbevallási kötelezettségének nem tesz eleget. E rendelkezés így az Alkotmány 8. § (2) bekezdésébe és 59. §-ába ütköző, vagyis alkotmányellenes adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztását rendeli szankcionálni.

1.11. Az indítványozók a lakóingatlanok adójával összefüggésben a Nért. értelmező rendelkezéseit is kifogásolták, s azokat ellentmondásos voltak miatt a jogbiztonság követelményével ellentétesnek tartották.

Kifejtették, hogy bár a Nért. 2. § 6. pontja meghatározza a lakóingatlan fogalmát (lakásnak, üdülőnek minősülő épület/épületrész és az ahhoz tartozó telek/telekhányad), a törvény más rendelkezései ellentmondanak e fogalom meghatározásnak. A lakás fogalmát ugyanis a Nért. 2. § 4. pontja az „ingatlan” szó segítségével definiálja. Ezért az indítványozók szerint a lakóingatlan fogalmának meghatározása során a törvényhozó kétszeresen vette figyelembe a telket, illetve a földet, hiszen az már a Nért. 2. § 6. pontjában szereplő lakás fogalmának is része.

Ellentmondásos továbbá, hogy a Nért. 2. § 4. és 5. pontja szerinti lakás, illetve üdülő fogalmába beletartozik az épületrész is, s e fogalom lényege, hogy az ingatlan szerepel az ingatlan-nyilvántartásban, vagy legalábbis ilyenként feltüntetésre vár. Ezzel szemben a Nért. 2. § 3. pontja szerint az épületrész fogalmának lényege, hogy az az ingatlan-nyilvántartásban önálló ingatlanként nem szerepel.

További ellentmondáshoz vezet, hogy a Nért. 2. § 4. pontja a lakás fogalmának meghatározásakor hivatkozik a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvénynek (a továbbiakban: Lakástv.) a lakás fogalmát értelmező rendelkezéseire (91/A. § 1–6. pont). Az Lakástv. 91/A. § 1–6. pontjában – egyebek mellett – szerepel a szükséglakás fogalma is, s azt az Lakástv. a lakás fogalmától megkülönbözteti. Míg ugyanis az Lakástv. 91/A. § 1. pontja szerint a lakás mindig helyiségcsoport, addig az Lakástv. 91/A. § 6. pontja szerinti szükséglakás nem feltétlenül minősül lakásnak, hiszen a szükséglakás lehet akár egyetlen helyiség is. Több törvény is definiálja továbbá az épület, az építmény, illetve a lakás fogalmát [pl. A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Hatv.) 52. § 8. pontja, az épített környezet kialakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. § 8. és 10. pontja, vagy a társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 4. § 9. pont b) al-pontja]. Ennek ellenére a Nért. új fogalmat vezetett be úgy, hogy mellőz bizonyos fogalmi elemeket (pl. használhatóság, ellátást biztosító vezetékek, berendezések stb).

1.12. Az indítványozók a Nért. 1. § (2) bekezdését is kifogásolták, mely az Art.-t a Nért. háttérjogszabályaként rendeli alkalmazni. Így a Nért. 38. §-a által az Art.-be beiktatott rendelkezés értelmében a forgalmi érték megállapítása a személyi jövedelemadó-bevallás alá tartozik. Ezt ellenőrizendő az adóhatóság jogosult arra, hogy az adózó lakásába belépjen, s ilyen módon a magánlakás sérthetetlen-

ségéhez való alapjogot „kényszerítő ok nélkül korlátozza”. Ez az indítványozó szerint az Alkotmány 59. § (1) bekezdését és 8. § (2) bekezdését sérti.

Az indítványozók a Nért. 1. § (2) bekezdésével összefüggésben azt is sérelmezték, hogy az Art. 134. §-a „az adófizetés alóli mentesülés, ill. kedvezmény feltételeit nem tartalmazza világosan, egyértelműen, ami önkényes megkülönböztetést eredményez, ezáltal kizárva az arra jogosultak alanyi jogát a kedvezmények igénybevételére, ami sérti a diszkrimináció tilalmát”.

1.13. Az egyik indítványozó a Nért. egészének megsemmisítését kezdeményezte, bár valójában kizárólag a lakóingatlanok adóját kifogásolta. Azt sérelmezte, hogy a Nért. szerint az egész lakóingatlan adóköteles. Állítása szerint a Nért. nincs figyelemmel arra, hogy az adó alapjául szolgáló lakóingatlan egy részét az adóalanyok adott esetben vállalkozói tevékenység folytatására használják. Az ilyen ingatlanok egészének lakóingatlanként történő adóztatása hátrányos helyzetbe hozza a vállalkozói tevékenységet folytató adóalanyokat.

2. Az indítványozók a vízi és légi járművek, valamint a nagy teljesítményű személygépkocsik adójával kapcsolatban is alkotmányellenesnek tartották a Nért. rendelkezéseit.

2.1. A Nért. 17. §-a és 23. §-a alapján adókötelesek azok a vízi és légi járművek, amelyek megfelelnek a hatósági nyilvántartásba bejegyzés műszaki feltételeinek, de bejegyzésükre külföldön került sor. Az indítványozók szerint a magyar adóhatóságok nem tudják ellenőrizni, hogy egy külföldön bejegyzett jármű magyar belföldi illetőségű magánszemély, illetve belföldön bejegyzett szervezet tulajdonában van-e. Ezzel a Nért. egy ellenőrizhetetlen és betarthatatlan adókötelezettséget hoz létre, amely sérti a jogbiztonságot, valamint ellentétes a hátrányos megkülönböztetés tilalmával, mivel a jogalkotó a jogkövetők adóztatásával párhuzamosan nem teremti meg a jogsértők adóztatásának elvi és gyakorlati lehetőségét.

2.2. Az indítványozók a Nért.-nek a vízi és légi járművek, valamint a nagy teljesítményű személygépkocsik adóalapját meghatározó 20–21. §-át, valamint 27. §-át, 29. §-át és 32–33. §-át is sérelmezték. E rendelkezések szerint nem a járművek forgalmi értékéhez igazodik az adó, hanem más, a járművek értékétől független tényezőhöz (pl.: vitorlaméret, felszálló tömeg, teljesítmény). Ennek következtében előfordulhat, hogy egy kisebb értékű jármű után ugyanolyan mértékű, vagy akár még nagyobb adófizetési kötelezettség terheli az adóalanyt, mint egy nagyobb értékű jármű után. Erre figyelemmel a támadott rendelkezéseket az Alkotmány 70/A. §-a szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalmába és az Alkotmány 70/I. §-ában rögzített arányos köztelherviselés elvébe ütközönek tartották.

2.3. Az indítványozók a Nért. 29. §-át és 34. §-át is támadták, mert e rendelkezések alapján az „old timer” autók adómentességben, az elektromos, illetve a *hybrid* meghaj-

tású személygépkocsik 50%-os adókedvezményben részesülnek, valamint adókedvezmény illeti meg az adóalanyt a személygépkocsija után, ha szülőként, nevelőszülőként, örökbefogadó szülőként háztartásában három vagy annál több gyermeket nevel. Az adókedvezményt megállapító szabály így éppen a nagyobb értékű személygépkocsival rendelkező, tehát vagyonosabb adóalanyoknak kedvez, lévén az „old timer”, az elektromos, illetve a *hybrid* meghajtású személygépkocsik jellemzően jóval drágábbak. Másrészről mivel az adókedvezmény csak három gyermek után jár, két gyermek, vagy például egy mozgáskorlátozott gyermek szállításához semmilyen kedvezményt nem biztosít a törvényhozó. Mindennek kapcsán az indítványozók szerint az adókedvezmény biztosításánál a törvényhozó figyelmen kívül hagyta az adóalanyok tényleges vagyoni helyzetét, s ezért sérül a hátrányos megkülönböztetés tilalma és az arányos közteherviselés elve.

3. Többen kifogásolták, hogy a Nért. 3. §-a alapján teljes személyes mentességben részesül a Magyar Állam, a helyi önkormányzatok és azok társulásai, a települési, területi és országos kisebbségi önkormányzatok, a költségvetési szervek, az egyházak, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete. E rendelkezés az indítványozók szerint ellentétes az arányos közteherviselés elvével, mert a törvényhozó a kedvezményezett személyi kört indokolatlanul részesíti előnyben, s vonja ki az adófizetési kötelezettség alól. A Nért. 3. §-a továbbá az Alkotmány 70/A. §-át sértő indokolatlan megkülönböztetést tesz a köztulajdon és a magántulajdon között, ezáltal ellentétes a köztulajdon és magántulajdon egyenjogúságának az Alkotmány 9. § (1) bekezdésében foglalt elvével is. A Magyar Állam, a helyi önkormányzatok és a kisebbségi önkormányzatok ugyanis még abban az esetben is adómentességet élveznek, ha lakóingatlanai és járműveik nem közcélú, hanem egyértelműen vállalkozási célt szolgálnak. Ehhez képest a magántulajdonban álló és hasonló célt szolgáló adótárgyak adókötelesek. Az indítványozók továbbá kifogásolták, hogy a jogalkotó az egyházi és az önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok adófizetési kötelezettség alóli mentesítésével korlátozza az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében foglalt gazdasági verseny szabadságát.

4. Az indítványozók kifogásolták továbbá a Nért. 36. §-ával kapcsolatban a törvény alkalmazására való felkészüléshez biztosított fél éves felkészülési időt. Az indítványozók szerint ez nem elegendő, mert az új vagyoni típusú adó lényeges változást jelent az alapul fekvő jogviszonyok szereplői számára. E jogviszonyok adott esetben nem, vagy csak igen nehezen, s jellemzően hosszabb idő alatt módosíthatóak (pl. tartási, életjáradéki szerződéssel elidegenített, illetve elidegenítési és terhelési tilalom alatt álló, továbbá kölcsönfelvétellel vásárolt, évekig-évtizedekig jelzálogjoggal terhelt ingatlanok esetében). A féléves felkészülési idő ezért nem biztosít reális lehetőséget arra, hogy a jogalanyoknak módjukban álljon magatartásukat az új jogszabályi környezethez igazítani. Ezzel összefü-

gésben az indítványozók az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmét állították.

5. Az Alkotmánybíróság a folyamatban levő ügyeket – azok tárgyi összefüggésére tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„58. § (1) Mindenkit, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén – törvényben meghatározott esetek kivételével – megillet a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, beleértve a lakóhely vagy az ország elhagyásához való jogot is.”

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül be-

következett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Nért. érintett rendelkezései:

„2. § E törvény alkalmazásában:

(...)

10. *forgalmi érték*: az a pénzben kifejezhető érték, amely a vagyontárgy eladása esetén – a vagyontárgyat terhelő adósságok figyelembevétele nélkül – árként általában elérhető; (...)

„5. § (1) Az adó alanya az a személy vagy szervezet, aki vagy amely a naptári év (a továbbiakban: év) első napján a lakóingatlan tulajdonosa. Több tulajdonos esetén a tulajdonosok tulajdoni hányadaik arányában adóalanyok. Amennyiben a lakóingatlan az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagyoni értékű jog terheli, az annak gyakorlására jogosult az adó alanya, több jogosult esetén a jogosultak jogosultságaik arányában minősülnek adóalanyoknak.

(2) Az adót az adóalanyoknak kell megfizetnie. Ha az adó alanya a vagyoni értékű jog jogosítottja, és a végrehajtás vele szemben végrehajtható vagyon hiányában eredménytelenül zárult, úgy az adótartozást a tulajdonosnak kell tulajdoni hányada arányában megfizetnie. Ha a vagyoni értékű jog jogosítottjának a lakóingatlan után adótartozása keletkezik, az adóhatóság a tartozás tényéről a tulajdonosokat értesíti.”

„10. § Az adó alapja a lakóingatlanok az adóév első napján fennálló forgalmi értéke.”

„15. § Bevallást kell benyújtani arról a lakóingatlanról, amely után az adóalanyt adófizetési kötelezettség terheli, továbbá arról a lakóingatlanról is, amelynek a 16. § szerinti számított értéke a 14. § (1) bekezdésének *a*) pontja szerinti mentesség esetén a 30 millió forintot, a 14. § (1) bekezdésének *b*) pontja szerinti mentesség esetén a 15 millió forintot eléri.”

„17. § Adóköteles a hatósági nyilvántartásban szereplő vízi jármű, illetve a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti belföldi illetőségű magánszemély vagy belföldön bejegyzett szervezet olyan vízi járműve, amely a hatósági nyilvántartásba bejegyzés műszaki feltételeinek megfelelő, de a nyilvántartásban nem szerepel, vagy bejegyzésére külföldön került sor.”

„20. § Az adó alapja:

a) vitorlás vízi jármű esetén a vízi jármű névleges vitorlafelülete négyzetméterben kifejezve,

b) az *a*) pont alá nem tartozó vízi jármű esetén a vízi jármű főgépeinek, több főgép esetén főgépeinek összegzett, hatósági nyilvántartásban, külföldön nyilvántartott vízi jármű esetén a külföldi hatóság nyilvántartásában, ezek hi-

ányában a vízi jármű bizonyítványában feltüntetett kilowattban kifejezett teljesítménye.”

„21. § Az adó évi mértéke:

a) a 20. § *a*) pontja szerinti vízi járművek esetén az adóalap minden megkezdett négyzetmétere után:

aa) a vízi jármű gyártási évében és az azt követő 10 naptári évben 2000 Ft;

ab) a vízi jármű gyártási évét követő 11–21. naptári évben 1000 Ft;

ac) a vízi jármű gyártási évét követő 22. évtől 500 Ft;

b) a 20. § *b*) pontja szerinti vízi járművek esetén kilowattként:

ba) a vízi jármű gyártási évében és az azt követő 5 naptári évben 300 Ft;

bb) a vízi jármű gyártási évét követő 6–10. naptári évben 250 Ft;

bc) a vízi jármű gyártási évét követő 11–15. naptári évben 200 Ft;

bd) a vízi jármű gyártási évét követő 16. naptári évtől 150 Ft.”

„23. § Adóköteles a hatósági nyilvántartásban szereplő légi jármű, illetve a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti belföldi illetőségű magánszemély vagy belföldön bejegyzett szervezet olyan légi járműve, amely a hatósági nyilvántartásba bejegyzés műszaki feltételeinek megfelelő, de a nyilvántartásban nem szerepel, vagy bejegyzésére külföldön került sor.”

„27. § Az adó alapja a légi jármű hatósági bizonyítványában szereplő legnagyobb felszálló tömege.”

„28. § Az adó évi mértéke az adóalap minden megkezdett 100 kilogrammja után:

a) motoros légi járművek (ide nem értve a motoros és segédmotoros vitorlázó repülőgépet és a léghajót) esetén:

aa) a légi jármű gyártási évében és az azt követő 5 naptári évben 8000 Ft;

ab) a légi jármű gyártási évét követő 6–10. naptári évben 7000 Ft;

ac) a légi jármű gyártási évét követő 11–15. naptári évben 6000 Ft;

ad) a légi jármű gyártási évét követő 16. naptári évtől 5000 Ft;

b) az *a*) pontban nem említett légi járművek esetén:

ba) a légi jármű gyártási évében és az azt követő 5 naptári évben 4000 Ft;

bb) a légi jármű gyártási évét követő 6–10. naptári évben 3500 Ft;

bc) a légi jármű gyártási évét követő 11–15. naptári évben 3000 Ft;

bd) a légi jármű gyártási évét követő 16. naptári évtől 2500 Ft.”

„29. § Adóköteles a 125 kilowatt teljesítményt elérő hajtómotorral rendelkező személygépkocsi, az OT betűjelű rendszámablával ellátott személygépkocsi kivételével.”

„32. § Az adó alapja a személygépkocsi hatósági nyilvántartásban feltüntetett teljesítménye kilowattban kifejezve. Ha a hatósági nyilvántartásban a személygépkocsi

teljesítménye csak lóerőben van feltüntetve, akkor a lóerőben kifejezett teljesítményt 1,36-tal kell osztani, s az eredményt a kerekítés általános szabályai szerint egész számra kell kerekíteni. Hatósági nyilvántartásban nem szereplő személygépkocsi esetén az adó alapja a személygépkocsi műszaki adatait tartalmazó hatósági okiratban szereplő teljesítmény kilowattban kifejezve.”

„33. § Az adó mértéke a Gjt. 7. §-ának (1) bekezdése szerinti adómérték 2-szerese a 125 kilowatt teljesítményt elérő és 175 kilowatt teljesítményt meg nem haladó, 2,5-szerese a 175 kilowatt teljesítményt meghaladó és 200 kilowatt teljesítményt el nem érő, és 3-szorosa a legáltal 200 kilowatt teljesítményt elérő személyszállító gépjármű után.”

„34. § 50%-os adókedvezmény illeti meg:

a) a kizárólag elektromos meghajtású, valamint a Gjt. szerinti hybrid meghajtású személygépkocsi;

b) annak az adóalanyak a – legfeljebb egy darab – személygépkocsiját, aki szülőként, nevelőszülőként, örökbe fogadó szülőként háztartásában 3 vagy annál több gyermeket nevel (tart el).”

3. Az Art. érintett rendelkezései:

„26. § (1) Az adót, a költségvetési támogatást – ha törvény előírja – az adózó köteles megállapítani, bevallani és megfizetni (önadózás).

(2) A jogi személy és egyéb szervezet az adót és a költségvetési támogatást – az építményadó, a telekadó, a gépjárműadó, a vagyonszerzési illeték és a kiszabással megállapított eljárási illeték kivételével – önadózással állapítja meg.

(3) A magánszemély az adóját akkor állapítja meg önadózással, ha

(...)

d) az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adó alanya.”

„33. § (10) A magánszemély adózó – amennyiben adóját nem a munkáltatója állapítja meg vagy nem él az egyszerűsített bevallás lehetőségével – az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adót a személyi jövedelemadóról szóló bevallásában, a nem magánszemély adózó a társasági adóról szóló bevallásában, az egyszerűsített vállalkozói adó alanya az egyszerűsített vállalkozói adó bevallásában – az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló törvény szerinti lakóingatlan, vízi jármű, légi jármű, illetve nagy teljesítményű személygépkocsi azonosító adatainak a feltüntetésével – az adóévre vonatkozóan állapítja meg és vallja be. Ha az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adó alanya személyi jövedelemadóról, társasági adóról, illetve egyszerűsített vállalkozói adóról szóló bevallás benyújtására nem kötelezett – ideértve az e törvény 31. § (5)–(6) bekezdéseiben meghatározott nyilatkozattételre jogosult adóalanyokat is –, továbbá ha a magánszemély adóalany személyi jövedelemadóját a munkáltató állapítja meg vagy él az egyszerűsített bevallás lehetőségével, az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóbe-

vallás-benyújtási kötelezettségét a külön az erre a célra rendszeresített nyomtatványon az adóév május 20-áig teljesíti.

(11) Bevallást kell benyújtani arról a lakóingatlanról is, amely után egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adó fizetési kötelezettség nem keletkezik, azonban az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló törvény szerinti számított értéke – az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló törvény 14. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti mentesség esetén – a 30 millió forintot – az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló törvény 14. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti mentesség esetén – a 15 millió forintot eléri.

(12) Nem köteles az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról bevallást benyújtani az az adóalany, akit teljes személyes mentesség illet meg, továbbá nem kell bevallást adni – a (11) bekezdés szerinti esetet kivéve – arról a lakóingatlanról, vízi járműről, légi járműről, nagyteljesítményű személygépkocsiról, amely után adófizetési kötelezettség nem áll fenn.”

„129. § (2) Ha az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adó bevallásának benyújtására kötelezett adózó

a) a lakóingatlan forgalmi értékét az adóhatóság által megállapított forgalmi érték 10 százalékát meg nem haladó eltéréssel vallotta be, vagy

b) bevallás-benyújtási kötelezettségének nem tett eleget és az adóhatóság által megállapított forgalmi érték és az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló törvényben meghatározott adómentességi értékhatár közötti eltérés a 10 százalékot nem haladja meg,

az adóhatóság az adózó terhére – az adóhiányon túl – a lakóingatlanok adója után jogkövetkezményt nem állapít meg. Amennyiben az eltérés a 10 százalékot meghaladja, az adóhiányhoz kapcsolódó jogkövetkezményeket az általános szabályok alapján kell megállapítani.

(3) Nem mentesül a mulasztási bírság alól az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adó bevallás-benyújtásra kötelezett adózó, ha lakóingatlanának számított értéke az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény 14. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti mentesség esetén a 30 millió forintot, vagy az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló törvény 14. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti mentesség esetén a 15 millió forintot eléri és bevallás-benyújtási kötelezettségének nem tett eleget.”

„168. § (8) Ha az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adó bevallásának benyújtására kötelezett adózó a lakóingatlan forgalmi értékét a tényleges forgalmi érték 10 százalékát meg nem haladó eltéréssel vallotta be és emiatt önellenőriz, az adózó mentesül a lakóingatlan adója után az önellenőrzési pótlék megfizetése alól. Ismételt önellenőrzés esetén, vagy ha az eltérés a 10%-ot meghaladja, az önellenőrzési pótlékot az általános szabályok szerint kell megállapítani azzal, hogy az önellenőrzési pótlékot az egyes fizetési kötelezettségek esedékességét követő naptól kell felszámítani.”

III.

Az indítványok részben megalapozottak.

1. Az indítványozók a Nért. számos rendelkezését kifogásolták, egyebek mellett azokat is, amelyek az Art. szövegét módosították. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem a módosító rendelkezéseket hatályba léptető, hanem a módosított rendelkezéseket magába foglaló (inkorporáló) jogszabályok rendelkezéseit vizsgálja. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 683.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.; 55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 530.] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság vizsgálatát kiterjesztette az Art.-nek a Nért. által módosított rendelkezéseire.

1.1. Az indítványozók többsége a lakóingatlanok adójával kapcsolatban kezdeményezte a Nért. alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az Alkotmánybíróság a lakóingatlanok adójának alkotmányossági vizsgálata kapcsán mindenekelőtt megjegyzi, hogy a vagyon, s azon belül az ingatlanok adóztatása számos országban ismert és alkalmazott, alapvetően a közteherviselés arányosabbá tételét szolgáló megoldás. Az ingatlanadó tehát különböző formában és variációban létező adónem, melyet jellemzően a helyi közfeladatok ellátásának biztosítására, helyi adó formájában vezetnek be. A különböző országok ingatlanadóztatási gyakorlata alapján változatos képet kapunk arról, hogy valójában mi képezi az ingatlanadó alapját: bérleti díj (Franciaország), ingatlanadókataszter (Olaszország, Spanyolország), négyzetméter (Csehország, Lengyelország), forgalmi érték (Kanada), biztosítási érték (Svájc), stb. Ezzel szemben vannak olyan országok, amelyek az ingatlanadó megszüntetése mellett foglaltak állást (pl.: Luxemburg), illetve amelyek úgy döntöttek, hogy a nem lakás céljára szolgáló ingatlanokra vonatkozóan tartják fenn az ingatlanadót (pl.: Írország).

Az ingatlanadó alkalmazásának, mely helyi adó formájában nálunk is már két évtizede ismert, alapvetően semmilyen alkotmányos elv nem áll az útjában. Az Alkotmánybíróság nyomatékosan rámutat tehát arra, hogy az ingatlanadó alkotmányosan nem kifogásolható, nem ellentétes az Alkotmánnyal.

1.2. Az Alkotmánybíróság megállapítja: a Nért. kifogásolt szabályozásának megalkotására azt követően került sor, hogy az Alkotmánybíróság 155/2008. (XII. 17.) AB határozatában (ABH 2008, 1240.; a továbbiakban: Abh.) már állást foglalt az ingatlanok adóztatásával kapcsolatban.

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megsemmisítette a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvényt (a továbbiakban: Ltv.). Az Ltv. bizonyos értékhatár felett vagyoni típusú adót vetett ki az ingatlanokra. Az Ltv. szerinti ingatlanadó megállapítására a következőképpen került sor: „törvény határozza meg az egyes értékeket (az értékhatárok között), vagyis az Országgyűlés vélelmezi, hogy az egyes

megyékben és a főváros egyes kerületeiben az ingatlanok legalább és legfeljebb mennyit érnek. Ezt követően a települési önkormányzat rendeletben határozza meg az átlagértékeket, vagyis azt, hogy a törvényi határok között az adott településen, az adott utcában lévő ingatlan (lakás, üdülő, vagy telek) egy négyzetmétere hány forint értékű. Ez az érték képezi a vagyoni típusú adó alapját.” (Abh., ABH 2008, 1240, 1264.) Az önkormányzati rendelet megalkotásával, az ingatlanok értékvezetékbe sorolásával tehát közvetlenül meghatározottá vált egy ingatlan számított értéke. Az adókötelezettség alapját jelentő ingatlanérték-megállapítással kapcsolatban a helyi önkormányzatok kötetlen döntéshozatalra kaptak lehetőséget. Mindemellet a vagyoni típusú adó alapját képező számított érték jogszabályban rögzített jellege miatt az érték-megállapítás érdemben (a valódi piaci értékviszonyokra figyelemmel) nem volt vitatható. Ezért elsősorban az érdemi bírói felülvizsgálat hiánya, valamint a helyi önkormányzati rendeletalkotás kereteinek meghatározatlansága miatt állapította meg az Alkotmánybíróság az Ltv. alkotmányellenességét.

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban egyértelműen meghatározta az ingatlanokat terhelő vagyoni típusú adó szabályozásának alkotmányos kereteit. Határozatában leszögezte: „önmagában nem alkotmányellenes, hogy a jogalkotó az ingatlanokra vagyoadót vet ki.” (Abh., ABH 2008, 1240, 1271.) Az Alkotmánybíróság szerint továbbá: „[ö]nmagában az sem alkotmányellenes, hogy ezt az ingatlan számított értéke alapján veti ki, amennyiben ez megfelel az Alkotmány rendelkezéseinek”. (Abh., ABH 2008, 1240, 1271.) Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből, 50. § (2) bekezdéséből, 57. § (1) és (5) bekezdéséből, valamint 70/I. §-ából eredő alkotmányos követelményként vezette le azt, hogy a jogalkotó biztosítsa az adó megfizetésére kötelezett számára a tényleges helyzet – bíróság előtti – bizonyításának lehetőségét.

Az Abh. meghozatalát követően azonban a jogalkotó nem úgy döntött, hogy a vagyoni típusú adóra vonatkozó korábbi szabályozást hozza összhangba az Alkotmánnyal, lehetővé téve az adó alapját képező számított érték megállapításának érdemi bírói felülvizsgálatát, ha az a mindenkori piaci, forgalmi értéket meghaladja, valamint részletesen meghatározva a helyi önkormányzati jogalkotás kereteit, hanem a Nért. megalkotásával más, új adótechnikát választott az ingatlanok megadóztatására. A Nért. alapján az adó tárgya már nem a lakóingatlan jogszabályban előírt számított értéke, hanem a Nért. 10. §-a szerint a lakóingatlanok az adóév első napján fennálló forgalmi értéke, melyet az Art. 26. § (2) bekezdése, illetve (3) bekezdésének újonnan beiktatott d) pontja szerint immáron önadózással, s nem adókievetés útján kell megállapítani.

1.3. A jelen ügyben az indítványozók a lakóingatlanokat terhelő adó alapját, az adóbevallási és adófizetési kötelezettséget megállapító, illetve e kötelezettségek megsértését szankcionáló szabályozást a jogbiztonság és az arányos közteherviselés elvébe ütközőnek tartották, ezért az

Alkotmánybíróság az indítványozók által megjelölt alkotmányossági szempontból vizsgálta a támadott törvényi szabályozást.

A Nért. a lakóingatlanok adójáról szóló szabályozás elején rögzíti, hogy az adó tárgya a lakóingatlan (4. §). Az adó alapja pedig – a Nért. 10. §-a szerint – a lakóingatlan az adóév első napján fennálló forgalmi értéke. A forgalmi érték a Nért. 2. § 10. pontja szerint „az a pénzben kifejezhető érték, amely a vagyontárgy eladása esetén – a vagyontárgyat terhelő adósságok figyelembevételével – árként általában elérhető”. Az Abh. tárgyat képező, az ingatlan számított értéke alapján kivetett adótól eltérően tehát a Nért. értelmében az adó alapja a lakóingatlan forgalmi értéke, vagyis a „vagyontárgy eladása esetén (...) árként általában elérhető”, „pénzben kifejezhető”, számszerűsíthető összeg.

A forgalmi érték-alapú közteherviselés nem ismeretlen fogalom a magyar jogrendszerben. Összehasonlítva a Nért. 2. § 10. pontját az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 102. § (1) bekezdés e) pontjával, megállapítható, hogy a két törvény szinte azonos módon határozza meg a közteherviselés alapjául szolgáló forgalmi érték fogalmát. Az Itv. alkalmazásában ugyanis „forgalmi érték: az a pénzben kifejezett érték, amely a vagyontárgy eladása esetén az illetékkötelezettség keletkezésekor volt állapotában – a vagyontárgyat terhelő adósságok, továbbá az ingatlanon a vagyonszerző javára az elidegenítéskor megszűnő bérleti jog figyelembevételével – árként általában elérhető (...)”.

Jóllehet a forgalmi érték fogalma szinte azonos az Itv.-ben és a Nért.-ben, azonban a Nért. szerint az Itv.-ben foglaltaktól teljesen eltérő módon kerül sor a forgalmi értéken alapuló vagyoni típusú adó megállapítására.

Az Itv. alapján a vagyonszerzési illetéket a hatóság közreműködése mellett, az adóalany bejelentésére, de kiszabás alapján kell megfizetni, amely lényegében a bejelentett érték hatósági ellenőrzését, elfogadását vagy módosítását jelenti (Itv. 77. §). A kiszabás alapján fizetendő illetékről az adóhatóság fizetési meghagyást (határozatot) ad ki [Itv. 78. § (1) bekezdés]. Bár az illetékkiszabás alapjául szolgáló forgalmi értéket is az illeték fizetésére kötelezett fél köteles bejelenteni (Itv. 69. §), de a bejelentés alapján az adóhatóság dönti el, hogy az illetékkiszabás alapjául elfogadja-e a bejelentett értéket vagy esetleg attól eltérően állapítja-e meg a forgalmi értéket [Itv. 70. § (1) bekezdés], s így az adóhatóság határozata alapján kell az illetéket megfizetni. Az Itv. továbbá azt is előírja, hogy amennyiben az adóhatóság a bejelentett értéktől eltér, akkor milyen szempontok figyelembe vételével állapítja meg a forgalmi értéket [Itv. 70. § (2)–(4) bekezdés]. A forgalmi érték megállapítását egy külön nyilvántartás segíti [lásd az illetékekkel kapcsolatos ügyiratok kezeléséről, valamint az illetékek kiszabásáról, elszámolásáról és könyveléséről szóló 40/2006. (XII. 25.) PM rendelet]. Lényeges továbbá, hogy amennyiben az adóhatóság az illetékkiszabás során eltér a bejelentett értéktől, akkor pusztán emiatt nem érheti hátrányos jogkövetkezmény a forgalmi érték bejelentésére

kötelezett személyt, ha az eltérés kevesebb, mint 50% (Itv. 23/C. §.).

Az Itv.-től eltérően a Nért., és a Nért. által módosított Art. alapján a feltételezett forgalmi értékben való viszonylag kis mértékű tévedés is olyan kockázatot jelent, amelynek következményeit a törvény a vagyonadónál egyoldalúan az adóalanyra hárítja. Ez alapvetően arra vezethető vissza, hogy az Art. 26. §-a szerint a vagyonadót nem bejelentésen alapuló adókiszabás, hanem bevallás alapján, önadózással kell megfizetni. Az Art. 26. §-ával összhangban a Nért. 15. §-a kifejezetten arra kötelezi az adóalanyt, hogy az adókötelezettség tárgyát képező lakóingatlanról bevallást tegyen, amelynek keretében a lakóingatlan az adózás szempontjából releváns forgalmi értékéről, mint az adó alapjáról nyilatkozatot kell tennie. Az Art., illetve a Nért. alapján tehát az adóalany kötelezettsége, hogy az adó alapját, vagyis a lakóingatlan forgalmi értékét pénzben kifejezett, konkrét összegként meghatározza, azt bevallja, s a bevallásában szereplő forgalmi érték alapul vételével az adót kiszámítsa és befizesse.

Maga a Nért. nem adja meg, s egy általános érvényű törvény értelemszerűen nem is adhatja meg minden egyes lakóingatlan konkrét forgalmi értékét, vagyis azt az adott lakóingatlan „eladása esetén” „arként általában elérhető” összeget, amely a Nért. szerint az adó alapját képezi. Így az adó alapjául szolgáló forgalmi érték a Nért. alkalmazásában egy pontosan meg nem határozott összeget takar.

Az adózó Art. és Nért. szerinti adókötelezettsége akkor válik egyértelművé, ha sikerül az adó alapjául szolgáló forgalmi értéket kellő bizonyossággal, konkrétan megállapítani. A bizonytalanság forrása az, hogy az adó alapjául szolgáló forgalmi érték a Nért. alkalmazásában nem kapcsolódik konkrét jogügylethez, (adó)hatósági megállapításhoz vagy szakértői értékbecsléshez. A Nért. nem állapít meg olyan számítási módszert sem, amellyel az adó alapja az adóalany által meghatározható lenne (pl. az ingatlan egykori vételára, korrigálva a lakásárindex mértékével). Az Art., illetve a Nért. ezért olyan adatszolgáltatásra kötelezi – a lakóingatlannal, illetve annak forgalmi értékével kapcsolatban – az adóalanyt, amelynek pontos ismeretével az adó alanya általában nem rendelkezik. Különösen azért nem, mert amíg az ingatlan értékesítéséről csak feltételelesen van szó, addig az ingatlan forgalmi értéke, vagyis a „vagyontárgy eladása esetén (...) árként általában elérhető” érték csak feltételezhető, vagyis bizonytalan. Az adóalany adóbevallásában meg tudja adni az ingatlan adatait, az ingatlan megszerzésére egykor fordított összeg nagyságát, a megszerzés évét, vagy azt az összeget, amelyért az ingatlant eladásra felkínálná. Ezzel szemben az „arként általában elérhető” összegről nem lehet az adóbevallásban feltüntetett más adatok bizonyosságához hasonló pontossággal nyilatkozatot tenni, különösen, ha az ingatlant már régebben vásárolták.

Egy lakóingatlan aktuális forgalmi értéke, vagyis a „vagyontárgy eladása esetén (...) árként általában elérhető” pénzüsszeg nagysága rendszerint széles – a mindenkori ingatlanpiaci viszonyoktól függő – alkusávban mozog. Egy

lakóingatlan árát illetően 10 százalékosnál jóval nagyobb, akár 30-40 százalékos, vagy néha még ennél is nagyobb eltérések sem szokatlanok. (Pl.: egy kölcsönügylet kapcsán a hitelintézet a hitel fedezetéül elfogadott ingatlan forgalmi értékét általában alacsony összegben állapítja meg. A hitelintézetek ugyanis számolnak a hiteltörlesztés meghiúsulásának lehetőségével, s ezért biztosítani kívánják azt, hogy a hitel fedezetéül szolgáló vagyontárgyat rövid időn belül pénzzé téve mihamarabb kiegyenlítésre kerüljön a tartozás. A hitel fedezetéül szolgáló ingatlan gyors értékesítése pedig leginkább viszonylag alacsony vételár kikötésével biztosítható. Ilyen esetekben a lakóingatlan eladása esetén árként elérhető pénzüsszeg akár 60–70 százaléka is lehet annak, amit ugyanazért a lakóingatlanért más körülmények között, hosszabb idő alatt, meg lehetne szerezni.)

Az Alkotmánybíróság vizsgálata során figyelemmel volt arra is, hogy a lakóingatlanok adójának bevallásához felhasználható becslt forgalmi érték közléséről szóló 242/2009. (X. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) szerint az állami adóhatóság az adóalany kérelmére – az általa közölt adatok, valamint az adóhatóság forgalmiérték-adatbázisában lévő forgalmi érték-adatok ismeretében – még az adóbevallás előtt közli a lakóingatlan becslt forgalmi értékét. Ettől azonban az adóhatóság utólagos adómegállapítás során – pozitív és negatív irányban is – eltérhet. Így az adóhatóság által közölt érték nem feltétlenül egyezik meg az adóhatóság által utólagos adómegállapítás során, helyszíni szemle alkalmazásával, szükség esetén külső szakértő bevonásával (Art. 126. §) megállapított forgalmi értékkel. A Korm.r. mindazonáltal garantálja azt, hogy amennyiben az adózó az adóhatóság által becslt értéket jelöli meg az adóbevallásában, vagy adóbevallást erre tekintettel nem nyújt be, akkor ezt úgy kell értékelni, hogy az adózó az adott helyzetben a tőle elvárható körülménnyel járt el, ezért az adóhatóság vele szemben az adóbírság kiszabását, illetve a késedelmi pótlék felszámítását hivatalból mellőzi. E szabályok értelmében tehát nem kell hátrányos adójogi jogkövetkezményektől tartania annak a személynek, aki bevallásában óvatosságból az adóhatóság által közölt értékből indul ki, jóllehet ingatlanának tényleges forgalmi értéke alatta marad a becslt adóhatósági értéknek. Mentésül ugyanakkor az a személy, akinek az ingatlana – az egyedi jellemzőire, kialakítására tekintettel – az adóhatóság által becslt forgalmi értéket jelentős mértékben, az Art. szerinti tíz százalékot meghaladóan meghaladja. Ez utóbbi esetben a jogszabályi környezet lehetővé teszi a becslt értéknél értékesebb ingatlanok adóalanyainak akár jelentős kedvezményezését is.

Az Alkotmánybíróság a továbbiakban megjegyzi, hogy a Korm.r. szerint a becslt forgalmi érték előzetes megállapítására kizárólag kérelem alapján kerül sor. Az adóalanyok nem kötelesek arra, de nem is várható el minden adóalanytól, hogy a Korm.r. 1. § (2) bekezdése szerint „az állami adóhatóság honlapján elérhető on-line adatlap kitöltésével” elektronikus úton kérelmet nyújtsanak be arra vonatkozóan, hogy az adóhatóság az adóbevallásuk benyúj-

tása előtt elektronikus úton közölje velük lakóingatlanuk becslt forgalmi értékét. Az adóhatóság még abban az esetben is csak becslt értéket tud az adózókkal közölni, amennyiben azok élnek a Korm.r. által felkínált lehetőséggel. A fentiek szerint a becslt érték a Korm.r. értelmében akár egy olyan számított érték is lehet, amely eltér az ingatlan forgalmi értékétől. A Nért. 10. §-a és 2. § 10. pontja alapján nem férhet kétség ahhoz, hogy – különösen jelentősebb eltérés esetén – az utóbbi, vagyis az ingatlan forgalmi értéke kell, hogy az adó alapja legyen. Ilyen esetben tehát a Korm.r. alapján az adóhatóság által közölt becslt érték nem jelent tényleges segítséget az adózónak, s főképp nem nyújt számára biztosítékot az adóhatóság által alkalmazható joghátrányokkal szemben, ha a forgalmi érték a becslésnek alatta marad. Ebben a helyzetben a Korm.r. tulajdonképpen csak elbizonytalanítja az adóalanyt tekintetben, hogy melyik összeget tüntesse fel az adó alapjaként az adóbevallásában: a Korm.r. szerint az adóhatóság által becslt forgalmi értéket, melyhez a jogalkotó egyoldalú garanciát kapcsol (ti. a magasabb forgalmi értékű ingatlanok adóalanyainak egyértelműen kedvez, az alacsonyabb forgalmi értékű ingatlanok adóalanyait választás elé állítja), de amely a Nért. 2. § 10. pontjában foglalt definíció szerinti forgalmi értéktől nyilvánvalóan eltér, vagy épp ellenkezőleg, a Nért. 2. § 10. pontjában foglalt definíció szerinti, „a vagyontárgy eladása esetén – a vagyontárgyat terhelő adósságok figyelembevétele nélkül – árként általában elérhető” értéket, mely a Nért. 10. §-a alapján az adó alapja kell hogy legyen.

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az önadózás nem alkotmányellenes. Az önadózást, mint adótechnikát elsősorban akkor alkalmazza a jogalkotó, ha az adózó számára pontosan rendelkezésre állnak azok az adatok, amelyek alapján az adózó meg tudja állapítani az adó alapját, s amelyből ki tudja számítani az adót. A forgalmi érték alapú közteherviselés önadózással való párosítása a jelen szabályozási környezetben ugyanakkor azt eredményezheti, hogy az adózó az általa pontosan nem ismert, eleve bizonytalan összegű, vélelmezett forgalmi érték bevallására köteles, s ez a bevallásában feltüntetett összeg képezi az adófizetési kötelezettsége, illetve az adóellenőrzés alapját. Ezzel pedig szükségszerűen együtt jár az is, hogy az adózó szankcionálhatóvá válik, ha a lakóingatlan általa bevallott forgalmi értéke az Art.-ben elfogadott mértéken (10%) túl kevesebb annál, mint amit az adóhatóság – ellenőrzés eredményeként – az adó alapjául szolgáló forgalmi értéként utóbb megállapít. Más oldalról nézve viszont, mentésül a hátrányos következmények alól az, akinek az ingatlana a Korm. r. szerinti eljárásban becslt értéknél esetleg lényegesen magasabb forgalmi értékű, mégis a becslt értékkel azonos forgalmi értéken adózik.

Az utólagos adómegállapítás során az adózóval szemben alkalmazandó jogkövetkezményekről az Art. 129. § (2)–(3) bekezdése rendelkezik. Szankciót helyez kilátásba arra az esetre, ha az adózó nem teljesíti megfelelően az – összegét tekintve – eleve bizonytalan forgalmi érték bevallására irányuló kötelezettségét. Az Art. 129. § (2) be-

kezdése ugyanis az adóhiányhoz kapcsolódó jogkövetkezményeket rendeli alkalmazni akkor, ha az adóbevallás benyújtására kötelezett a lakóingatlan forgalmi értékét az adóhatóság által megállapított forgalmi érték 10 százalékát meghaladó eltéréssel vallotta be, vagyis értelemszerűen legalább ezzel a mértékkel kisebb összegben. (Ugyanilyen módon szankcionálható továbbá az adóalany akkor is, ha bevallás-benyújtási kötelezettségének egyáltalán nem tett eleget, s az adóhatóság által megállapított forgalmi érték, illetve a Nért.-ben meghatározott adómentességi értékhatár közötti eltérés a 10 százalékot meghaladja.) Vagyis miközben a jogalkotó egy bizonytalan összegű forgalmi érték bevallására kötelezi az adóalanyokat, még szankcionálja is őket, ha ingatlanuk forgalmi értékének bevallásánál 10 százalékkal lefelé eltérnek attól az általuk előzetesen nem ismert összegtől, amit az adóhatóság – ellenőrzés alapján, utólagos adómegállapítás során – forgalmi értéként esetleg majd megállapít. Ugyanakkor mentesülnek, akiknél a forgalmi érték az adóhatóság által becsült, az adóalany által elfogadott értéktől felfelé tér el, több mint 10 százalékkal.

A Nért. 2. § (1) bekezdése által a lakóingatlanok adójával kapcsolatban alkalmazni rendelt Art. értelmében többféle hátrányos jogkövetkezménnyel is sújtható az az adózó, aki ingatlanja forgalmi értékének bevallásánál 10 százalékkal lefelé eltér attól az általa előzetesen nem ismert összegtől, amit az adóhatóság – ellenőrzés eredményeként, utólagos adómegállapítás során – forgalmi értéként megállapít. Az Art. 165. § (1) és (2) bekezdése szerint az adó késedelmes megfizetése miatt az esedékesség napjától késedelmi pótlékot köteles fizetni, melynek mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. Ezen túlmenően az Art. 170. § (1) bekezdése szerint az adóhiány esetén adóbírságot is kell fizetnie, melynek mértéke – ha a törvény másként nem rendelkezik – az adóhiány 50%-a. Az Art. 170. § (2) bekezdése értelmében adóhiánynak minősül az adózó terhére megállapított adókülönbözet. Mindezen felül különösen méltánytalan, hogy ezeket a hátrányos jogkövetkezményeket aránytalanul hosszú ideig, öt évig lehet alkalmazni a jóhiszemű adózóval szemben is pusztán azért, mert nem tudta megfelelően teljesíteni az – összegét tekintve – eleve bizonytalan forgalmi érték bevallására irányuló kötelezettségét. Az Art. 164. § (1) bekezdése alapján ugyanis az elévülés általános szabályai vonatkoznak a Nért. szerinti adókötelezettség esetére is. Ennek értelmében az adó megállapításához való jog annak a naptári évnek az utolsó napjától számított 5 év elteltével évül el, amelyben az adóról bevallást, bejelentést kellett volna tenni, illetve bevallás, bejelentés hiányában az adót meg kellett volna fizetni.

A fentieket figyelembe véve az Art. 129. § (2) bekezdésében az adóköteles lakóingatlan forgalmi értékének bevallásánál a jogalkotó által még eltűrt 10 százalékos eltérés aránytalanul szűknek bizonyul. Ha az adóalany által közölt forgalmi érték csupán ennyivel kisebb, akkor ennek számos, az adóalany érdekkörén kívül álló körülmény is

oka lehet. A forgalmi érték pontos ismeretével többségében nem rendelkező adózóktól nem várható el az adózásnak ebben a rendszerében, hogy ilyen pontossággal meg tudják határozni lakóingatlanuk törvény szerinti forgalmi értékét. A törvény szabályai következtében szinte mindig lehetőség van arra, hogy egy ingatlan forgalmi értékét az adóhatóság a bevallothoz képest 10 százalékkal eltérően ítélje meg, hiszen ennyit a „vagyon tárgy eladása esetén” is rendszerint mozog az ár. Így az adózók a pusztán 10 százalékos eltérést megengedő szabály miatt ki vannak szolgáltatva annak a kockázatnak, hogy az adóhatóság – utólagos adómegállapítás során – magasabb forgalmi érték formálisan jogszerű megállapításával is hátrányos jogkövetkezményeket alkalmazzon velük szemben. Az Art. ráadásul az adókötelezettségek nem megfelelő teljesítését úgy teszi szankcionálhatóvá, hogy az adóalap meghatározására vonatkozó adókötelezettség teljesítésekor még nem feltétlenül ismert az adóalany által a szükséges bizonyossággal az a feltétel (az adóhatóság által utólagos adómegállapítás során meghatározott forgalmi érték, illetve a bejelentett érték különbözete), amely az ellenőrzés alapján akár szankció kiszabásának alapját is képezheti. Mindemellett a vonatkozó jogszabályi környezet alapján az sem kizárt, hogy az adóhatóság közel egy időben történő illetékfizetésre kötelezés, illetve utólagos adómegállapítás során eltérően határozza meg ugyanannak a lakóingatlanoknak a forgalmi értékét.

Mindezek alapján megállapítható, hogy – kellő ingatlanforgalmi szakértelem hiányában – az adóalanyok önhibájukon kívül nem tudnak megfelelni annak a követelménynek, hogy adóbevallási kötelezettségüket hibátlanul, helyes és valós adattartalommal teljesítsék. A Nért. tehát arra kötelezi az adóalanyokat, hogy adófizetési kötelezettségüket egy általuk megjelölt, vélelmezett, utóbb a hatóság által vizsgálható értéken alapuló, s ezért nem, vagy legalábbis nem feltétlenül helyes értéket tükröző adóbevallás alapján teljesítsék. Ráadásul mindezért a törvényalkotó, – ha alulbecslés történik –, egyoldalúan az adóalanyokra hárítja a felelősséget. Az ingatlanok érték meghatározásával kapcsolatban tehát, – figyelemmel a törvény forgalmi-érték fogalmára –, a jogalkotó tág teret ad az önkényes adóhatósági jogalkalmazásnak, amely lehetőséget teremt az adózókra nézve súlyosan hátrányos jogkövetkezmények adóhatósági megállapítására. Mindezek alapján az Art. 129. § (2) bekezdése, mely joghátrányok indokolatlanul tág körben történő megállapítására ad lehetőséget, kiszámíthatatlan, bizonytalan helyzetet teremt az adóalanyokra nézve.

1.4. Az Alkotmánybíróság a Nért. 10. §-a és 2. § 10. pontja alapján azt is megállapította továbbá, hogy a Nért. minden esetben a lakóingatlan forgalmi értékét, vagyis a lakóingatlan eladása esetén árként általában elérhető összeget tekinti az adó alapjának. A Nért. 11. §-a értelmében az adó évi mértéke a Nért. 10. §-a szerinti adóalaphoz, azaz a lakóingatlan (bevallott) forgalmi értékéhez igazodik. Másképpen megfogalmazva: a lakóingatlan adó-

ja a (bevallott) forgalmi érték előírt százalékában meghatározott összeg, amelyet „az adóalanynak kell megfizetnie” [5. § (2) bekezdés].

A Nért. 5. § (1) bekezdése határozza meg az adó alanyát. Eszerint az adó alanya a lakóingatlan tulajdonosa. Ha azonban a lakóingatlan az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagyoni értékű jog terheli, akkor az annak gyakorlására jogosult válik az adó alanyává.

Az Itv., mely a Nért.-hez hasonlóan definiálja a forgalmi érték fogalmát, e fogalom meghatározásán kívül kifejezetten rendelkezik arról, hogy az illeték alapjául szolgáló forgalmi érték megállapításánál figyelembe kell venni a forgalmi értéket csökkentő vagyoni értékű jogokat. Vagyis a tulajdonszerző a haszonélvezet, a használat értékével csökkentett forgalmi érték után fizeti a visszerthes vagyónátruházási illetéket. A haszonélvező, használó pedig a haszonélvezet, használat számított értéke után fizeti meg a szerzés jogcímének megfelelő vagyonszerzési illetéket (Itv. 20. §). A Nért., bár átveszi az Itv. forgalmi érték fogalmát, nem rendelkezik arról, hogy a tulajdonosnak az adót a vagyoni értékű jogok értékével csökkentett forgalmi érték után kell megfizetni, s ugyanakkor a vagyoni értékű jog jogosultjának e jog értéke után kell adózni. Ehelyett a Nért. a vagyoni értékű jog jogosultját és a tulajdonost „egyetemleges” adóalanyként kezeli: azonos adóalapra vonatkozóan írja elő a tulajdonosnak a vagyoni értékű jog jogosultjával „egyetemleges” adófizetési kötelezettségét.

Tekintettel arra, hogy a Nért. az adó alapját egységesen határozza meg, az adó alanya, vagyis mind a tulajdonos, mind a vagyoni értékű jog jogosultja a lakóingatlan forgalmi értékéhez, a lakóingatlan eladása esetén árként általában elérhető teljes összeghez mérten köteles az adó megfizetésére. Ennek következtében a vagyoni értékű jog gyakorlására jogosult adóalanyának nem csupán a tényleges vagyona (vagyoni értékű joga) képezi az adó alapját, hanem a lakóingatlan (egészének) forgalmi értéke. Amennyiben pedig a vagyoni értékű jog jogosultja nem teljesíti az adókötelezettségét, és a végrehajtás vele szemben végrehajtható vagyon hiányában eredménytelenül zárul, akkor a Nért. 5. § (2) bekezdése értelmében a tulajdonos köteles az adót megfizetni. A tulajdonos szintén a lakóingatlan Nért. szerinti forgalmi értéke után adózik, annak ellenére, hogy lakóingatlanának tényleges forgalmi értékét a vagyoni értékű jog nyilvánvalóan csökkenti.

A Nért. alapján a forgalmi érték fogalmának más értelmezése sem zárható ki. Az adó alapjául szolgáló forgalmi érték meghatározásából akár arra a következtetésre is juthatunk, hogy a törvényhozó a forgalmi érték alatt a vagyoni értékű jogok értékével csökkentett „vétélatart” érti. Ebben az esetben viszont a Nért. 5. § (1) bekezdése alapján a vagyoni értékű jog jogosultja éppen a saját vagyoni értékű jogának értékével csökkentett forgalmi érték után lenne köteles adózni.

A lakóingatlan terhelő több vagyoni értékű jog esetén ráadásul a jogosultak „jogosultságaik arányában minősülnek adóalanyoknak”. Ennek következtében „jogosultságaik arányában” lennének kötelesek az adókötelezettséget tel-

jesíteni. Nem tisztázott azonban sem az arányosítás módszere, sem az, hogy miként határozható meg a Nért. szerinti vagyoni értékű jogok értéke. A Nért. alapján tehát bizonytalan értékű vagyoni értékű jogok szabályozatlan módon történő arányosításával kellene az adóalanyiságot megállapítani, s ezek az adóalanyok lennének kötelesek az egyértelműen meg nem határozott adófizetési kötelezettséget teljesíteni.

Az adókötelezettség szempontjából mindenekelőtt bizonytalanságot jelent az, hogy a Nért. 10. §-a és 2. § 10. pontja alapján az adóalap többféleképpen is megállapítható. (Az adó alapjául szolgáló forgalmi érték megállapítása és bevallása – a fentiekben kifejtett módon – az adóalany kötelezettsége, amelynek valóságáért az adó alanya felelős, s amellyel kapcsolatban az Art. 129. §-a szerint szankcionálható.) Növeli az adóalap megállapításával kapcsolatos bizonytalanságot, hogy a Nért.-nek az adó alapját kijelölő 10. §-a nem differenciál kellőképpen a Nért. 5. § (1) bekezdésében meghatározott adóalanyi kör szerint.

1.5. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállamiság részét képező jogbiztonság alkotmányi követelményének tartalmát már több határozatában vizsgálta. Az Alkotmánybíróság a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában kifejtette, hogy a jogállamiság alapvető ismérve a jogbiztonság, amely nemcsak „az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is” (ABH 1992, 59, 65.). A 11/1992. (III. 5.) AB határozat szerint „a jogbiztonság az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek.” (ABH 1992, 77, 84.) A 42/1997. (VII. 1.) AB határozatában az Alkotmánybíróság továbbá megállapította: „Alkotmányellenessé nyilvánítható az a szabály, amely értelmetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatásukat tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható.” (ABH 1997, 299, 301.) Az Alkotmánybíróság a 47/2003. (X. 27.) AB határozatában többek között megkövetelte azt is, hogy a jogszabály világosan kijelölje az adott jogintézmény alkalmazásának kereteit (ABH 2003, 525, 549–550.).

A bizonytalan összegű forgalmi értéken alapuló, önadózással megállapítandó adó fizetésére vonatkozó kötelezettség, vagyis egy eleve vitatható összeg adóalapként történő feltüntetésére kényszerítő adóbevallás-benyújtási, illetve az ezen nyugvó adófizetési kötelezettség, s különösen e kötelezettségek teljesítésének az Art. 129. § (2) bekezdése alapján – előre nem látható feltételek szerint történő – szankcionálása jogbizonytalanságot teremt. Ilyen a lakóingatlanok adójával kapcsolatos adókötelezettség, mely csak úgy teljesíthető, hogy az adókötelezettség teljesítésének joghatása előre nem látható, kiszámíthatatlan.

Ezen túlmenően az adó alapjának a lakóingatlan forgalmi értékeként történő meghatározása, egyúttal a lakóingat-

lant terhelő vagyoni értékű jog jogosultjának és a lakóingatlan tulajdonosának „egyetemes” adófizetési kötelezettsége, illetve a bizonytalan értékű vagyoni értékű jogok jogosultjainak szabályozatlan módon történő arányosításával megállapítandó adófizetési kötelezettsége szintén jogbizonytalanságot hoz létre. A bizonytalan adófizetési kötelezettség a jogbiztonság követelményébe ütközik.

Erre figyelemmel megállapítható, hogy az Art. 129. § (2) bekezdése, a Nért. 2. § 10. pontja, 5. § (1)–(2) bekezdése és 10. §-a az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvébe ütközik.

1.6. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján a Nért. 2. § 10. pontját, 5. § (1)–(2) bekezdését, 10. §-át, illetve az Art. 129. § (2) bekezdését minősítette alkotmányellenesnek. Bár az alkotmányellenesség megállapítása közvetlenül csak az előbbieken felsorolt rendelkezésekre terjedt ki, de ezek nélkül a Nért.-nek, illetve az Art.-nek a lakóingatlanok adójára vonatkozó szabályozása, valamint a Korm.r. alkalmazhatatlanná válik. Egy alkalmazhatatlan adójogszabálynak a jogrendszerben maradása a jogbiztonságra súlyos sérelemmel járna, ezért az Alkotmánybíróság szoros tárgyi összefüggés alapján nemcsak a Nért. és az Art. felsorolt rendelkezéseit, hanem a Nért. 1. § (1) bekezdésének „lakóingatlan,” szövegrészét, 2. § 1–9., 14., 16–17., 19–22. pontját, 4–16. §-át, illetve 1. és 2. számú mellékletét, az Art. 33. § (10) bekezdésének „lakóingatlan” szövegrészét, (11) bekezdését, (12) bekezdésének „– a (11) bekezdés szerinti esetet kivéve –” és „lakóingatlanról,” szövegrészét, 129. § (3) bekezdését és 168. § (8) bekezdését, valamint a Korm.r.-et is megsemmisítette. [54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 268.; 28/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH 1994, 134, 137.; 34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 181.; 67/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 411, 416.; 33/2002. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2002, 173, 182.; 17/2006. (I. 17.) AB határozat, ABH 2006, 281.; 42/2008. (IV. 17.) AB határozat, ABH 2008, 417, 434.; 155/2008. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2008, 1240, 1269.]

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (1) bekezdésében megfogalmazott főszabálya szerint az Alkotmánybíróság által megsemmisített jogszabály az erről szóló határozat közzétételét követően veszti hatályát. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése értelmében azonban a jogbiztonság, vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolhatja az ettől eltérő döntést. A jelen esetben az Alkotmánybíróság a jogbiztonságra tekintettel döntött a vizsgált jogszabályok kihirdetésére visszamenőleges hatályú megsemmisítése mellett. A visszamenőleges hatállyal megsemmisített jogszabályi rendelkezések a keletkezésük időpontjára visszahatóan semmiek, ami esetükben kizárja alkalmazásukat.

1.7. Mivel az Alkotmánybíróság a Nért., illetve az Art. lakóingatlanok adójára vonatkozó rendelkezéseinek alkotmányellenességét a fentiek alapján megállapította, e rendelkezéseknek az indítványokban felhívott további okok-

ból és más alkotmányi rendelkezésekkel fennálló ellentétét már nem vizsgálta.

1.8. Több indítványozó is kifogásolta a Nért. 1. § (2) bekezdését a lakóingatlanok adójával összefüggésben. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a Nért. lakóingatlanok adójára vonatkozó rendelkezéseinek az alkotmányellenességét a fentiek alapján megállapította, ezért a lakóingatlanok adójával összefüggésben kifogásolt rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló további indítványoknak az elbírálását mellőzte.

2. Több indítványozó a Nért. 3. §-a alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Az indítványozók a Nért. 3. §-a szerinti személyes adómentességgel kapcsolatban azt állították, hogy sérti a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogúságának elvét, indokolatlan megkülönböztetést tesz a köztulajdon és a magántulajdon között, ellentétes az arányos közteherviselés elvével, valamint a gazdasági verseny szabadságával. Ezért az indítványozók az Alkotmány 9. §-ának, 70/A. §-ának és 70/I. §-ának a sérelmét kérték megállapítani.

2.1. A Nért. 3. §-a személyes adómentességet biztosít az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóval kapcsolatban a Magyar Államnak, a helyi önkormányzatoknak és azok társulásainak, a települési, területi és országos kisebbségi önkormányzatoknak, a költségvetési szervezeteknek, az egyházaknak, az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének, továbbá azoknak, akiknek a mentességét nemzetközi szerződés biztosítja.

„Az Alkotmány 70/I. §-a az állampolgárok egyik alapvető kötelezettségeként mondja ki, hogy mindenki köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni. E hozzájárulás módját és mértékét az adókról, az illetékekről, a vámokról stb. szóló törvények állapítják meg. Az említett törvények megalkotása során az Országgyűlés rendszerint kedvezményeket is nyújt a jogszabály címzettjeinek meghatározott köre számára, illetőleg bizonyos tevékenységfajtákra vagy árucikkekre. Amíg azonban a közterhekhez való hozzájárulás az állampolgároknak az Alkotmányból eredő alapvető kötelezettsége, addig a kötelezettség alóli mentesülésre vagy bizonyos mértékű kedvezményre senkinek sincs az Alkotmányon alapuló alanyi joga.

A mentességek és kedvezmények meghatározásánál a jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg. Ennek gyakorlása során tekintettel lehet bizonyos, az Alkotmányban is nevesített jogokra – pl. az egészséges környezethez vagy a szociális biztonsághoz való jogra – de ezen túlmenően érvényre juttathat az Alkotmányból közvetlenül le nem vezethető, esetenként rövid távra irányadó gazdaságpolitikai, életszínvonal-politikai, szociálpolitikai és egyéb célkitűzéseket. Ekként tehát, noha a jogalkotót a mentességek és kedvezmények megállapításánál is kötik az Alkotmányban meghatározott jogi korlátok, a jogalkotói mérlegelésnél nem a joga, hanem az egyéb szempontok játsszák

a meghatározó szerepet, s ebből eredően az esetleges helytelen, a társadalom érdekeivel ellentétes tartalmú mérlegelés is elsődlegesen politikai felelősséget von maga után.

A kifejtettekből következik, hogy a kedvezményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak ellenőrzése tartozik: a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alkotmány valamely rendelkezésével, s az Alkotmánybíróság nem jogosult a jogalkotói mérlegelés célszerűségi – pl. gazdaságpolitikai – szempontú felülbírálatára.” [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 280–281.]

Az adókedvezményekkel, adómentességekkel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata során követett álláspontja az, hogy adókedvezményre, adómentességre senkinek sincs az Alkotmányon alapuló alanyi joga. Az adókedvezmények, adómentességek megadása, illetőleg visszavonása a jogalkotó mérlegelési jogkörébe tartozik, önmagában alkotmányossági problémát nem képez. Az adókedvezményre, adómentességre vonatkozó jogszabályi rendelkezések vizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak a megállapítása tartozik, hogy a jogalkotó a mérlegelési jogkörében megállapított kedvezményekkel nem sért-e alkotmányos rendelkezést (1393/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 626, 629.).

Az Alkotmánybíróság a 33/1993. (V. 28.) AB határozatában – utalva a 21/1990. (X. 4.) AB határozatára – kifejtette, hogy „az Alkotmány 9. § (1) bekezdése nem tulajdonformák között különböztet, hanem ellenkezőleg, a tulajdon bármely formájára nézve diszkrimináció-tilalmat fogalmaz meg. A határozat gondolati tartalma szerint – amelyet az Alkotmánybíróság több más határozatában is továbbfejlesztett – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerinti jogegyenlőségi tétel az Alkotmány 9. § (1) bekezdése alapján a tulajdonhoz való jogra, és az abból folyó egyéb vagyoni jogokra is vonatkozik. Így a polgári jogi jogalanyok (a társasági jogban a társaságok) között a vagyoni viszonyok körében tett megkülönböztetés – kellő súlyú alkotmányos indok hiányában – alkotmányosan megengedhetetlen. Mindebből az következik, hogy a polgári jogi (társasági jogi) szabályozás során a jogviszonyok alanyait (beleértve az államot is) – az azonos szabályozási koncepción belül, tekintettel az Alkotmány 9. § (1) bekezdésének és 70/A. § (1) bekezdésének összefüggésére – egyenlőnek kell tekinteni.” (ABH 1993, 247, 250.)

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a diszkrimináció Alkotmányban meghatározott tilalma első sorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki. Ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánybíróság kifejtette azt is, hogy alkotmányellenes megkülönböztetésről csak akkor lehet szó, ha a jogszabály egymással összehasonlítható, a szabályozás szempontjából

azonos csoportba tartozó jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Alkotmányellenes megkülönböztetés mindezek alapján csak akkor állapítható meg, ha összehasonlítható helyzetben lévő személyek között tesz a jogalkotó olyan különbséget, amely alapjogsérelmet okoz, illetőleg azzal az egyenlő méltóság alkotmányos követelményét sérti. Nem minősül azonban megengedhetetlen különbségtételnek, ha a jogi szabályozás eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezéseket. [408/H/1998. AB határozat, ABH 2000, 760, 763.; 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77-78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138.]

Az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adókötelezettség megállapítása szempontjából az érintett vagyontárgyak tulajdonosai azonos csoportba tartozóknak – homogén csoportnak – tekinthetők. Az egyes nagy értékű vagyontárgyak adója, mint vagyoni típusú adó esetében az adókötelezettségnek minden érintett vonatkozásában ugyanaz az alapja. Az adókötelezettség tehát az érintettek – mint adóalanyok esetében – azonos törvényi okból keletkezik.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az azonos helyzetben lévők között nem alapjogok tekintetében tett megkülönböztetés csak akkor tekinthető alkotmányellenesnek, ha nincs tárgyilagos megítélés szerinti ésszerű indoka, tehát önkényes [16/1991. (V. 20.) AB határozat, ABH 1991, 58, 62.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 280–282.]

A jogalkotó az adórendszert nagyfokú önállósággal alakítja ki. E körben az adóalanyok egyes, speciális jellemzőkkel rendelkező csoportjaira, egy adott vagyontárgy jellegére, közérdekű vagy más funkciójára tekintettel differenciált szabályrendszer megalkotására kerülhet sor. [55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 537.]

A 3/1995. (II. 17.) AB határozat rámutatott: „Az önkormányzatok személyes illetékmentességének megállapítása mögött az a gazdasági, pénzügyi megfontolás áll, hogy az önkormányzat közfeladatokat lát el, s kiadásait saját bevételeiből és a központi költségvetés juttatásaiból fedezi. Ha illetéket volna kénytelen fizetni, az indokolatlanul csökkentené a közfeladatok ellátására az önkormányzat rendelkezésére álló pénzügyi fedezetet, s esetenként az önkormányzat az illetéket a központi költségvetési támogatásból fizetné a költségvetésbe.” (ABH 1995, 67, 69.) Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság 1190/B/2005. AB határozata – utalva a 3/1995. (II. 17.) AB határozatra (ABH 1995, 67, 69.) – megállapította, hogy az önkormányzatoknak teljes személyes illetékmentességet adó rendelkezés „nem jelent az Alkotmány 70/A. §-ába ütköző hátrányos megkülönböztetést a mentességet nem élvező ügyféllel szemben”. (ABH 2006, 1867, 1869.)

A Nért. 3. §-ában felsorolt személyi körbe tartozó szervezetek közfeladatot látnak el, közérdekű tevékenységet

végeznek, közcélú funkcióval rendelkeznek. E jogalanyok sajátossága elegendő indokul szolgál az érintett személyi kör adómentességének biztosításához. (E speciális jellemzőkkel rendelkező személyi kört a jogalkotó saját mérlegelése körében bővítheti.) Ezért a Nért. 3. §-ával összefüggésben nem állapítható meg az Alkotmány 9. § (1) bekezdésében és 70/A. §-ában foglalt diszkrimináció tilalmának, illetve az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt arányos közhelyesítés elvének sérelme.

2.2. A Nért. 3. §-át érintően a gazdasági verseny szabadságának sérelmére hivatkozó indítványokkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a gazdasági verseny szabadsága nem alapjog [21/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 117, 120.]. „A verseny szabadságának állami elismerése és támogatása [Alkotmány 9. § (2) bekezdés] megköveteli a vállalkozáshoz való jog és a piacgazdasághoz szükséges többi alapjog (pl.: tulajdonhoz való jog, köztulajdon és magántulajdon egyenlősége, munkához és foglalkozás szabad megválasztásához való jog, szabad mozgáshoz és letelepedéshez való jog) objektív intézményvédelmi oldalának kiépítését. A szabad versenynek külön alkotmányos mércéje nincsen, hanem elsősorban ezen alapjogoknak az érvényesítése és védelme útján valósul meg.” [59/1995. (X. 6.) AB határozat, ABH 1995, 295, 297–298.]

Utóbbi határozatában az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az „adóbevételek elsősorban állambevételi célokat szolgálnak, de ugyanakkor a kedvezményes, a jövedelmet gyakorlatilag köztehermentessé tevő adókulcs és annak differenciált szabályozása az állami adó- és gazdaságpolitika eszköze is. Az adókulcs, az adómérték (az adófizetési kötelezettség mértékének) meghatározása (...) jogalkotási mérlegelés kérdése, ennek alkotmányossági megítélésére a gazdaságpolitikailag semleges Alkotmány az Alkotmánybíróság számára csak korlátozott mértékben ad lehetőséget. A gazdaságpolitika meghatározása, ezen belül egyes tevékenységek támogatása, befektetések ösztönzése vagy éppen háttérbe szorítása önmagában nem alkotmányossági kérdés (620/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 542.). Alkotmányossági kérdéssé akkor válik, ha a gazdaságpolitika konkrét jogszabályi megvalósítása alkotmányos jogot sértő vagy diszkriminatív módon történik.” [59/1995. (X. 6.) AB határozat, ABH 1995, 295, 300.] Mivel a Nért. 3. §-ával összefüggésben az indítványozók által hivatkozott alkotmányos jogok sérelme – a fentiek szerint – nem volt megállapítható, ezért a Nért. 3. §-a szerinti személyes adómentesség az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében foglalt gazdasági verseny szabadságát sem sérti.

3. Az egyik indítványozó kifogásolta a Nért. 17. §-át és 23. §-át, melyek alapján adókötelesek azok a vízi és légi járművek is, amelyek megfelelnek a hatósági nyilvántartásba bejegyzés műszaki feltételeinek, de a bejegyzésükre külföldön került sor. Az indítványozó szerint a magyar adóhatóságok nem tudják ellenőrizni, hogy egy külföldön bejegyzett jármű magyar belföldi illetőségű magánsze-

mély, illetve belföldön bejegyzett szervezet tulajdonában van-e, ezért a jogalkotó ellenőrizhetetlen és betarthatatlan adókötelezettséget teremtett, amely a jogbiztonságot sérti, illetve hátrányos megkülönböztetést tesz az adózók között, mivel nem teremti meg a jogsértők adóztatásának elvi és gyakorlati lehetőségét.

A Nért. 17. §-a és 23. §-a az adó tárgyát állapítja meg a vízi és légi járművek adójával kapcsolatban. Az adótárgy meghatározásával pedig közvetve meghatározza az adókötelezettség hatályát. A Nért. 17. §-a és 23. §-a az adókötelezettség hatályát kiterjeszti azokra is, akiknek a járművét külföldön vették hatósági nyilvántartásba. Adókötelezettségük tehát a Nért. 17. §-a és 23. §-a alapján egyértelműen, különbségtétel nélkül megállapítható. Az adózók az adókötelezettséget a Nért. 37–38. §-a értelmében önadózással teljesítik, tehát kötelesek az adót önadózással megállapítani, bevallani és befizetni. A Nért. 17. §-a és 23. §-a az adókötelezettség ellenőrzésének, betartatásának módjáról nem rendelkezik, erre vonatkozó következtetést a támadott rendelkezésekből nem lehet levonni.

Figyelemmel az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével és 70/A. §-ával kapcsolatos – fentiekben már ismertetett – gyakorlatára, megállapítható: a Nért. 17. §-a és 23. §-a a külföldön bejegyzett járművek adóztatásával kapcsolatban egyértelmű, világos rendelkezést tartalmaz, s az érintett adóalanyok között az adóztatás szempontjából nem tesz különbséget. Ezért a támadott rendelkezéseknek az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe és 70/A. §-ába ütközése nem állapítható meg. Ennek következtében az Alkotmánybíróság a Nért. 17. §-a és 23. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

4. Több indítványozó kifogásolta a Nért. 20–21. §-át, 27. §-át, 29. §-át és 32–33. §-át azért, mert e rendelkezések szerint a vízi és légi járművek, valamint a nagy teljesítményű személygépkocsik adójának alapja nem a járművek értékéhez igazodik, hanem más, a járművek értékétől független tényezőhöz (pl.: vitorlaméret, felszálló tömeg, teljesítmény). Az indítványozók az Alkotmány 70/A. §-a és 70/I. §-a alapján kezdeményezték e rendelkezések alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.

4.1. Az Alkotmány 70/I. §-a szerint a Magyar Köztársaság minden állampolgára köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban az Alkotmány 70/I. §-a értelmezésével kapcsolatosan kifejtette, hogy e rendelkezés „állampolgári kötelezettségként fogalmazza meg a közteherviselés elvét. A közterhekhez való hozzájárulási kötelezettség megállapítása tekintetében egyedül azt az általános követelményt támasztja, hogy annak meg kell felelnie az állampolgárok jövedelmi és vagyoni viszonyainak. Azaz a közterhekhez való hozzájárulási kötelezettségnek közvetlen összefüggésben kell állnia, arányosnak kell lennie az állampolgár jövedelmi és vagyoni viszonyival, helyzetével. Ebből az általános követelményből a jog-

alkotónak nem származik kötelezettsége arra, hogy minden egyes adó megállapítása során az adó mértékét, az adó tárgyaként megállapított jövedelem vagy vagyon nagyságától, illetőleg értékétől függően, differenciáltan, azzal arányosan kell szabályoznia. Nem tekinthető alkotmányellenesnek az a szabályozás, amely valamely adó mértékét tételesen meghatározott összegben állapítja meg.” [66/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 735, 737.; 544/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 893, 898–899.; 956/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 937, 939.; 55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 532.]

Nem alkotmányellenes tehát, ha a jogalkotó az adókötelezettség megállapítása kapcsán olyan adótechnikát választ, amely szerint nem az adóköteles vagyontárgy értéke képezi az adó alapját. Ez különösen a gépjárművek adózása esetében tűnik indokoltnak. Az Alkotmánybíróság a gépjárműadó alkotmányossági vizsgálata kapcsán már rámutatott arra, hogy: „A gépjárműadó évente visszatérő fizetési kötelezettséget jelent, a gépjármű értéke azonban évről-évre jelentősen változhat, a tényleges (forgalmi) érték a gépjármű meghatározott időpontban fennálló állapotát adja, amelyet a használati mód befolyásol. Mindezekre tekintettel célszerűtlen és az adóigazgatási eljárásban gyakorlatilag kivitelezhetetlen helyzetet teremtene, ha az adóalap a nehezen követhető és jogvitát gerjesztő – meghatározott időpontban fennálló, vagy évente folyamatosan változó – érték alapján kerülne meghatározásra. A katalógus ár alkalmazása sem tükrözné a tényleges értéket. Mind az adófizető gépjármű-tulajdonos, mind az adóhatóság számára kiszámíthatóbb, egyszerűbb adózástechnikai megoldás a Gjt. (a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény) által alkalmazott adómegállapítási módszer.” (126/B/1999. AB határozat, ABH 2001, 1048, 1051.) A törvényalkotó tehát figyelemmel lehet a gépjármű, mint adótárgy sajátos jellegére, s ennek megfelelően a gépjárművek adóztatása esetén nem feltétlenül a gépjármű értéke kell hogy az adó alapja legyen.

A Nért. 20–21. §-a, 27. §-a, 29. §-a és 32–33. §-a szerint a vízi és légi járművek, valamint a nagy teljesítményű személygépkocsik adójának alapja valóban nem a járművek értékéhez igazodik. Ez a fentiekben hivatkozott alkotmánybírósági gyakorlat alapján nem alkotmányellenes akkor, ha az adókötelezettség alá vont jármű után fizetendő adó közvetlen összefüggésben áll és arányos az állampolgár jövedelmi és vagyoni viszonyaival, helyzetével.

Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában rámutatott arra, hogy „a gépjármű jellemzően értékes vagyontárgy, amelynek mind a megszerzése, mind pedig a fenntartása feltételez egy megfelelő vagyoni, jövedelmi helyzetet, azaz teherviselő képességet”. (125/B/1999. AB határozat, ABH 2006, 1213, 1216.)

A Nért. 20–21. §-a, 27. §-a, 29. §-a és 32–33. §-a szerint az adó mértéke az adott jármű valamely lényeges sajátosságához (pl.: vitorlaméret, felszálló tömeg, teljesítmény) igazodik úgy, hogy az adó mértéke a jármű életkorával, vagyis értékvesztésével csökken. Ez az adótechnika garantálni képes azt, hogy a járművek után fizetendő adó mérté-

ke a tényleges vagyoni viszonyokhoz közelítsen, s ilyen módon közvetlen összefüggésben álljon az állampolgár jövedelmi és vagyoni viszonyaival. Erre figyelemmel nem állapítható meg, hogy a Nért. 20. §-a, 27. §-a és 32–33. §-a az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt arányos közteherviselés elvét sértene.

4.2. A fentiekben kifejtettek szerint az egyes nagy értékű vagyontárgyak terhelő adókötelezettség megállapítása szempontjából az érintett vagyontárgyak tulajdonosai azonos csoportba tartozóknak – homogén csoportnak – tekinthetők. Az egyes nagy értékű vagyontárgyak adója, mint vagyoni típusú adó esetében az adókötelezettségnek minden érintett vonatkozásában ugyanaz az alapja. Az adókötelezettség tehát az érintettek – mint adóalanyok – esetében azonos törvényi okból keletkezik.

A Nért. 20–21. §-a, 27. §-a, 29. §-a és 32–33. §-a minden érintett adózóra vonatkozóan azonosan állapítja meg a vízi és légi járművek, valamint a nagy teljesítményű személygépkocsik adójának alapját. A különbségtétel hiányában nem állapítható meg, hogy a Nért. 20. §-a, 27. §-a és 32–33. §-a a diszkrimináció tilalmába ütközik.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Nért. 20–21. §-a, 27. §-a, 29. §-a és 32–33. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

5. Az egyik indítványozó a Nért. 29. §-át és 34. §-át is támadta, mert e rendelkezések alapján az „old timer” autók adómentességben, az elektromos, illetve a *hybrid* meghajtású személygépkocsik 50%-os adókedvezményben részesülnek, valamint adókedvezményben részesül személygépkocsija után az, aki szülőként, nevelőszülőként, örökbefogadó szülőként háztartásában három vagy annál több gyermeket nevel. Az indítványozó szerint az adómentességet, adókedvezményt biztosító rendelkezések éppen a nagyobb értékű személygépkocsival rendelkező, tehát vagyonosabb adóalanyoknak kedvez, lévén az „old timer”, az elektromos, illetve a *hybrid* meghajtású személygépkocsik jellemzően jóval drágábbak. Sérelmezte továbbá, hogy az adókedvezmény csak három gyermek után jár. Mindennek kapcsán a hátrányos megkülönböztetés tilalmának és az arányos közteherviselés elvének sérelmét kérte megállapítani.

Az Alkotmánybíróság 127/2009. (XII. 17.) AB határozatában megállapította, hogy az arányos közteherviselés az Alkotmánybíróság gyakorlatában az Alkotmány 70/I. §-ából levezetett, speciális jogegyenlőségi tétel (MK 2009/184., 45206, 45212.).

Az Alkotmánybíróság a fentiekben továbbá már kifejtette, hogy az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt arányos közteherviselés elve alapján adókedvezményre, adómentességre senkinek sincs az Alkotmányon alapuló alanyi joga. Adókedvezmények, adómentességek megadása, illetőleg visszavonása a jogalkotó mérlegelési jogkörébe tartozik, önmagában alkotmányossági problémát nem képez. Az adókedvezményre, adómentességre vonatkozó jogszabá-

lyi rendelkezések vizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak a megállapítása tartozik, hogy a jogalkotó a mérlegelési jogkörében megállapított kedvezményekkel nem sért-e alkotmányos rendelkezést (1393/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 626, 629.).

A „kedvezményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkotmányossági felülvizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak ellenőrzése tartozik: a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alkotmány valamely rendelkezésével, s az Alkotmánybíróság nem jogosult a jogalkotói mérlegelés célszerűségi – pl. gazdaságpolitikai – szempontú felülbírálatára.” [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 280–281.]

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az azonos helyzetben lévők között nem alapjogok tekintetében tett megkülönböztetés csak akkor tekinthető alkotmányellenesnek, ha nincs tárgyilagos megítélés szerinti ésszerű indoka, tehát önkényes [16/1991. (V. 20.) AB határozat, ABH 1991, 62.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280–282.].

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70/A. §-ával és 70/I. §-ával kapcsolatos, fentiekben már ismertetett gyakorlata alapján megállapítható, hogy nem ellentétes az arányos közteherviselés elvével, illetve a diszkrimináció tilalmával, ha a jogalkotó az elektromos és a *hybrid* meghajtású, valamint az „*old timer*” személygépkocsik után az adóalanyoknak mentességet, kedvezményt ad. Az adómentességek és adókedvezmények körét ugyanis a jogalkotó nagyfokú önállósággal alakítja ki. Ennek során tekintettel lehet bizonyos, az Alkotmányban is nevesített jogokra (pl. az egészséges környezethez való jogra). [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 280–281.] Alapvetően e jognak az adórendszer szabályain keresztül történő érvényre juttatása jelenik meg a Nért. 34. § a) pontja szerinti adókedvezményben. A Nért. 29. §-a alapján az „*old timer*” autók adómentességben részesítésére pedig e gépkocsik muzeális jellege miatt került sor. Alapvetően közérdekű célt szolgál a muzeális tárgyak megóvása, megőrzése. Az „*old timer*” járművek muzeális jellegének hatósági elismertetése, forgalomba helyezésének engedélyeztetése, illetve fenntartása többletkötelezettséggel és -költséggel jár. A tulajdonosok számára megállapított kötelezettségeket a jogalkotó kedvezmények megállapításával ellensúlyozhatja, ilyen módon érdekelte téve őket a muzeális jellegű járművek eredeti – műszaki és esztétikai – állapotának megőrzésében. Az elektromos és a *hybrid* meghajtású, valamint az „*old timer*” személygépkocsik után megállapított adómentesség, adókedvezmény révén az azonos helyzetben lévő adóalanyok között tett különbségtétel nem önkényes, a jogalkotó nem indokolatlanul tér el az arányos közteherviselés elvének alkalmazásától, ezért a Nért. 29. §-a és 34. § a) pontja nem sérti az Alkotmány 70/I. §-át és 70/A. §-át.

A Nért. 34. § b) pontja 50%-os adókedvezményben részesíti az adóalanyt a személygépkocsija után, ha szülőként, nevelőszülőként, örökbefogadó szülőként háztartá-

sában három vagy annál több gyermeket nevel. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a mentességek és kedvezmények meghatározásánál a jogalkotó „érvényre juttathat az Alkotmányból közvetlenül le nem vezethető, esetenként rövid távra irányadó gazdaságpolitikai, életszínvonal-politikai, szociálpolitikai és egyéb célkitűzéseket.” [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 280–281.] A három vagy annál több gyermek nevelése esetén biztosított adókedvezmény is szociálpolitikai célkitűzéseket valósít meg. Ennek az Alkotmány 70/A. §-ába, illetve 70/I. §-ába való ütközése nem állapítható meg.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Nért. 29. §-a és 34. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

6. Több indítványozó támadta a Nért. hatályba léptető rendelkezését, mivel szerintük a törvény kihirdetése és hatálybalépése közötti féléves időintervallum nem elegendő a Nért. alkalmazására való felkészüléshez, az adózók ennyi időn belül nem tudják élethelyzetüket, körülményeiket a megváltozott jogszabályi feltételekhez (jelentős adóterhekhez) igazítani. Ezért az indítványozók szerint a felkészülési idő hiánya a jogbiztonság sérelmét idézi elő.

A Nért. 2009. július 8-án jelent meg a Magyar Közlönyben, s a Nért. 36. §-a szerint 2010. január 1-jén lép hatályba. A Nért. szerinti adókötelezettséget már a törvény hatálybalépésének évében kötelező teljesíteni, mégpedig az év első napján, vagyis első alkalommal a 2010. január 1-jén fennálló állapot figyelembe vételével. A Nért. alkalmazására való felkészülésre tehát mintegy fél évet biztosított a jogalkotó.

Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a Nért.-nek a lakóingatlanok adójáról szóló szabályait a fentiekben kifejtettek szerint megsemmisítette, az Alkotmánybíróság a törvény alkalmazására való felkészülési idő hiányával kapcsolatos indítványokat már csak a Nért.-nek a vízi és légi járművek, illetve a nagy teljesítményű személygépkocsik adójára vonatkozó rendelkezéseivel összefüggésben vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság a 28/1992. (IV. 30.) AB határozatában a következőképpen fogalmazta meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonság követelményét: „a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon

a) a jogszabály szövegének megszerzésére (akár úgy, hogy az érintett előfizet a hivatalos lapra, akár úgy, hogy annak egyes számaina a szükséghez képest megvásárolja) és áttanulmányozására (ide értve bonyolultabb jogszabályok esetében az illetékes hatóságtól történő felvilágosítás kérését is);

b) a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez (ide értve szükség esetén a jogszabály szervezett továbbképzés keretében való alapos megismerését, a felmerülő jogszabályértelmezési problémák tisztázását, a jogszabály végrehajtásához szükséges nyomtatványok, űrlapok beszerzését vagy előállítását, a zökkenőmentes végrehajtás személyi és tárgyi feltételeiről való gondoskodást);

c) a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire (pl. a környezetvédelmi kibocsátási értékek szigorítása esetén: egyes termékek gyártásának megszüntetése útján, korszerű technikai eszközök beszerzése útján, az alkalmazott technológia megváltozásával vagy nagyobb hatásfokú tisztítóberendezés létesítésével) az önkéntes jogkövetés személyi és tárgyi feltételeiről való gondoskodáshoz.” (ABH 1992, 155, 157.)

Az Alkotmánybíróság különösen akkor állapítja meg valamely jogszabály alkotmányellenességét, ha az szerzett jogot korlátoz, a korábbihoz képest úgy állapított meg hátrányosabb rendelkezést, illetőleg oly módon hárított fokozott kockázatot a címzettekre, hogy a megismerés és a felkészülés lehetőségének hiánya sérelmet okozott az érintettek számára, akadályozta a jogalkalmazót a jogszabály alkalmazásában. [7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.; 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.; 43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188, 196.; 44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 207.; 723/B/1998. AB határozat, ABH 1999, 795, 799-800.; 1025/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1456, 1459-1460.; 797/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1437, 1441-1442.]

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Nért. 36. §-a nem sérti a jogbiztonság elvét. A törvényhozó elegendő felkészülési időt hagyott arra, hogy a Nért. hatályba lépéséig a vízi és légi járművek, illetve a nagy teljesítményű személygépkocsik adója által érintettek alkalmazkodni tudjanak a megváltozott jogszabályi környezethez, a megnövekedett adóterhekhez. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Nért. 36. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. január 26.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 756/B/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 10. számában

9/2010. (I. 28.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitézésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján indult eljárásban meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitézésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítéséről hozott 297/2009. (VI. 23.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 297/2009. (VI. 23.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Az OVB vitatott határozatában hitelesítette az országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát, amelyen a következő kérdés szerepel: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Országos Választási Bizottság elnökét a miniszterelnök kezdeményezésére a köztársasági elnök előterjesztésére az Országgyűlés válassza meg?” Az OVBh. indokolása megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a hitelesítésnek akadálya nincs.

Az OVBh. ellen benyújtott kifogás utal a Ve. 28. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésre, amelynek alapján az Országos Választási Bizottság elnökét a bizottság tagjai saját maguk közül választják oly módon, hogy az elnöknek a bizottság választott tagjának kell lennie. A kifogástevő nézete szerint amennyiben egy szerv működése, ezen belül a szerv elnökének megválasztása törvényben van szabályozva, úgy a szerv közvetlenül az Országgyűlés hatáskörébe tartozik. Álláspontja szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdés így az Alkotmány 28. § (5) bekezdésének d) pontjában meghatározott tiltott tárgykörbe tartozik, mivel egy eredményes népszavazás esetén az Országgyűlésnek a saját hatáskörébe tartozó szervezet átalakításáról

kellene döntenie. A kifogástevő ezen indokok alapján az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását kéri az Alkotmánybíróságtól.

Az OVBh. a Magyar Közlöny 2009. évi 85. számában, 2009. június 23-án jelent meg, a kifogást 2009. július 1-jén – a jogszabály által meghatározott határidőn belül – terjesztették elő.

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„19. § (...)

(2) Az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

a) megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát;

b) törvényeket alkot;

(...)

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/C. § (...)

(5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

(...)

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,”

2. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény rendelkezései:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz.”

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,

e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

3. A Ve. rendelkezései:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

a) a jogszabálysértés megjelölését,

b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

c) a kifogás benyújtójának nevét, lakcímét (székhelyét) és – ha a lakcímétől (székhelyétől) eltér – postai értesítési címét,

(...)

„117. § (1) Az Országos Választási Bizottság a jogszabályi feltételeknek megfelelő aláírásgyűjtő ívet, illetőleg kérdést a benyújtástól számított harminc napon belül hitelesíti.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatai ellen benyújtott kifogások elbírálása során kialakította következetes gyakorlatát. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdésének a)–c) pontjaiban, illetve 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján először arra kellett választ adnia, hogy az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének d) pontja kizárja-e a népszavazás tartását az OVBh. által hitelesített kérdésben. Az Alkotmány említett rendelkezése alapján nem lehet népszavazást tartani az Országgyűlés hatáskörébe tartozó „személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről.”

Az Alkotmánybíróság 25/2004. (VII. 7.) AB határozatában már értelmezte az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés

d) pontját. E határozatában rámutatott: „Az Országgyűlés döntési jogkörébe tartozó szervezetalakító kérdésekről az Országgyűlés számos formában és minőségében dönthet. Alkotmányozó hatalomként az Alkotmányban szereplő állami szervtípusokat is alakíthatja, törvényhozóként az alkotmányban nem szereplő kérdésekben szabályozhat az Alkotmány keretei között. Szerveket hozhat létre, szüntethet meg, alakíthat át, de határozati formában is hozhat egyes – pl. a saját belső szervezetére vonatkozó – szervezetalakító döntéseket. Az Országgyűlés alkotmányozóként és törvényhozóként is szabályozhatja a saját létrejötte, működése szabályait. (...) Az OVB-nek, illetve az Alkotmánybíróságnak ezért esetről esetre kell eldöntenie, hogy a népszavazást kezdeményező által megfogalmazott kérdés az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdés-e.” (ABH 2004, 380, 385.)

Az Alkotmánybíróság ezen határozatából kitűnően valamely konkrét szerv vagy szervtípus létrehozására, átalakítására, illetőleg megszüntetésére irányuló kérdés minősíthető olyan szervezetalakítási kérdésnek, amelyre a népszavazás elrendelésének tilalma kiterjed. [106/2008. (IX. 18.) AB határozat, ABH 2008, 869, 874.]

Az OVBh. által hitelesített kérdés alapján a választópolgároknak egy olyan értelmű törvény meghozataláról kell állást foglalniuk, amely megváltoztatná az OVB elnökének megválasztására vonatkozó jelenlegi szabályokat. A kérdésre adott válasz nem jelenti valamely szerv létrehozását, átalakítását, vagy megszüntetését, a népszavazás eredményessége az adott testület vezetőjének megválasztására vonatkozó, az Nsztv.-ben szabályozott hatályos jogi rend megváltoztatását eredményezheti. Ez a választási módus tartalmát tekintve annyit jelenthet, hogy az Országgyűlés egy adott testület vezetőjének személyére vonatkozó döntést fenntartja magának, vagy rábízta a szóban forgó testületre. Bármelyik megoldásra kerüljön is sor, a tisztesség betöltésének módjára vonatkozóan annak az Országgyűlés általi meghatározása mindenképp szervezeti döntésnek tekintendő. A népszavazást illető alkotmányi tilalom következképp nem pusztán a konkrét személyi döntésre, hanem a döntés módját (szintjét) meghatározó törvényi rendelkezésre is vonatkozik.

Az Alkotmánybíróság megállapítja tehát, hogy a törvényen alapuló államszervezeti döntések, így az OVB elnöke megválasztásának rendjére vonatkozó törvényi szabályozás is az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés d) pontjának hatálya alá tartozó kérdések, így ezek népszavazás tárgyát nem képezhetik.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az eljárása alapjául szolgáló kifogást megalapozottnak találta, azért az OVBh.-t a rendelkező részben foglaltak megsemmisítette, és az OVB-t új eljárásra utasította.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 26.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 722/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 10. számában

10/2010. (I. 28.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 294/2009. (VI. 23.) OVB számú határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 294/2009. (VI. 23.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevők 2009. május 22-én országos népszavazás kezdeményezésére irányulóan aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az OVB-hez hitelesítés céljából, amely aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: *„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Országos Választási Bizottság Országgyűlés által választott tagjai között kapjon helyt magyar nyelv- és irodalom tanári képesítéssel rendelkező választópolgár?”*

Az OVB vitatott határozatával az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indokolásában kifejtette, hogy az Alkotmányból a taxatív módon felsorolt tiltott tárgykörökön kívül a népszavazásnak más korlátai is levezethetők. Ilyen korlát, hogy csak olyan népszavazási kérdés tekinthető alkotmányosan megengedhetőnek, amely nem áll ellentétben a népszavazásnak az alkotmányos berendezkedésben betöltött szerepével. Az OVB megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés az Alkotmány és az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) preambuluma alapján összeegyeztethetetlen a népszavazás alkotmányos szerepével és szabályaival. Az Nsztv. preambuluma szerint „[a] demokratikus hatalomgyakorlás része, hogy az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésében, illetőleg a képviseleti döntések befolyásolásában vagy megváltoztatásában a nép közvetlenül, szavazás útján részt vehessen”. Az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésére szolgáló intézményt nem lehet felhasználni abszurd vagy komolytalan kérdések felvetésére. A Ve. 3. § d) pontja a népszavazási eljárásban is kizárja a népszavazás intézményének rendeltetésével ellentétes joggyakorlást. Mindezek alapján az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

2. A kifogástevők véleménye szerint a határozat jogszabálysértő, és a kezdeményezést – jogszabálysértés hiányában – az OVB-nek hitelesítenie kellett volna. Nézetük szerint a választópolgár alkotmányos joga eldönteni, hogy az általa feltenni kívánt kérdést milyen tartalommal állítja össze. A kérdéssel, valamint az eredményes népszavazás esetén a törvényalkotással kapcsolatban az OVB-t véleményezési jog nem illeti meg. Az indítványozók hivatkoznak az Alkotmány 77. § (2) bekezdésére, melynek értelmében az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire nézve kötelezőek, és ebből a rendelkezésből nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a választópolgárok nem ismerik a rájuk vonatkozó jogszabályok tartalmát.

Véleményük szerint az OVB az Nsztv. preambulumát hivatkozási alapként fel sem hozhatta volna, mivel a rendelkezésben foglalt „szavazás”-ra csak a népszavazás kitűzésével kerülhet sor, a jelen eljárás tárgya pedig a népszavazásra feltenni kívánt kérdésnek az Nsztv. előírásaival való megfeleltethetősége.

A kifogástevők hivatkoznak továbbá az Nsztv. 10. §-ára, amely szerintük taxatív meghatározza, hogy az aláírásgyűjtő ív hitelesítését mely esetekben lehet megtagadni. A Ve.

alapján csak akkor lehet megtagadni az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha az nem felel meg a Ve. rendelkezéseinek. Nézetük szerint tehát a kérdés szövegezésével és tartalmával kapcsolatban a Ve. 3. § d) pontjában foglalt szabály alkalmazása fel sem merülhet.

A kifogástevők álláspontja szerint mivel az OVB a hitelesítés megtagadását alaptalan és irreleváns jogszabályokra alapította kizárólag annak érdekében, hogy a kérdés hitelesítését megtagadja, eljárása nem felel meg a Ve. 3. § d) pontjában foglalt alapelvi rendelkezésnek, ezért eljárása jogszabálysértő. A határozat tényleges elutasítási indokot nem tartalmaz, ezért véleményük szerint az elutasítás motívuma személyes jellegű és szubjektív indíttatású. Mindezek alapján kérik az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását.

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

Az Nsztv. preambuluma:

„Alkotmányos alapelv, hogy a hatalom birtokosa a nép. Hatalmát az Alkotmány keretei között, elsősorban választott képviselői útján gyakorolja. A demokratikus hatalomgyakorlás része, hogy az ország sorsát érintő legfontosabb ügyek eldöntésében, illetőleg a képviseleti döntések befolyásolásában vagy megváltoztatásában a nép közvetlenül, szavazás útján is részt vehessen.”

A Ve. alkalmazott szabályai:

„3. § A választási eljárás szabályainak alkalmazása során a választásban érintett résztvevőknek érvényre kell juttatniuk az alábbi alapelveket:

(...)

d) jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás,

(...)”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. [...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – az OVB határozata és az azzal szemben benyújtott kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatának indokolásában megállapította, hogy a benyújtott, országos népszavazásra feltenni kívánt kérdés az Alkotmány és az Nsztv. preambuluma alapján összeegyeztethetetlen a népszavazás alkotmányos szerepével és szabályaival, következésképp az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

Határozatának meghozatala során az OVB követte az Alkotmánybíróság korábbiakban kialakított gyakorlatát. A 2/1993. (I. 22.) AB határozat a következőket állapította meg: „A Magyar Köztársaság alkotmányos rendjében a népszuverenitás gyakorlásának elsődleges formája a képviselet. Népszavazás csak az Alkotmány és az alkotmányosan hozott törvények keretei között dönthet az Országgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben. Az Alkotmány 2. § (2) bekezdése szerint, »a Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja«. Az Alkotmányból levezethető általános elv az Országgyűlés által történő hatalomgyakorlás. Ehhez képest a népszavazással való döntés kivételes. Az Alkotmány 19. §-a az Országgyűlést a Magyar Köztársaság legfelsőbb államhatalmi szervévé nyilvánítja. Mindezek alapján megállapítható, hogy a Magyar Köztársaságban a népszavazás – hasonlóan más parlamentáris államok alkotmányos rendszeréhez – az Alkotmány keretei között a parlamenti hatalomgyakorlás kiegészítésére, annak befolyásolására szolgáló intézmény. A népszavazás a parlamentáris rendszerben a hatalom képviseleti gyakorlásának kiegészítésére, befolyásolására irányul, tehát komplementer jellegű. (ABH 1993, 33.) Az 52/1997. (X. 14.) AB határozat elvi tételként állapította meg, hogy a közvetlen hatalomgyakorlás a népszuverenitás gyakorlásának kivételes formája, de megvalósulásának esetében a képviseleti hatalomgyakorlás fölött áll. (ABH 1997, 331.)

A népszavazási kezdeményezés tekintetében a rendeltetésellenes joggyakorlás mércéjét az Alkotmánybíróság 18/2008. (III. 12.) AB számú határozatában fogalmazta

meg. Ezen határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy az aláírásgyűjtés kezdeményezése a népszavazáshoz való jog gyakorlásának részjogosítványa, a választópolgárok által kezdeményezett népszavazási eljárásnak döntő eleme, melynek célja – rendeltetése – a népszavazási eljárás elindítása. E jog gyakorlása akkor rendeltetészerű, ha összhangban áll az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében foglaltakkal, a népszuverenitás közvetlen, de kiegészítő gyakorlásával: „A rendeltetészerű joggyakorlás követelménye a hitelesítési eljárás kezdeményezése során azt jelenti, hogy az aláírásgyűjtés kezdeményezőjének az országos népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel kell eljárnia. Felelősségteljesen, annak tudatában kell benyújtania kezdeményezését, hogy az általa útjára indított népszavazási eljárás állásfoglalásra készíti az ország valamennyi választópolgárát, és annak eredményeként az Országgyűlést kötelező döntés születik, amely országgyűlési döntéssé, törvénnyé válva hosszabb távon meghatározza a polgárok jogait, kötelezettségeit, befolyásolja a társadalom életét.” (ABH 2008, 212.)

Mindezek alapján az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 294/2009. (VI. 23.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 26.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 725/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 10. számában

11/2010. (I. 28.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 406/2009. (X. 8.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 406/2009. (X. 8.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevő 2009. szeptember 10-én országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: *„Kezdeményezzük, hogy az Országgyűlés alkotson törvényt a személyi szabadságukban az állam által jogtalanul korlátozottak tisztességes kártérítéséről úgy, hogy a jogtalan fogva tartásért az állam által fizetendő nem vagyoni kártérítés ne lehessen kevesebb 3 millió Ft alaplíjnál plusz a fogva tartás minden napjára számított 160 000 forintnál.”*

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVBh. indokolása megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi követelménynek.

Az OVB álláspontja szerint nem egyértelmű sem a választópolgárok, sem a jogalkotó számára „az állam által jogtalanul korlátozottak” köre, mert a kérdés ellentmondásos, a mondat két része nincs összhangban egymással. A „jogtalan korlátozást” a második tagmondatban leszűkíti annak egyik lehetséges esetsoportjára, a jogtalan fogva tartásra, holott a személyes szabadság korlátozásának lényegesen több esetköre létezik. Az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdésből az sem állapítható meg pontosan, hogy a beadványozó mit ért a „tisztességes kártérítés” kifejezésen.

A kifogástevő álláspontja szerint a kezdeményezés megfelel a jogszabályoknak, az aláírásgyűjtő ív hitelesíthető, ezért az OVBh. indoklása nem helytálló.

2. Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

Az Nsztv. vonatkozó rendelkezése:

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

A Ve. alkalmazott szabályai:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. [...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműségi követel-

ményének. [A népszavazási kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményének alkotmánybírósági értelmezése: 51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 105/2007. (XII. 13.) AB határozat, ABH 2007, 891, 895.; 112/2009. (XI. 20.) AB határozat, MK 2009. 41934, 41936.] Ezért az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 406/2009. (X. 8.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a kijelentő módon megfogalmazott „kérdés” alaki szempontból sem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében szereplő formai követelménynek, miszerint a „népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. §-ában meghatározott hatáskörében eljárva – jogorvoslati fórumként – az OVB kifogással támadott határozatát vizsgálja felül. Következésképp a határozat tényleges tartalmát nem érintő kifogásokkal érdemben nem foglalkozott.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 26.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1103/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 10. számában.

KÖZLÖNY

§

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT VÉGZÉSE

7/2010. (I. 21.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 334/2009. (VII. 22.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 334/2009. (VII. 22.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB megtagadta a magánszemély kezdeményező országos népszavazás kezdeményezésére benyújtott aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését. A népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívében a következő kérdés szerepelt: *„Egyetért-e Ön azzal, hogy a közterületen található parkolóhelyeket kizárólag a helyi önkormányzatok üzemeltethessék, így az üzemeltetésből származó összes bevétel őket illesse meg?”*

Az OVBh. indokolásában kifejtette, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kezdeményezésben szereplő kérdés megtévesztő a választópolgárok számára, mivel azt sugallja, hogy a

közterületek kizárólag önkormányzati tulajdonban vannak, holott a közterületek egy része jelenleg nem önkormányzati, hanem állami tulajdonban van. Nem egyértelmű továbbá az OVBh. szerint a kérdésben szereplő üzemeltetés mibenléte és módja sem.

A kifogástevő beadványa szerint egyetért azzal, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta, viszont nem ért egyet annak indoklásával, illetve a „megállapított tényállással”. Álláspontja szerint a kezdeményezésben foglalt kérdés egyértelműségének hiányát az OVB-nek arra alapozva kellett volna megállapítania, hogy az nem tesz különbséget az ingyenes és nem ingyenes parkolás között, valamint nem pontosítja azt, hogy a „helyi önkormányzat” kifejezés alatt települési vagy megyei önkormányzatot kell érteni. A kifogástevő az általa előterjesztett indokok alapján kéri az OVBh. helyben hagyását.

2. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

A jelen eljárás tárgyát képező ügyben a kifogás benyújtója nem állította, hogy az OVB határozata jogszabálysértő lenne, nem jelölt meg a határozattal kapcsolatban jogsértést, sőt az indítványában előterjesztett, de az OVBh. tartalmától eltérő indokok alapján annak helyben hagyását kérte az Alkotmánybíróságtól. A népszavazási kezdeményezés tárgyában hozott döntés elleni kifogást csak az OVB határozatának rendelkező része ellen lehet előterjeszteni, annak megsemmisítését, és az OVB új eljárásra utasítását kérve. A kifogástevő azonban csak az OVBh. in-

dokolását, illetve az „abban megállapított tényállást” sérelmezte. A Ve. 77. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerint az OVB határozata ellen előterjesztett kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A Ve. 77. § (5) bekezdése alapján a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a)–b)* pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABH 2008, 1553, 1554.; 13/2009. (II. 13.) AB végzés, ABK 2009. február, 154.]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen ügyben előterjesztett kifogás nem tekinthető érdemben elbírállhatónak, mert a törvényben előírt követelményeknek nem felel meg, önmagában az OVBh. indokolásának vizsgálatára vonatkozóan pedig hatásköre nincsen. Az Alkotmánybíróság ezért a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdésében, valamint a Ve. 116. §-ában, 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján, illetőleg az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *b)* pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

A kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasítása következtében az OVBh. változatlanul hatályban marad.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 849/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 5. számában.

KÖZLÖNY

§

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI**564/E/2005. AB határozat**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság azt az indítványt, amely mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kéri, mert az Országgyűlés az Alkotmány 61. § (4) bekezdésben foglaltak alapján nem alkotott törvényt a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról, elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § e) pontja és 21. § (4) bekezdése alapján mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára terjesztettek elő kérelmet. Indítványukban előadták, hogy az Alkotmány 61. § (4) bekezdése több irányú felhatalmazást tartalmaz ún. kétharmados törvény megalkotására, így – álláspontjuk szerint – a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának törvényi szabályozását is kötelezővé teszi. E törvény létrejöttének – az indítványozók szerinti – elmaradása alkotmányellenes helyzetet eredményez. Kifejtették, hogy a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény csak a szűken vett tulajdonosi korlátozásokat sorolja fel az elektronikus médiumok területén, de a tájékoztatási monopóliumok megakadályozására nem tartalmaz rendelkezéseket. Az indítványozók szerint az elektronikus média piacán (a nézettségi adatok alapján) megfigyelhető a piaci részesedés koncentrációja, az írott sajtó területén pedig – véleményük alapján – nem érvényesül a kiegyensúlyozottság, amit a különböző beállítottságú lapok eladott példányszámai tükröznek. „Mindezek a közvélemény torz alakulásának veszélyeit hozzák létre, és a rendszerváltás óta létrejött pluralista politikai demokrácia működését állandó feszültségnek teszik ki.” Az indítványozók a fenti indokok alapján mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kezdeményezték, mert az Országgyűlés az Alkotmány 61. § (4) bekezdésébe foglalt szabály ellenére nem alkotott törvényt a tájékoztatási monopóliumok megakadályozására, s egyúttal kérték, hogy az Alkotmánybíróság szólítsa fel az Országgyűlést alkotmányos feladata teljesítésére.

2. Az Alkotmánynak a véleménynyilvánítási szabadságra vonatkozó rendelkezései a következők:

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és védi a sajtó szabadságát.

(3) A közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény, valamint a sajtószabadságról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(4) A közszolgálati rádió, televízió és hírügynökség felügyeletéről, valamint vezetőinek kinevezéséről, továbbá a kereskedelmi rádió és televízió engedélyezéséről, illetőleg a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

II.

1. Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára irányuló hatáskörét az Abtv. és az ezen alapuló ítélkezési gyakorlat határozzák meg. Az Abtv. 49. §-a szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha valamely alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.]. Az Alkotmánybíróság ezen felül állandóan követett gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmánysértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.]. A jogszabályi felhatalmazásból eredő jogalkotói feladat elmulasztása nyilvánvalóan vonatkozik az Alkotmányban szereplő felhatalmazás alapján fennálló jogalkotói feladat teljesítésére is. [Lásd pl. 35/1992. (VI. 10.) AB határozatot, ABH 1992, 204.]

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 61. § (4) bekezdésébe foglalt – jelen ügy tárgyát is képező – felhatalmazásra tekintettel már több határozatában vizsgálta a mulasztás-

ban megnyilvánuló alkotmányellenességet, az alábbiak szerint:

A 37/1992. (VI. 10.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.1.) értelmében: „Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Országgyűlés elmulasztotta az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében meghatározott jogalkotói feladatát. Ezért az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy a közszolgálati rádió és televízió felügyeletéről, továbbá a kereskedelmi rádió és televízió engedélyezéséről, illetőleg a rádióval és televízióval kapcsolatos tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról szóló törvényt vagy törvényeket 1992. november 30-ig alkossa meg.” (ABH 1992, 227.) Ez a határozat egyben megállapította a Magyar Rádió és a Magyar Televízió felügyeletéről rendelkező 1047/1974. (IX. 18.) MT határozat 6. pontja alkotmányellenességét, a megsemmisítés időpontjának meghatározására irányuló eljárást – szintén – 1992. november 30-ig felfüggesztette. Az Abh.-ban megadott határidő eredménytelenül telt el. Az Alkotmánybíróság a 17/1993. (III. 19.) AB határozatában ezért a következőket mondta ki: „A 1047/1974. (IX. 18.) MT határozat 6. pontja – amelynek alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság 37/1992. (VI. 10.) AB határozatával megállapította – azon a napon veszti hatályát, amelyen hatályba lép a közszolgálati rádió és televízió felügyeletéről szóló, az a törvény, amellyel az Országgyűlés az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében meghatározott jogalkotói feladatát teljesíti, s ezzel a mulasztásával okozott alkotmányellenes helyzetet megszünteti.”

Az Alkotmány 61. § (4) bekezdéséből eredő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg továbbá a 61/1995. (X. 6.) AB határozat is (a továbbiakban: Abh.2.). E szerint: „Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Országgyűlés elmulasztotta az Alkotmány 61. §-a (4) bekezdésében foglalt, a közszolgálati hírgyűnökség felügyeletéről, valamint vezetője kinevezéséről szóló törvény megalkotására vonatkozó jogalkotói feladatát. Ezért az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy e törvényt 1996. június 30-ig alkossa meg.” (ABH 1995, 317.) Az Abh.2.-ben az Alkotmánybíróság az Alkotmány 61. § (4) bekezdésébe található felhatalmazást értelmezve rámutatott: „Az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében foglalt közszolgálati hírgyűnökség kapcsán – éppen a polgárok tájékozódáshoz való jogának érvényesítése érdekében – a törvényhozó köteles olyan törvényt alkotni, amely anyagi, eljárási, valamint szervezeti rendelkezésekkel biztosítja a teljes körű, kiegyensúlyozott arányú és valóságghű tájékoztatást. Az a körülmény, hogy ez az alkotmányi rendelkezés együtt említi a közszolgálati rádió, televízió és hírgyűnökség 'kétharmados' törvényi szabályozásának követelményét, nem jelenti szükségképpen azt, hogy a hírgyűnökségekről kizárólag a rádióról és a televízióról szóló törvény keretében kell rendelkeznie a törvényalkotónak. Természetesen az önálló hírgyűnökségi törvény léte sem alkotmányos követelmény.” (ABH 1995, 317, 319.)

A fenti alkotmánybírói határozatokat követően az Országgyűlés megalkotta a rádiózásról és a televíziózásról

szóló 1996. évi I. törvényt, illetve a nemzeti hírgyűnökségről szóló 1996. évi CXXVII. törvényt.

2. Az Abh.1. és az Abh.2. alapján – mivel mindkét határozat az Alkotmány 61. § (4) bekezdéséből eredő mulasztást vizsgált – az Alkotmánybíróságnak elsőként abban kellett állást foglalnia, hogy az indítványozó által felvetett, az Alkotmány 61. § (4) bekezdéséből fakadó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelem az alkotmánybírói eljárásban „ítélt dolognak” minősül-e? Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja határozza meg a res iudicata fogalmát az alkotmánybírói eljárásban. E szerint az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha „az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértést megállapítani ('ítélt dolog')”. (ABK 2009, január 3, 9.)

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint jelen ügyben nem állnak fenn az „ítélt dolog” Ügyrend 31. § c) pontjába előírt feltételei. Az Abh.1.-ben és az Abh.2.-ben – a fent idézettek szerint – az Alkotmánybíróság egyértelművé tette, hogy az Alkotmány 61. § (4) bekezdéséből eredő törvényhozói kötelezettségnek az Országgyűlés többféleképpen tehet eleget; ezen alkotmányi felhatalmazás ugyan úgy vonatkozhat több törvény megalkotására, mint egy – az Alkotmány felhatalmazásában szereplő valamennyi tárgyat magában foglaló – törvényre is. Jelen ügyben az indítványozók azt kérik megállapítani, hogy alkotmányellenes helyzet keletkezett, mert az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében szövegszerűen is megtalálható „tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról” nem született törvény. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 61. § (4) bekezdésével összefüggésben kifejezetten ezt az alkotmányossági problémát még nem vizsgálta, ezért az „azonos alkotmányos összefüggés” – mint az ítélt dolog Ügyrendi feltétele – az Abh.1. és az Abh.2. alapján nem áll fenn. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatot folytatott.

III.

Az Alkotmány 61. § (4) bekezdését az Alkotmány módosításáról szóló 1990. évi XL. törvény iktatta az Alkotmány szövegébe. Az Alkotmány 61. § (4) bekezdése alapján a tájékoztatási monopóliumok kialakulásának megakadályozása nemcsak külön törvény megalkotására irányuló alkotmányi rendelkezés, hanem egyben tartalmi szabály is. Ha az Alkotmányban szövegszerűen nem szerepelne, akkor is levezethető lenne a véleménynyilvánítás és sajtószabadság alkotmányos tételeiből. A médiapluralizmus ugyanis bizonyos kommunikációs alapjogok érvényesülésének feltétele. Az alkotmánymódosítástól napjainkig az

Alkotmány 61. § (4) bekezdésében szereplő „tájékoztatási monopólium”, mint fogalom jelentése azonban változáson ment át. A szabály eredetileg az egykori állami rádió- és televízió csatornák monopóliumának megtörésére szolgált. Az Alkotmány 61. § (4) bekezdésének szövegszerű értelmezéséből azonban következik, hogy a közszolgálati mellett a kereskedelmi rádiózásra és televíziózásra is utal. Megállapítható továbbá, hogy a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának alkotmányi kötelezettsége egyaránt vonatkozik az írott és az elektronikus médiára.

A tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának célja a közvélemény kizárólagos befolyásolásának az elkerülése, az egyoldalú tájékoztatás megakadályozása. A tájékoztatási monopólium nemcsak tulajdoni monopóliumként jelenhet meg, hanem ettől függetlenül vélemény-monopóliumként is. A szabályozásnak olyannak kell lennie, hogy valamennyi típusú monopóliumhelyzet kialakulását meg tudja akadályozni. Ezért nem elégségesek pusztán a versenyjogi szabályok. Tájékoztatáskoncentráció kialakulhat plurális tulajdoni szerkezeten is, pl.: azonos hírforrásból állítják össze a különböző sajtótermékek híreit, azonos vállalkozást bíznak meg ilyen feladattal, vagy ha egy adott média piaci részesedése túlnyomó többségű másokhoz képest.

Az Alkotmánybíróság az 1/2007. (I. 18.) AB határozatában – többek között – rámutatott: „A tájékoztatási monopóliumok létrejöttének megakadályozása alkotmányos cél. [Alkotmány 61. § (4) bekezdés] A tájékoztatási monopóliumok a műsorszolgáltatási technológia rohamos fejlődését követően elsősorban a véleménymonopóliumok kialakulásának veszélyét jelentik, ezért legitím célként fogadja el az Alkotmánybíróság a véleménypluralizmus fenntartását. E cél elérése érdekében korlátozza a kiegyensúlyozottság követelménye a műsorszolgáltató szerkesztési szabadságát. Általánosan elfogadott, hogy a rádiós és televíziós műsorszolgáltatás véleményformáló hatása és a mozgóképek, hangok, élő tudósítások meggyőző ereje sokszorosa az egyéb információs társadalmi szolgáltatások gondolkodásra ható erejének. Az elektronikus média esetében ezért indokolt speciális, a sokoldalú tájékoztatásra vonatkozó előírások meghozatala, amelynek célja az, hogy a politikai közösség tagjai közérdekű kérdésekben a releváns vélemények ismeretében alakíthassák ki álláspontjukat.” (ABH 2007. 45, 50–51.)

Mindezeket az elvárásokat tükrözi az Európa Tanácsnak a médiapluralizmus illetve a tájékoztatás kiegyensúlyozottsága tárgyában elfogadott több ajánlásából is [pl. a Miniszteri Bizottság 2006. szeptember 27-én elfogadott, a közszolgálati médiumok függetlenségéről szóló nyilatkozata; a médiapluralizmust elősegítő intézkedésekről szóló (99)1. sz. ajánlása; a közszolgálati műsorsugárzás függetlenségének biztosításáról szóló (96)10. sz. ajánlása; a digitális műsorszolgáltatáshoz történő demokratikus és társadalmi hozzájárulásról szóló (2003)9. sz. ajánlása stb.]. E dokumentumok nemcsak a tulajdonosi háttér szempontjából fogalmazzák meg a médiapluralizmus követelményét, hanem a tartalmi sokrétűség, a hírforrási háttér ki-

egyensúlyozottsága és általában véve a pártatlanság elvének a kiegyensúlyozottsággal való összekapcsolása is erőteljesen hangsúlyozódik. A határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezményt módosító, Strasbourgban, 1998. szeptember 9-én kelt Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2003. évi CIII. törvény 10/bis számú Média-pluralizmus címet viselő cikkében pedig kimondja: „Felek az Egyezmény alapját képező együttműködés és kölcsönös segítségnyújtás szellemében vállalják, hogy törekedni fognak annak elkerülésére, hogy a joghatóságuk alá tartozó műsorszolgáltatók, illetőleg bármely más jogi vagy természetes személy által közvetített vagy továbbközvetített műsorok veszélyeztessék a média-pluralizmust.”

Mindezekkel összhangban az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében foglaltak értelemszerűen irányadóak a magántulajdonosi koncentráció megakadályozására épp úgy, mint minden olyan más törekvésre, amely a tájékoztatási-pluralizmus (médiapluralizmus) alkotmányt sértő akadályként jelenik meg. Az Alkotmány 61. § (4) bekezdése azt a feltételt támasztja, hogy az alkotmányi felhatalmazáson alapuló törvényhozás egészének kell biztosítani a tájékoztatási koncentráció megakadályozását, másként – a szubjektív jog oldaláról – fogalmazva: a tájékoztatáshoz való jog érvényesülését.

Az Alkotmány 61. §-át érintően számos törvény került megalkotásra. Így pl. a sajtóról szóló – többek között az 1990. évi XI. törvénnyel és az 1996. évi I. törvénnyel módosított – 1986. évi II. törvény, a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény, a nemzeti hírugynökségről szóló 1996. évi CXXVII. törvény, a frekvenciaelosztással is kapcsolatos, az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény, vagy a fentebb már idézett, a határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezményt módosító, Strasbourgban, 1998. szeptember 9-én kelt Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2003. évi CIII. törvény, s legutóbb a műsorterjesztés és a digitális átállás szabályairól szóló 2007. évi LXXXIV. törvény.

Az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a hatályos jogban vannak-e tételes rendelkezések a tájékoztatási monopóliumok megakadályozására, illetve, hogy e szabályok koncepcionális kérdéseit [mint a minősített többség tárgyát, lásd: 4/1993. (II. 12.) AB határozat ABH 1993, 49. 95/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1327, 1333–1335.] az Alkotmány elvárásának megfelelően elfogadott törvény tartalmazza-e?

IV.

1. Az Országgyűlés az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján alkotta meg a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvényt (a továbbiakban: Médiatörvény). Preambuluma szerint: „Az Országgyűlés a szabad és független rádiózás és televíziózás, a véleménynyilvánítás szabadsága, a tájékoztatás függetlensége, kiegyensúlyozottsága és tárgyilagossága, a tájékoztató szabadsága [...] továbbá a tájékoztatási monopóliu-

mok kialakulásának megakadályozására, az Alkotmány 61. §-ával összhangban a következő törvényt alkotja:...” A Médiatörvény – mint minősített többséggel elfogadott törvény – preambulumból tehát kiderül, hogy az Országgyűlés e törvényben vállalta: teljesíti az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazásnak megfelelő jogalkotói feladatot a tájékoztatási monopóliumok kialakulásának megakadályozása terén is. A törvényjavaslathoz fűzött miniszteri indokolás – többek között – kiemeli, hogy a „Javaslat ... megakadályozza a tömegtájékoztatásban a tulajdoni és az ebből következő tájékoztatási monopóliumok kialakulását.” A Médiatörvény a véleménymonopólium és a tulajdonosi monopólium megakadályozására egyaránt tartalmaz rendelkezéseket az alábbiak szerint:

1.1. A Médiatörvény 4. § (1) bekezdése a műsorszolgáltatás alapelvei között kimondja, hogy „A közérdeklődésre számot tartó hazai és külföldi eseményekről, vitatott kérdésekről a tájékoztatásnak sokoldalúnak, tényszerűnek, időszerűnek, tárgyilagosnak és kiegyensúlyozottnak kell lennie.” A (2) bekezdés pedig akként rendelkezik, hogy „a műsorszolgáltatásban közzétett műsorszámok összessége, illetőleg ezek bármely tartalom vagy műfaj szerinti csoportja nem állhat párt vagy politikai mozgalom, illetve ezek nézeteinek szolgálatában.” Szintén a 4. § szól a hírműsorokkal kapcsolatos – a tárgyilagosságot szolgáló – alapelvekről. A 4. § (3) bekezdés szerint „A műsorszolgáltató politikai tájékoztató és hírszolgáltató műsorszámokban műsorvezetőként, hírolvasóként, tudósítóként rendszeresen közreműködő munkatársak – a munkavégzésükre irányuló jogviszonyuktól függetlenül – műsorszolgáltatónál politikai hírhez véleményt, értékelő magyarázatot – kivéve a hírmagyarázatot – nem fűzhetnek.” A 4. § (4) bekezdés pedig kimondja, hogy „A műsorban közzétett hírekhez fűzött véleményt, értékelő magyarázatot e minőségének és szerzőjének megnevezésével, a hírektől megkülönböztetve kell közzétenni.”

A Médiatörvény a nyilvános rendezvény közvetítésével kapcsolatban is meghatároz – a tájékoztatási monopóliumok kialakulását célzó – rendelkezéseket. A 9/A. § (1) bekezdése értelmében: „Kizárólagos televíziós közvetítési jog nem gyakorolható olyan módon, hogy a hazai közönség meghatározó részét kizárja a társadalom számára nagy jelentőséggel bíró televíziós események figyelemmel kíséréséből.”

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint, a fentiekén túlmenően, az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében foglalt tilalom érvényesülése összefüggésben áll a műsorszámok támogatásának törvényben szabályozott rendjével. A Médiatörvény 18. § (1) bekezdése szerint: „A műsorszám támogatóját a közzétételt közvetlenül megelőzően vagy azt követően meg kell nevezni.” A 19. § (1) bekezdés a) pontja kimondja, hogy „Nem támogathat műsorszámot párt, politikai mozgalom,” a 19. § (2) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy „A támogató megnevezésében (feltüntetett nevében) párt neve, jelszava, emblémája nem szerepelhet.” Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a műsor-

szám támogatójának nyilvánosságra-hozatali kötelezettsége a transzparenciát szolgálja, amely – a fentebb kifejtettek szerint – a véleménymonopólium kialakulása elleni egyik garancia a plurális tulajdoni szerkező médiapiacra. A pártok kizárása a támogatók köréből a tájékoztatási monopóliumok kialakulásának tilalmát – egy másik aspektusból – a politikától való távolságtartáson keresztül érinti.

A Médiatörvény külön részben foglalkozik a közszolgálati műsorszolgáltatással. A 23. § többek között kimondja: „(2) A közszolgálati műsorszolgáltató és a közműsor-szolgáltató rendszeresen, átfogóan, elfogulatlanul, hitelesen és pontosan tájékoztat a közérdeklődésre számot tartó hazai és külföldi eseményekről, a vételkörzetében élők életét jelentősen befolyásoló eseményekről, összefüggésekről, vitatott kérdésekről, az eseményekről alkotott jellemző véleményekről, az eltérő véleményeket is beleértve. [...] (3) A közszolgálati műsorszolgáltató és a közműsor-szolgáltató biztosítja a műsorszámok és a nézetek sokszínűségének, a kisebbségi álláspontoknak a megjelenítését, a műsorszámok változatosságával gondoskodik a nézők széles köre, illetve minél több csoportja érdeklődésének színvonalas kielégítéséről.” A Médiatörvény 29–30. §-ai rendelkeznek a közszolgálati műsorszolgáltatási szabályzat (és műsorszolgáltatási szabályzat) kötelező tartalmáról. Ennek keretében a 29. § (2) bekezdés kimondja: „A közszolgálati műsorszolgáltatási szabályzatban, illetve a műsorszolgáltatási szabályzatban szabályozni kell:

a) a pártoktól, politikai mozgalmaktól való függetlenség biztosítékait,

b) a hírek, időszerű politikai műsorok sokoldalúságának, tárgyilagosságának és kiegyensúlyozottságának, a vitatott kérdések ismertetésének, a vélemények, nézetek sokféleségének bemutatására vonatkozó elveket,...

A Médiatörvény fent bemutatott rendelkezéseivel, illetve a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának alkotmányos kötelezettségével összefüggésbe hozhatók az Abh.1.-nek a médiaszabályozás alapelveit illetően tett megállapításai. Az Alkotmánybíróság szerint: „A [...] szabályozásnak ugyanakkor ki kell zárnia azt a lehetőséget, hogy állami szervek, vagy bármely társadalmi csoport a műsor tartalmát úgy befolyásolja, hogy a társadalomban meglévő vélemények bemutatásának teljessége, arányainak kiegyensúlyozottsága, valósághű kifejezése, illetve a tájékoztatás elfogulatlansága megsérüljön. Az Alkotmány megköveteli a rádió és a televízió szabadságát az „államtól” és egyes társadalmi csoportoktól. Nem lehet tehát olyan jogosítványuk, amelyekkel a műsorkínálatot egyoldalúvá tehetik, vagy tartalmára meghatározó befolyást gyakorolhatnak. Ez a tilalom a közvetett befolyásolásra és a befolyásolás lehetőségére is vonatkozik.

Az „állami szervektől” való szabadság követelménye – a műsorok tartalmát illetően – a törvényhozással és a Kormánnyal szemben egyaránt fennáll. Mindkettő ki van téve a nyilvános kritikának és a társadalom azon keresztüli ellenőrzésének. Ezért egyiknek sem lehetnek eszközei a rádióban és televízióban közzétett vélemények tartalmi befolyásolására. Az Országgyűlés meghatározó tartalmi

befolyása a rádióban és a televízióban éppen úgy alkotmányellenes, mint a Kormányé. Ugyanez vonatkozik az önkormányzatokra, a pártokra és más társadalmi szervezetre, érdekképviselőkre és csoportokra is.

A törvényhozó feladata meghatározni azt a jogi megoldást, amely alkalmas a vélemények teljes körű, kiegyensúlyozott arányú és valóságghú bemutatását, illetve az elfogulatlan tájékoztatást garantálni; s ezen belül a törvényhozó választja meg azt is, hogy ebben a rendszerben milyen feladatot kap a közszolgálati rádió és televízió.” (ABH 1992, 227, 231.) Az Alkotmánybíróság az 1/2007. (I. 18.) AB határozatában – az Abh.1. meghozatala óta eltelt tizenöt évet is figyelembe véve – megállapította: „Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy az országos közszolgálati rádió és televízió monopóliumhelyzete az 1992-ben hozott határozat óta megszűnt. A földfelszíni frekvencián történő műsorszórás mellett létezik többek között a műholdas és kábeles műsorszolgáltatás, és új lehetőségeket kínál a távközlési technológia gyors fejlődése. A külső pluralizmus a rádió és a televízió programok teljes kínálatát figyelembe véve, a sokszereplős piac létrejöttével megvalósult. Ez a sokszínű műsorkínálat azonban önmagában nem teszi szükségtelemmé a kiegyensúlyozottsági követelmény (belső pluralizmus) előírását.” (ABH 2007, 45, 52.). Mindezt összefoglalva a 71/2009. (VI. 30.) AB határozat rámutatott: „Az Alkotmány 61. § (2) bekezdésében biztosított sajtószabadság és az Alkotmány 61. § (4) bekezdésébe foglalt, a tájékoztatási monopóliumok létrejöttének megakadályozására vonatkozó alkotmányos cél ugyanis a minél nyitottabb, sokszínűbb, és legalább elméletileg mindenki számára hozzáférhető médiapiac létrehozatalát és fenntartását igényli.” (ABK 2009, június, 765, 770.)

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Médiatörvény fentebb idézett rendelkezései – az alkotmánybírói határozatok idézett megállapításaival összefüggésben – az elektronikus sajtó függetlenségének a garantálását kívánják biztosítani. A pártoktól és a politikai mozgalmaktól való függetlenség, illetve a plurális, tárgyilagos, kiegyensúlyozott, és hozzáférhető tájékoztatás követelményének több aspektusból való rögzítése, a tájékoztatási monopóliumok megakadályozása alkotmányi feladatának megvalósítását is szolgálja.

1.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Médiatörvényben szabályozott szervezeti megoldásokat tekintette át. A Médiatörvény III. fejezete szabályozza az Országos Rádió és Televízió Testület (a továbbiakban: ORTT) feladatait, működését, ennek keretében megjelenik a Tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának feladata is. A Médiatörvény 31. § (1) bekezdése kimondja: „Az Országos Rádió és Televízió Testület védi és előmozdítja a szólásszabadságot a műsorszolgáltatók piacra lépésének elősegítésével, a tájékoztatási monopóliumok lebontásával és újak létrejöttének megakadályozásával, a műsorszolgáltatók függetlenségének védelmével; figyelemmel kíséri a sajtószabadság alkotmányos elveinek érvényesülését, erről tájékoztatást ad az Országgyűlésnek.”

Az ORTT tevékenységéről köteles minden évben beszámolni az Országgyűlésnek. E beszámolóban – a Médiatörvény 43. §-a értelmében – az ORTT-nek mindenképpen értékelnie kell a tájékoztatási monopóliumok megakadályozása szempontjából fontos tárgyakat, így „a vélemény-szabadság, a tájékoztatás kiegyensúlyozottságának helyzetét; a műsorszolgáltatók és az azokhoz kapcsolódó napilapok, hetilapok, lapterjesztők, műsorelosztók tulajdoni helyzetének alakulását; a műsorszolgáltatási szükségletek kielégítésére szolgáló frekvenciagazdálkodás helyzetét; a műsorszolgáltatás gazdasági helyzetét, pénzügyi feltételeinek alakulását.” A szervezeti megoldások körében az ORTT mellett – az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében foglaltak szempontjából – jelentősége van a Médiatörvényben létrehozott Panaszbizottságnak, amelynek egyik feladata a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértéséből adódó panaszok elbírálása [47. § (1) bekezdés].

Az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek (indokolás IV. 1.1. és 1.2. pontok) alapján megállapította, hogy az Alkotmány 61. § (4) bekezdéséből kényszerítően következő, a vélemény-monopólium megakadályozására vonatkozó követelményeknek a Médiatörvény eleget tesz.

1.3. Az Alkotmánybíróság végül a Médiatörvénynek a tulajdonosi monopólium kialakulásának akadályát képező szabályait tekintette át.

A Médiatörvény értelmező rendelkezései meghatározzák a befolyásoló részesedés fogalmát. (A 2. § 3. pontja szerint befolyásoló részesedés az olyan tulajdon egy vállalkozásban, amely összességében a vagyoni vagy a szavazati jogok huszonöt százalékát meghaladó mértékű befolyást biztosít, illetve az olyan helyzet, amely a vállalkozásban bármilyen módon jelentős befolyást tesz lehetővé.) A Médiatörvény további rendelkezései a tulajdonosi – s ebből következő tájékoztatási – monopóliumok létrejöttének megakadályozására több elemű szabályrendszert tartalmaz. Az ún. horizontális tulajdoni korlátozás szabályát fogalmazza meg a törvény 86. § (5) bekezdése akkor, amikor kimondja, hogy aki szerződés vagy bejelentés alapján műsorszolgáltatásra jogosult, az egyidejűleg legfeljebb egy országos műsorszolgáltatás, vagy két körzeti és négy helyi műsorszolgáltatás, vagy tizenkét helyi műsorszolgáltatás végzésére rendelkezhet jogosultsággal.

A Médiatörvény VIII. fejezete „a tulajdonra vonatkozó szabályok” cím alatt a tulajdoni koncentráció ellen fogalmaz meg további rendelkezéseket. A törvényjavaslathoz fűzött indokolás a VIII. fejezetet illően kiemeli, hogy az objektív és sokoldalú tájékoztatás lehetőségének az érvényesülése érdekében a törvény:

„– korlátozza a külföldi tulajdonos által megszerezhető tulajdonrész nagyságát az országos műsorszolgáltatóban,

– országos televízió esetén kizárja az egyszemélyi tulajdonlást,

– az elektronikus és a nyomtatott sajtó kereszttulajdonlása révén létrejövő vélemény-monopóliumok kialakulásának megakadályozása céljából korlátokat állít fel.”

A Médiatörvény ennek keretében – a 123. §-ban – szól a műsorelosztókkal kapcsolatos vertikális korlátozásról, amelynek lényege, hogy az országos műsorszolgáltató semmilyen műsorszolgáltatást vagy műsorelosztást végző vállalkozásban nem szerezhet részesedést. A Médiatörvény 124. §-a a körzeti és helyi műsorszolgáltatók tulajdonosi korlátozására, míg a 125. § (1) bekezdés a sajtótermékek közötti kereszttulajdonlás korlátozására fogalmaz meg rendelkezéseket. Ez utóbbi szerint országos napilapban befolyásoló részesedés kizárja az országos műsorszolgáltatásban, műsorelosztóban szerzhető befolyásoló részesedést és fordítva. Tehát itt a különböző médiák „összekapcsolásának” a tilalmával állunk szembe.

A Médiatörvény fenti szabályai – mint ahogy a törvényjavaslat indokolása is megerősíti – a tulajdonosi koncentráció ellen megfogalmazott rendelkezések, s mint ilyenek összefüggésben vannak az Alkotmány 61. § (4) bekezdésével: annak mintegy végrehajtásaként a tájékoztatási monopóliumok kialakulásának meggátolása érdekében fogalmaznak meg tulajdoni korlátozásokat.

2. Az indítványozó az írott sajtó vonatkozásában is vizsgálni kérte a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának törvényhozói kötelezettsége teljesítését. Az Alkotmánybíróság e határozatában kifejtette, hogy az Alkotmány 61. § (4) bekezdésébe foglalt rendelkezés tartalmi szabály is egyben, amelynek a jogrendszer egészét érintően érvényesülni kell, illetve ugyan itt utalt az Alkotmánybíróság arra is, hogy az Országgyűlés e feladatát több törvény megalkotásával is teljesítheti. Az írott sajtót érintően alapvetően a sajtóról szóló – többször módosított – 1986. évi II. törvény (a továbbiakban: Sajtótörvény) rendelkezései az irányadóak. Az Abh.1. a sajtó vonatkozásában kiemelte: „A sajtószabadságnak elsősorban külső korlátai vannak (amelyek a sajtó sajátosságainak megfelelő speciális intézményekben is testet öltenek, amilyen pl. a sajtóhelyreigazítás vagy a ’nagy nyilvánosság’ kritériuma a büntetőjogban). A sajtószabadságot azonban elsősorban az állam tartalmi be nem avatkozása biztosítja; ennek felel meg például a cenzúra tilalma és a szabad lapalapítás lehetősége. Ezzel a tartózkodással az állam elvileg lehetővé teszi, hogy a társadalomban meglévő vélemények, valamint a közérdekű információk teljessége megjelenjen a sajtóban.” (ABH 1992, 227, 229–230.) A Sajtótörvény keretjellegű szabályai a sajtószabadság érvényesülésének garanciáit ölelik fel [pl. a 12. § (1) bekezdés első mondatában rögzíti, hogy mindenkinek jogában áll sajtóterméket előállítani és nyilvánosan közölni ...], e garanciák – az írott sajtó tekintetében – a tájékoztatási monopóliumok kialakulása megakadályozását is szolgálják. A Sajtótörvény (a módosításokkal együtt) az Alkotmány 61. § (3) bekezdés alapján a Médiatörvényhez hasonlóan szintén minősített többséget igényel, ezáltal értelemszerűen teljesülnie kell az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében megfogalmazott – a tájékoztatási monopóliumok létrejöttének megakadályozásához előírt – minősített többség követelménynek is. A hatályos törvényi szabályozásnak nincs olyan alkot-

mánysértő hiányossága, amely szükségképpen a tájékoztatás kiegyensúlyozatlanságát eredményezi.

3. Az Alkotmánybíróság a fentiekben részletesen kifejtett indokok alapján elutasította az annak megállapítására irányuló indítványt, amely szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll fenn, mert az Országgyűlés az Alkotmány 61. § (4) bekezdésben foglaltak alapján nem alkotott törvényt (külön törvényt) a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról.

3.1. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy jelen határozatában csupán azt döntötte el, hogy nem keletkezett az Alkotmány 61. § (4) bekezdését sértő szabályozási hiány a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának törvényhozói feladata tekintetében. Abból azonban, hogy alkotmánysértést eredményező szabályozási hiány nem áll fenn, még nem következik, hogy a törvényhozó ne lenne köteles azon munkálkodni, hogy a szabályozás korszerű legyen, igazodjon a médiapiac átalakulásához, a technikai fejlődésből adódó változásokhoz s mindazon más körülményekhez, amelyek kihatnak az írott és elektronikus sajtó működésére is. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálta – mivel erre hatásköre nincs – a törvényi szabályok, így a Médiatörvény korszerűségét, az európai normákkal való összhangjának jelenlegi állását, továbbá a törvénynek a határozatban ismertetett rendelkezései (tartalmi) alkotmányossági vizsgálatát sem végezte el. A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára irányuló alkotmánybírósági hatáskör arra terjed ki, hogy megállapítható-e alkotmánysértést eredményező szabályozási hiány; az erre vonatkozó indítvány elutasítása azonban nem ítélet a szabályok, illetve a szabályösszesség alkotmányosságát illetően. Mint minden kihirdetett törvény, így az Alkotmány felhatalmazása alapján alkotott törvények tételei rendelkezései alkotmányellenességét is az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll hatáskörben tudja vizsgálni.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi továbbá, hogy az elektronikus, és az írott médiát érintő változások kihatnak a tájékoztatási monopóliumokkal kapcsolatos szabályokra is. Korábban – az elektronikus média kapcsán – a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának kötelezettsége a frekvenciák szűkösségéből, mint tényből indult ki, a szabályozásnak az ebből fakadó monopóliumhelyzetek korlátozására kellett a hangsúlyt helyezni. Mára más tendencia is érvényesül: A digitális televíziózás/rádiózás megjelenésével megsokszorozódhatnak a csatornák (ezért kevésbé kell számolni a frekvenciák szűkösségével), a műsorok elérhetőségére (nézettség/hallgathatóság) számos új technikai lehetőség kínálkozik. A most kibontakozó internetes televíziózás szintén újabb és újabb lehetőségeket biztosít a tájékoztatás pluralizmusát érintően. A változások érintik a korábbi doktrínákat: pl. az írott sajtó interneten történő megjelenése relatívvá teszi az eladott példányszámot, mint mutatót. Ezért megállapítható, hogy a tájékoztatási monopóliumok kialakulásának megakadályozására nem lehet statikus, mindenkorra érvényes szabályozást létrehozni.

A tudományos-technikai fejlődést a szabályozásnak folyamatosan követni kell, s csak egy adott időpontban meglévő helyzethez képest lehet megválaszolni, hogy a szabályozás alkalmas kerete-e a médiapluralizmus megvalósulásának. Az Alkotmánybíróság e döntés meghozatalakor úgy ítélte meg, hogy az Alkotmányt sértő médiakoncentráció veszélyét a jelenlegi szabályok, megfelelő alkalmazással, ki tudják küszöbölni.

3.2. Az Alkotmánybíróság a 45/2000. (XII. 8.) AB határozatában döntött arról, hogy kell-e átfogó törvényt alkotni a diszkrimináció tilalmáról. Az Alkotmánybíróság e döntésben nem állapított meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet, viszont kiemelte, hogy a törvényhozásnak nemcsak lehetősége, de feladata is további szabályok megalkotása a társadalmi egyenlőség megteremtése érdekében. A határozat szerint: „Az indítvány elutasításából azonban olyan következtetés nem vonható le, hogy a jelenlegi szabályozással az Alkotmány diszkriminációt tiltó rendelkezéseinek valóra váltásához szükséges törvényhozási lehetőségek kimerültek volna. Annak eldöntése viszont, hogy a társadalmi egyenlőség megteremtésének, valamint a hátrányos megkülönböztetés egyenlő esélyek megteremtése útján való megelőzésének érdekében, illetőleg az ellene történő fellépés lehetőségeinek biztosítására milyen további eszközök igénybevétele és a szabályozás milyen módja kívánatos, a törvényhozó feladata.” (ABH 2000, 344, 351.)

Hasonlóan járt el az Alkotmánybíróság jelen ügyben is. Elutasította ugyan a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt, viszont nem zárta ki, hogy a törvényhozás az elektronikus és az írott sajtót is érintően további rendelkezéseket alkosson, a meglévő szabályokat korszerűsítse, vagy éppen a kiegyensúlyozott tájékoztatásra is kiható további törvényi garanciákat fogalmazzon meg akár a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról külön törvényben. Az Alkotmánybíróság az Abtv.1. § e pontján alapuló hatáskörében csupán azt döntötte el, hogy az Alkotmány 61. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazásnak a törvényhozó a minősített törvényalkotás szabályai szerint eleget tett.

Budapest, 2010. január 12.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkó Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

1200/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 32. § (5) bekezdése, valamint a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet 23. § (7) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bt.) 32. § (5) bekezdése, valamint a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 23. § (7) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Álláspontja szerint a támadott rendelkezések sértik az Alkotmány több §-át, így a 2. § (1) bekezdését, a 8. § (2) bekezdését, a 9. § (1) bekezdését, a 13. § (1) bekezdését, 61. § (1) bekezdését és a 70/A. § (1) bekezdését. A Bt. kifogásolt rendelkezését a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény módosításáról szóló 2004. évi CXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Btm.) 13. § (2) bekezdése, míg a Vhr. 23. § (7) bekezdését a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet módosításáról szóló 106/2005. (VI. 16.) Korm. rendelet 28. §-a iktatta be a jogszabályba.

2. A Bt. kifogásolt rendelkezése szolgálatalapítási tilalmat állapít meg meghatározott létesítményekre nézve, melyeket a Vhr. 23. § (7) bekezdése konkretizál, e létesítmények nagyrészt állami vagy önkormányzati tulajdonban, azaz köztulajdonban vannak. Az indítványozó szerint mivel a támadott rendelkezések értelmében ezekre az ingatlanokra bányászati célú szolgálat alapítani nem lehet, így más ingatlantulajdonosokkal szemben „a korlátozókkal arányos kártalanítás sem jár alanyi jogon”, azaz szerinte a köztulajdonban levő ingatlanok tulajdonosait semmiféle kártalanítás nem illeti meg a más ingatlanokra vonatkozó szabályok szerint, így a kártalanítás hiányában

lényegében az állam jár rosszul. Az indítványozó szerint a Bt. többféle tűrési kötelezettséget is előír az ingatlantulajdonosok rovására, azonban ezeket ellentételezi is, így például a szolgálat alapításáért is kártalanítás jár, azaz a Bt. széles körben és részletesen írja elő az ingatlantulajdonos kártalanításának, az arra vonatkozó bírósági eljárásnak a szabályait. Ehhez képest hátrányos megkülönböztetést szenved el az állami (önkormányzati) tulajdonos, mert a Bt. 32. § (5) bekezdése ugyan lehetőséget biztosít megállapodás kötésére, ez azonban teljesen kimunkálatlan, nem derül ki például az sem, hogy kötelező-e kötni, vagy bírósági úton kikényszeríthető-e, ami sérti a jobbiztonságot. Az indítványozó szerint nincs kellő súlyú alkotmányos indoka annak, hogy a köztulajdonban levő közcélú létesítményekre „az általánostól eltérő szabályozás érvényesüljön”, így a szabályozás szerinte sérti mind az Alkotmány 9. § (1) bekezdésében rögzített tulajdoni formák egyenjogúságát, mind pedig a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését az indítványozó szerint az is, hogy a Bt. kifogásolt rendelkezése zömében „közcélú létesítményekre” vonatkozik, azonban bizonyos közcélú létesítményre a szolgálatalapítás tilalma nem terjed ki, azaz az ilyen létesítmények tekintetében nincsen egységes szabályozás, és az indítványozó szerint „a törvény indokolása sem ad kellően objektív és pontos felvilágosítást”, hogy miért az adott létesítményekre terjed ki a tilalom.

3. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a tulajdonkorlátozást (szolgalmi jog alapítását) bejegyzik az ingatlan-nyilvántartásba. Azzal viszont, hogy a szolgálat alapítását meghatározott ingatlanok körében kizárja a jogszabály, ténylegesen azonban a tulajdonosi jogok továbbra is korlátozódnak, az állampolgárokat megillető információs jogok sérülnek, hiszen a tulajdoni lap nem tartalmazza az ingatlanra vonatkozó jogkorlátozást, tehát sérül az Alkotmány 61. § (1) bekezdése. Szerinte ugyanis az, hogy „a mindenkorai tulajdonost jogainak gyakorlásában bármilyen módon korlátozzák, közérdekű adatnak minősül”, és „annak tiltása, hogy az ingatlan-nyilvántartásba erre utaló jog kerüljön bejegyzésre”, sérti a közhitelesség és a nyilvánosság elvét, így a közérdekű adatok nyilvánosságát. Az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében – annak tartalmára tekintettel – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelemként bírálta el.

4. Az Alkotmánybíróság beszerezte a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal véleményét.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi rendelkezésekre alapozta.

1. Az indítványozó által hivatkozott alkotmányi rendelkezések:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelezésekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Bt. kifogásolt rendelkezése:

„32. § (5) Közútra, közterületre, vasúti pályára, folyóvizek, csatornák területére bányászati célú szolgalmat alapítani nem lehet. Az említett területeket érintő biztonsági övezet megállapítása esetén az érdekelt szervek a műszaki-biztonsági szabályoknak, illetve szabványoknak megfelelő megállapodást kötnek.”

3. A Vhr. kifogásolt rendelkezése:

„23. § (7) A Bt. 32. § (5) bekezdésében meghatározott szolgálatalapítási tilalmat

a) közút esetében az 1988. évi I. törvény 32. § (1) bekezdése szerinti közúthálózat részét képező közutak, valamint műtárgyaik és tartozékaik,

b) vasút esetében az 1993. évi XCV. törvény 2. § (3) bekezdése szerinti [az 1993. évi XCV. törvény 15. § a)–d) pontjaiban meghatározott] közforgalmú vasút vasúti pályája és tartozékai,

c) csatorna esetében az 1995. évi LVII. törvény 1. számú melléklet 3. pontja szerinti csatorna,

d) folyóvizek esetében az 1995. évi LVII. törvény 23. § (1) bekezdése, illetőleg 1. számú melléklet 21. pontja szerinti vízfolyás medre, védműve területére kell alkalmazni. Ha a meder, a védmű és a közte levő, biztonsági övezettel érintett terület tulajdonosa azonos, a korlátozást a közrefogott területre is alkalmazni kell.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy sérti-e az Alkotmány 9. § (1) bekezdésének a tulajdoni formák egyenlőségére vonatkozó rendelkezését, valamint a

70/A. §-ban megfogalmazott jogegyenlőség követelményét az, hogy a Bt. 32. § (5) bekezdésében meghatározott, és a Vhr. 23. § (7) bekezdésében részletezett esetekben bányászati célú szolgálat nem alapítható.

1.1. Az Alkotmány 9. § (1) bekezdésének második fordulata az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem értelmezhető önállóan. Ezzel összefüggésben utal az Alkotmánybíróság a 39/1992. (VII. 16.) AB határozatra, melyben kimondta, hogy „[a]z Alkotmány 9. § (1) bekezdése nem írja elő azt, hogy az állami tulajdonra vagy a magántulajdonra nézve ne lehetne eltérő a jogi szabályozás. E rendelkezés a kétféle tulajdon egyenrangúságát mondja ki és tartalmának igazi kibontására éppen a 70/A. § adja meg a lehetőséget. Az Alkotmány 9. § (1) bekezdése ezért többnyire csak a 70/A. § kontextusában értelmezhető. Az Alkotmánybíróság 21/1990. (X. 4.) AB határozatában (IX. rész) rámutatott arra, hogy az Alkotmány 9. § (1) bekezdése helyes értelmezés szerint a tulajdon bármely formájára nézve fogalmaz meg diszkriminációtilalmat. A 9. § (1) bekezdése ennek megfelelően az Alkotmány 70/A. §-a jogegyenlőségi tételének, valamint a 9. § (2) bekezdésébe foglalt vállalkozási jog és a verseny szabadsága általános tételének a tulajdonhoz való, az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott jogra vonatkoztatott kifejtése.” (ABH 1992, 235, 238.)

1.2. A fentieket figyelembe véve az Alkotmánybíróságnak a 9. § (1) bekezdés alapján is azt kellett megítélnie, hogy a Bt. 32. § (5) bekezdése és a Vhr. 23. § (7) bekezdése tartalmaz-e az Alkotmány 70/A. §-ába ütköző megkülönböztetést. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének alkotmányos tartalmát az Alkotmánybíróság már számos határozatában értelmezte. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány e rendelkezését a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelménynek tekintette, és megállapította, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapjogán nem eshet csorba, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a diszkrimináció Alkotmányban meghatározott tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki [lásd: 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138.], de egyéb jogokra vonatkozóan is fennállhat [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.]. Az alapvető jogok esetében az Alkotmánybíróság a szükségesség és az arányosság szempontjai alapján bírálja el a jogszabályt, míg abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkot-

mányellenessége csak akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti [például: 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 139–140.]. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság általános személyiségi jogával és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes. [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 200.].

1.3. Az Alkotmánybíróság számos határozatában kimondta azt is, hogy „a diszkrimináció vizsgálatánál központi elem annak meghatározása, hogy kiket kell egy csoportba tartozóknak tekinteni. (...) A diszkrimináció alkotmányos tilalma csak a szabályozás szempontjából egy csoportba tartozókra vonatkozik. A diszkrimináció vizsgálatának ennek megfelelően csak az egy csoportba tartozók közötti különbségtétel vizsgálata a tárgya.” (Előszőr: 1009/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 479, 479–480.) Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem minősül megengedhetlen megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás egymástól eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezéseket, alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható jogosultak és kötelezettek között vehető fel [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 79.; 881/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 474, 477. stb.].

1.4. Mivel a bányászati célú szolgálat létesítéséhez való jog nem tekinthető alapvető jognak, hanem alapjognak nem minősülő egyéb jognak, az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy van-e ésszerű indoka annak, hogy a Bt. 32. § (5) bekezdésében és a Vhr. 23. § (7) bekezdésében felsoroltak esetében tilos a bányászati szolgálat alapítása, míg más ingatlanok esetében nem, és a következőket állapította meg.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az, hogy a Bt. 32. § (5) bekezdése [amit a Vhr. 23. § (7) bekezdés konkretizál] megtiltja a bányászati szolgálat alapítását, nem elmentés az Alkotmány 70/A. §-ával, az Alkotmány 70/A. §-a a jogalanyok közötti megkülönböztetést tiltja, a támadott rendelkezésekben felsorolt „közélcélú létesítményekre” vonatkozó, más ingatlanoktól eltérő szabályozás önmagában nem eredményezi az Alkotmány 70/A. §-ának sérelmét.

A Bt. 32. § (4) bekezdése szerint a vezeték nyomvonalát úgy kell kijelölni és megtervezni, hogy az lehetőleg közterületen haladjon és a lehető legkisebb mértékben érintsen termőföldet vagy egyéb nem köztulajdonban lévő ingatlant. A vezetékét úgy kell tervezni, kivitelezni és üzemeltetni, hogy annak hatása az érintett terület lakosságának egészségét ne veszélyeztesse, a természeti környezetet és tájképi értékét és általában a környezet elemeit a lehető legkisebb mértékben változtassa meg.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Éptv.) 2. § 13. pontja szerint közterület a közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet a rendeltetésének megfelelően bárki használhat, és az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván. Egyéb ingatlanoknak a közhasználat céljára átadott területrésze – az erről szóló külön szerződésben foglaltak keretei között – a közterületre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Közterület rendeltetése különösen: a közlekedés biztosítása (utak, terek), a pihenő és emlékhelyek kialakítása (parkok, köztéri szobrok stb.), a közművek elhelyezése.

E rendelkezések egybevetéséből következik, hogy a közművek elhelyezésére főszabály szerint a közterület (akár állami, akár önkormányzati tulajdonban van) szolgál, így a szolgálomalapítás – melynek célja a közmű üzemeltetésének biztosítása – indokolatlan, hiszen a közterület ezt a funkciót eleve magában hordozza.

1.5. Az indítványozó által kifogásolt tartalmú rendelkezés nem előzmény nélküli: a gázenergiáról szóló 1969. évi VII. törvény végrehajtásáról szóló – már hatályon kívül helyezett – 1/1977. (IV. 6.) NIM rendelet (a továbbiakban: NIM rendelet) 64. §-a szerint közúton, közterületen és vasúti pályán bányaszolgalmat bejegyezni nem lehet, és az említett területeket érintő biztonsági övezet megállapítása esetén az érdekelt szervek a műszaki-biztonsági szabályoknak, illetve szabványoknak megfelelően megállapodást kötnek. A Bt. támadott rendelkezése a Btm.-mel került a törvénybe, és a módosítás indoka éppen az volt, hogy – a NIM rendelet hatályon kívül helyezésével – a Bt. 38. § (3) bekezdésére és a gáz- és kőolajüzemű létesítmények biztonsági övezetéről szóló 6/1982. (V. 6.) IpM rendelet előírásaira figyelemmel a szállítóvezetékek üzemeltetői szolgálmi jog bejegyzésére váltak jogosulttá, miközben a bányabiztonsági igényekkel szemben a közlekedésbiztonsági és a közlekedési létesítményekhez fűződő egyéb közérdekek érvényesítésére a közút és a vasút kezelőjének a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvényben biztosított jogai sérültek. Ennek a helyzetnek a feloldását szolgálta a Bt. módosítása, és a NIM rendelet szövegének beemelése a Bt. szövegébe. A bányászati célú szolgálom alapításának tilalmát, és „az érintett szervek” megállapodási kötelezettségét tehát az érintett ingatlanok fokozottabb biztonsága, védelme követeli meg.

A fent kifejtettek tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

2. Az indítványozó szerint a Bt. 32. § (5) bekezdésében – a bányászati szolgálom tiltása mellett – szereplő megállapodás lehetősége teljesen kimunkálatlan; nem derül ki például, hogy kötelező-e kötni, vagy bírósági úton kikényszeríthető-e, ami sérti a jogbiztonság Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített elvét.

2.1. Az Alkotmánybíróság számos esetben vizsgálta a jogállamiság részét képező jogbiztonságot, illetve a nor-

mavilágosságot, mely utóbbi követelményt a jogbiztonságból, mint a jogállamiság egyik fontos alapértékéből vezette le. Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott a jogszabályok normatartalmával kapcsolatos elvárásokkal, és megállapította, hogy a normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad lehetőséget és így a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára, illetőleg a normaszegés túl általános megfogalmazása miatt teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak [összegezve: 31/2007. (V. 30.) AB határozat, ABH 2007, 368, 378–380.].

2.2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján nem állapítható meg a jogbiztonság sérelme, mert a kifogásolt rendelkezés normatartalma – a jogszabály szövegét, valamint egyéb rendelkezéseit is figyelembe véve – kellően világos és egyértelmű. A támadott jogszabályszerződésben a „megállapodás” kifejezés szerepel, melyre értelemszerűen vonatkoznak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezései. Így irányadónak kell tekinteni – többek között – a Ptk. 200. § (1) bekezdésében is kifejezett szerződési szabadságot, melynek értelmében a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg, a szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarral eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja, valamint a Ptk. 205. §-át, mely szerint a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre. A szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez – így az adott esetben például műszaki-biztonsági tartalmú rendelkezések. A felek a szerződés megkötésénél együttműködni kötelesek, és figyelemmel kell lenniük egymás jogos érdekeire. A szerződéskötést megelőzően is tájékoztatniuk kell egymást a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről.

A bányászati szolgálom alapításáról, továbbá a kártalanítás módjáról és mértékéről a bányavállalkozónak egyezség létrehozását kell megkísérelnie az ingatlan tulajdonosával (vagyonkezelőjével, használójával), ennek hiányában a szolgálom alapítását és az annak fejében járó kártalanítást a bányavállalkozó kérelmére a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve állapítja meg [Bt. 38. § (5) bekezdés]. Főszabály szerint tehát minden ingatlan esetében megegyezésre kell törekedni, a szolgálom alapításra a tilalom alá nem eső ingatlanok esetében is csak annak sikertelensége esetén kerülhet sor hatósági határozattal.

Összességében tehát azzal, hogy a Bt. 32. § (5) bekezdése a bányászati célú szolgálom alapítását tiltja, azonban előírja, hogy az érdekelt szervek az említett területeket érintő biztonsági övezet megállapítása esetén megállapodást kötnek, ezekre a létesítményekre szigorúbb szabályokat állapít meg, mert a megállapodás mindegyik fél érde-

kének figyelembevételével kell, hogy létrejöjjön, ezeknek a létesítményeknek a fokozott biztonsága is ezt követeli meg. A támadott rendelkezésekben a szerződéskötési kényszerre utal a Bt. 32. § (5) bekezdésének a szóhasználata is: az, hogy az érdekelt szervek „megállapodást kötnék”, nem lehetőségként („köthetnek”) van megfogalmazva, így egyértelműen szerződéskötési kötelezettséget jelent, így alkalmazandó a Ptk. 205. § (4) bekezdése is, melynek megfelelően a szerződéskötési kötelezettség esetében amennyiben a szerződési nyilatkozatok eltérnek egymástól, a felek kötelesek álláspontjaik egyeztetését megkísérelni.

Megállapodás hiányában a Ptk. 206. § (1) bekezdésének megfelelően a bírói út is nyitva áll, eszerint a szerződéskötési kötelezettség körében, ha a felek nem állapodnak meg, a bíróság – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a szerződést létrehozhatja és tartalmát megállapíthatja.

Nem megalapozott az az indítványozói állítás sem, hogy a szolgálatalapítás kizárása a kártalanítás kizárását, azaz ingyenességét jelentené; a támadott rendelkezésekből nem következik, hogy a közterület igénybe vétele ingyenesen történik.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

3. Az Alkotmánybíróság végül az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében megfogalmazott közérdekű adatok nyilvánossága elvével összefüggésben állított alkotmányellenes helyzet fennállását vizsgálta meg.

3.1. Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. §-a szabályozza. Eszerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására főszabály szerint – hivatalból, vagy bárki indítványára – akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Abtv. rendelkezése és az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának két együttes feltétele van: a jogalkotói kötelezettség elmulasztása, és annak eredményeként az alkotmányellenes helyzet megléte.

Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotói kötelezettségét konkrét jogszabályi felhatalmazás hiányában is köteles teljesíteni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak következtében állt elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének a lehetőségétől. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.] Az Alkotmánybíróság akkor is mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg, ha az alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak. [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 231.]

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.] A szabályozás hiányos tartalmából eredő alkotmányértő mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán kell, hogy alapuljon. [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.]

3.2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben azt kellett vizsgálnia, hogy sérül-e a közérdekű adatok nyilvánossága azáltal, hogy bizonyos „jogkorlátozások”, melyek az indítványozó szerint közérdekű adatnak minősülnek, az ingatlan-nyilvántartásba nem kerülnek bejegyzésre.

Az Alkotmánybíróság a 34/1994. (VI. 24.) AB határozatban megállapította: „[a]z Alkotmány 61. § (1) bekezdése a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó jogot is alkotmányos alapjogként garantálja, amely a kommunikációs alapjogok jogegyütteséből az informáltsághoz való jogot, az információk megszerzésének szabadságát és állami elismerését, továbbá biztosítását jelenti. Az információkhoz való hozzáférhetőség, az információk szabad áramlása különösen a közhatalom és az állam szervei tevékenységének átláthatósága körében alapvető jelentőségű. A közérdekű adatok nyilvánossága, megismerhetősége gyakran előkérdése és feltétele a szabad véleménynyilvánításhoz való jog gyakorolhatóságának és azzal más vonatkozásban is szorosan összefügg” (ABH 1994, 177, 185.).

A Ptk. 116. § (2) bekezdése szerint az ingatlan-nyilvántartás – ha jogszabály kivételt nem tesz – a tulajdonjog és más jogosultságok fennállását hitelesen tanúsítja, míg az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 2. §-a szerint az ingatlan-nyilvántartás településenként tartalmazza az ország valamennyi ingatlanának Inytv. szerint meghatározott adatait, az ingatlanhoz kapcsolódó jogokat és jogi szempontból jelentős tényeket. Az ingatlan-nyilvántartás tartalmazza továbbá az oda bejegyzett személyeknek a nyilvántartáshoz szükséges, e törvényben meghatározott, személyazonosító és lakcímadatait is.

3.3. Az Alkotmánybíróság szerint nem megalapozott az Alkotmány 61. § (1) bekezdésének sérelmére való indítványozói hivatkozás, mert az ingatlan-nyilvántartás nyilvánossága nem a közérdekű adatok nyilvánossága elvének alapul, hiszen a bejegyzett adatok zömében nem közérdekű adatok, hanem a nyilvánosság elve hagyományosan a forgalom biztonságát védő szabály, melynek esetében személyes adatok törvény által közérdekből kötelezővé tett nyilvánosságáról van szó (hasonlóan a cégnyilvántartás nyilvánosságához) (lásd: 161/B/2006. AB határozat, ABK

2009. június, 793.), így az indítványozó által közérdekű adatnak vélt „jogkorlátozások” bejegyzésének hiánya a közérdekű adatok nyilvánosságának elvével alkotmányjogilag értékelhető összefüggésbe nem hozható.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

Budapest, 2010. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró, *Dr. Bragyova András* s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró, *Dr. Kiss László* s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró, *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró, *Dr. Trócsányi László* s. k., alkotmánybíró

509/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 99. § (1) bekezdése, valamint 101. § (2) bekezdés első mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 99. § (1) bekezdésének, valamint 101. § (2) bekezdése első mondata alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri az Alkotmánybíróságtól. Az indítványozó álláspontja szerint az Sztv. 99. §-a a szövetkezeti üzletrészek befektetői részjegyé, illetve a nem szövetkezeti tag tulajdonos esetén átalakított befektetői részjegyé történő átalakítása során

úgy tesz különbséget a tag és nem tag szövetkezeti üzletrész-tulajdonosok között, hogy a korábban született, és már nyugdíjba vonult korábbi tagoknak nem ad lehetőséget a vagyonnal történő elszámolásra, így annak kiadására, míg a később belépett személyek, fiatal tagok vonatkozásában ezt a lehetőséget a tagsági viszony megszűnésétől számított 8 éven belül lehetővé teszi. Nézete szerint ez a rendelkezés, figyelemmel az Sztv. 101. § (2) bekezdés első mondatának első fordulatában rögzítettekre – amely szerint az átalakított befektetői részjegy a szövetkezetből nem vonható ki – gyakorlatilag egyet jelent azzal, hogy azok a személyek, akik a vagyont ténylegesen létrehozták és már nyugdíjasok, nem juthatnak az üzletrészükhöz, velük az elszámolást a jogszabály nem teszi lehetővé. A támadott rendelkezések alkotmányellenességét az indítványozó az Alkotmány 70/A. § (1) és (3) bekezdésének sérelmére alapozza, amennyiben azok különbséget tesznek „születés szerint, illetve nem adják meg az esélyegyenlőséget a szövetkezeti üzletrésszel kapcsolatos rendelkezés során”.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

(...)

„(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

2. Az Sztv. támadott rendelkezései:

„99. § (1) A szövetkezet közgyűlése az üzletrész tulajdonosoknak felajánlhatja, hogy a szövetkezeti üzletrészt 2007. április 30-ig a 102. § szerinti árfolyamon, de legfeljebb annak névértékén szövetkezeti tag tulajdonos esetén – a vele a 20. § (2) bekezdése *l*) pontjában említett megállapodás alapján – befektetői részjegyé, nem szövetkezeti tag tulajdonos esetén pedig átalakított befektetői részjegyé alakítja át azzal, hogy az így keletkezett befektetői részjegygel a tagsági jogviszony megszűnése esetén az alapszabályban meghatározott időpontban kell elszámolni, amelynek meghatározásánál a szövetkezet egyéb kötelezettségeire is figyelemmel kell lenni, de a kifizetés a tagsági jogviszony megszűnésétől számított 8 évnél nem lehet hosszabb.”

„101. § (2) Az átalakított befektetői részjegy a szövetkezetből annak működése során nem vonható ki, azonban örökölhető, a szövetkezetre, szövetkezeti tagra átruházható. Átruházás esetén a szövetkezetet, bármely más tagot ebben a sorrendben elővásárlási jog illeti meg. Az átalakított befektetői részjegygel kapcsolatos elővásárlási jog

szabályait az alapszabályban kell meghatározni azzal, hogy az elővásárlásra jogosultak az átalakított befektetői részjegy értékesítésére vonatkozó szándéknak a szövetkezethez történő bejelentésétől számított 30 napon belül gyakorolhatják az elővásárlási jogukat.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az indítványozó az érintettek életkorától függő hátrányos megkülönböztetést vél felfedezni az Sztv. – egymásra vonatkoztatott – 99. § (1) bekezdésének, illetve 101. § (2) bekezdésének rendelkezéseiben. Az indítványból megállapíthatóan az alkotmányellenességet abban látja, hogy az életkoruknál fogva nyugdíjas, és így nem szövetkezeti tag üzlet rész-tulajdonosok üzletrészei az Sztv. 99. § (1) bekezdésében foglaltak alapján átalakított befektetői részjeggyé alakulnak át, amelyek a 101. § (2) bekezdése szerint a szövetkezetből annak működése során nem vonhatók ki.

Az Sztv. 101. § (2) bekezdésének a diszkrimináció tilalmába való ütközését 376/B/ 2007. számú határozatában (a továbbiakban: Abh.) már vizsgálta az Alkotmánybíróság. Határozatában megállapította, hogy az Sztv. szabályozási koncepciójában a „befektetői részjegy” és az „átalakított befektetői részjegy” két egymástól különböző jogintézményt jelent, a két egymástól különböző jogosultságokat megtestesítő részjegy tulajdonosai sem tekinthetők homogén csoportnak, így az Sztv. 101. § (2) bekezdését illetően a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét az Alkotmánybíróság nem találta megállapíthatóan. (ABK 2009. november, 2040.)

Az Abh. alapjául szolgáló egyik indítvány az Sztv. 99. § (1) bekezdésének és 101. § (2) bekezdésének együttes vizsgálatát is kérte az Alkotmánybíróságtól a megkülönböztetés tilalmának sérelmére hivatkozva. A támadott rendelkezések alkotmányellenességére vonatkozóan az indítvány semmiféle konkrét érvelést nem tartalmazott, ebből következően az Alkotmánybíróság az indítványt, mint érdemi elbírálásra alkalmatlant visszautasította. Az érdemi döntés hiányában a kérdés ítélt dolognak nem tekinthető, így nincs akadálya annak, hogy az Alkotmánybíróság az Sztv. 99. § (1) bekezdésének és 101. § (2) bekezdésének egymásra vonatkoztatott alkotmányossági vizsgálatát a jelen ügyben elvégezze.

Az Alkotmánybíróság a 9/1990. (IV. 25.) AB határozatában a megkülönböztetés tilalmát úgy értelmezte, hogy a jognak mindenkit egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie. (ABH 1990, 46, 48.) A mindenkor szabályozást tárgyi és alanyi összefüggésében kell megvizsgálni, annak megállapítása céljából, hogy a hátrányos megkülönböztetés az alkotmányos határok között maradt-e. Az egyenlőségnek az adott tényállás lényeges elemére nézve kell fennállnia. A megkülönböztetés tilalmába ütközik, ha adott szabályozási koncepción belül eltérő szabályozás vonatkozik valamelyik csoportra. [21/1990. (X. 4.) AB ha-

tározat, ABH 1990, 73, 77, 78.] Az Alkotmánybíróság következetes álláspontja szerint az a személyi kör, amelyben a diszkrimináció esetleges alkotmányellenes volta értelmezhető, csak homogén csoport lehet, így a diszkrimináció csak az azonos helyzetben lévők által alkotott körön belül, e csoport tagjai egymáshoz viszonyított helyzetére vonatkozó jogi szabályozás tekintetében vizsgálható. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–79.]

Az Sztv. 99. § (1) bekezdése szerint a szövetkezeti üzlet részek attól függően alakulnak át befektetői részjeggyé, illetve átalakított befektetői részjeggyé, hogy azok tulajdonosai tagjai-e a szövetkezetnek, vagypedig sem. A részjegyek ezen két, egymástól eltérő fajtáját tekintve tehát a csoportképző ismérv a korábbi üzletrész-tulajdonosok szövetkezeti tagsága, illetve ennek hiánya. A törvényhely szabályozási koncepciójában tehát semmilyen formában nem jelenik meg az indítványozó által hivatkozott életkor, mint elkülönítő ismérv, mint olyan momentum, amely a hátrányos megkülönböztetés tilalmába való ütközést eredményezne. A részjegyek tekintetében tehát a szövetkezeti tagsághoz, illetve annak hiányához kötött megkülönböztető ismérv az Alkotmány 70/A. §-ában szabályozott hátrányos megkülönböztetés tilalmát, illetve az esélyegyenlőség kiküszöbölésére irányuló kötelezettséget nem sérti.

Az Sztv. 101. § (2) bekezdésének az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott fordulata („az átalakított befektetői részjegy a szövetkezetből annak működése során nem vonható ki”) a 99. § (1) bekezdésében konstituált jogintézményhez, az átalakított befektetői részjegyhez kapcsolódó jogi sajátosságot rögzít. Mivel a fentiek szerint a 99. § (1) bekezdésében írt szabály, és – az indítványozó által hivatkozott életkor szerinti megkülönböztetés miatt – az Alkotmány 70/A. §-ának sérelmét eredményező összefüggés nem áll fenn, nem állapítható meg ez az összefüggés az Sztv. 101. § (2) bekezdésének támadott fordulata tekintetében sem.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Sztv. támadott rendelkezései az Alkotmány 70/A. §-át az indítványozó által felhozott indokok alapján nem sértik, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2010. január 25.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balogh Elemér s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Bragyova András s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Holló András s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Kiss László s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Kovács Péter s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,</i> előadó alkotmánybíró
<i>Dr. Lévy Miklós s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Trócsányi László s. k.,</i> alkotmánybíró

1369/B/2007. AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

Az Alkotmánybíróság az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 110. §-ának utolsó mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s**I.**

Az indítványozó az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 110. §-a alkotmányellenességének megállapítására és visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítésére terjesztett elő indítványt az Alkotmánybíróságnál.

Álláspontja szerint az Art. támadott rendelkezése sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményét, mivel csak abban az esetben teszi lehetővé az adóhatóság részéről a levonható általános forgalmi adó (a továbbiakban: levonható áfa) becsléssel történő megállapítását, ha a bizonylatok hiányát természeti, illetőleg az adózó érdekkörén kívül álló okból bekövetkező katasztrófa okozta.

Az indítványozó szerint tekintettel arra, hogy a fenti törvényi esetkörön kívül más esetben az adóhatóság nem állapíthatja meg becsléssel a levonható áfát, az egyébként levonható adó tartalom adóként történő megfizetésének az elrendelése „büntető jellegűvé” válik, ami ellentétes az adó alkotmányos rendeltetésével („az adó a közterhekhez való hozzájárulási kötelezettség, nem pedig büntetőeszköz”).

Az indítványozó azt is kifogásolta, hogy az Art. vitatott rendelkezése nem teszi lehetővé az adóhatóság számára azt, hogy az irat-megsemmisülés valós körülményeit vizsgálja, és ezáltal különbséget tegyen a „szándékos irateltüntetetés” és a „nem az irat eltüntetésére irányuló gondatlan magatartás” között. Ebből következően az adóhatóság olyan esetben sem állapíthatja meg becsléssel a levonható adót, ha az irat-megsemmisülés iratszállítás közbeni bal eset vagy gépjárműlopás „másodlagos” következménye.

Az indítványozó álláspontja alátámasztásaként utalt a „2004/60. Adózási kérdés”-ben kifejtett adóhatósági jogértelmezésre is, amely nem tekinti az adózó érdekkörén kívül eső elháríthatatlan külső oknak a gépjármű feltörését, illetve ellopását.

Az Alkotmány „71/I. §-ában” [helyesen: 70/I. §-ában] foglalt arányos közteherviselést előíró alkotmányi rendelkezés az indítványozó szerint azért sérül, mert nem az adó-
zói jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően kerül sor az adó kiszabására, hanem azt számviteli szabály megsértése miatt kell az adózónak megfizetnie. Véleménye szerint abban az esetben, ha a levonható áfát az adóhatóság nem állapíthatja meg becsléssel, akkor az árubeszerzés során az adózó által már megfizetett általános forgalmi adó „ismételten beszédre kerül”.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. Az Art. indítvánnyal támadott rendelkezése:

„110. § Ha becslés alkalmazására az általános forgalmi adó megállapítása során kerül sor, bizonylatok hiányában az állami adóhatóság

a) a fizetendő adót a tényleges eladási ár,

b) a levonható adót a tényleges beszerzési ár,

ezen hiányában a forgalmi érték vagy az árképzési szabályok szerint kalkulált ár, illetőleg a szokásos piaci ár és a vonatkozó adómérték alapján állapítja meg. A levonható adót az adóhatóság becsléssel abban az esetben állapítja meg, ha a bizonylatok hiányát természeti, illetőleg az adózó érdekkörén kívül álló okból bekövetkező katasztrófa okozta.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az indítványozó az Art. 110. §-át jelölte meg az indítványával támadott jogszabályi rendelkezésként, azonban az indítvány tartalma alapján kizárólag az említett törvényi rendelkezés utolsó mondatát tekintette alkotmányellenesnek. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság – irányadó gyakorlatának megfelelően – az indítvány tényleges tartalma alapján az Art. 110. §-ának utolsó mondatára nézve folytatta le az alkotmányossági vizsgálatot. [18/2003. (IV. 18.) AB határozat, ABH 2003, 764, 765.; 485/B/2005. AB határozat, ABH 2006, 2108, 2109.]

Az Art. támadott rendelkezése a törvény VII. fejezetében az adóigazgatási eljárás, ezen belül az ellenőrzés szabályai között kapott helyet, és a becslésre vonatkozó törvényi szabályozás részét képezi. Az Art. 110. §-a az általános forgalmi adó esetében lehetővé teszi, hogy az adóhatóság a levonható adót becsléssel állapítsa meg abban a kivételes esetben, ha az ehhez egyébként szükséges bizonylatok hiá-

nya az adózó érdekkörén kívül eső (elháríthatatlan) külső okra vezethető vissza.

A támadott törvényi rendelkezés kimondja, hogy kizárólag természeti, illetve az adózó érdekkörén kívül álló okból bekövetkező katasztrófa esetén van lehetőség arra, hogy a levonható adót – bizonylatok hiányában – az adóhatóság becsléssel állapítsa meg.

Az indítványozó azért tekinti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonsággal ellentétesnek az Art. 110. §-ának támadott utolsó mondatát, mert az csak szűk körben teszi lehetővé az adóhatóság számára a levonható áfa becsléssel történő megállapítását, nem ad lehetőséget arra, hogy az adóhatóság – a természeti csapás és a katasztrófa esetkörein kívül – más iratmegsemmisülési okokat is figyelembe vegyen.

Ebből következően az adóhatóság nem élhet becsléssel akkor sem, ha az irat-megsemmisülés az adózó érdekkörén kívüli okból, pl. baleset vagy gépjárműlopás miatt következik be. Az indítványozó szerint ilyen esetekben az adó nem az arányos közteherviselést biztosítja, hanem büntetőeszköz.

Az arányos közteherviselést előíró alkotmányi rendelkezés [Alkotmány 70/I. §] sérelmét az indítványozó abban látja, hogy az adó kiszabására nem a jövedelmi és vagyoni viszonyoknak megfelelően kerül sor, hanem az adó egy számviteli szabály megsértésének a következménye.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó által kifejtett indokok alapján nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető, és ez alapján érdemi (tartalmi) elbírálást lehetővé tevő kapcsolat az Art. 110. §-ának utolsó mondata és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, valamint 70/I. §-a között.

Az Alkotmánybíróság irányadó joggyakorlata az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részeként kezeli a jogbiztonság alkotmányos követelményét. Az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában foglalkozott a jogbiztonság alkotmányos követelményének tartalmával, ítélezése során folyamatosan alakította ki e követelmény tartalmi elemeit. Az indítványozó indítványában nem jelölte meg, hogy az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata alapján a jogbiztonság mely konkrét tartalmi elemének a sérelmét látja megvalósulni a támadott szabályozáson keresztül.

A vizsgált esetben az indítványozó által felhozott indokok a jogbiztonság alkotmányos követelményének – az Alkotmánybíróság ítélezési gyakorlatában kimunkált tartalmi elemei közül – egyik tartalmi elemmel sem hozhatók a kifogásolt törvényi rendelkezés tartalmi elbírálásához lehetővé tevő kapcsolatba.

Az indítványozó az Art.-nek a levonható áfa becsléssel történő megállapítására vonatkozó rendelkezését támadta, amely nem anyagi jogi, hanem adóeljárás szabály. Az Art. 110. §-a nem adófizetési kötelezettséget ír elő, hanem arról rendelkezik, hogy az adólevonási jog gyakorlásához egyébként szükséges bizonylatok hiányában – kivételesen – milyen törvényi előfeltételek esetén állapíthatja meg az adóhatóság becsléssel a levonható áfát.

A törvényalkotó csak szűk körben, a természeti, illetőleg az adózó érdekkörén kívül álló okból bekövetkező katasztrófák miatti bizonylat-megsemmisülési esetekben teszi lehetővé a levonható adó becsléssel történő megállapítását.

A jogalkotó a vitatott szabályozás kialakítása során abból indult ki, hogy az adózó kötelezettsége az adólevonási jog gyakorlásához szükséges bizonylatok megőrzése, és az adózónak minden lehetséges és tőle elvárható intézkedést meg kell tennie a bizonylatok elvesztésének és megsemmisülésének a megakadályozására.

Ha az adózó ezt elmulasztja, akkor eredményesen nem hivatkozhat az elháríthatatlanságra. Ebből következően az adóhatóság abban az esetben is megtagadhatja a levonási jog gyakorlását, ha a bizonylatok megsemmisülése az adózó állítása szerint az adózó érdekkörén kívül eső elháríthatatlan külső okra vezethető vissza, azonban az adóhatóság bizonyítja, hogy az adózónak lehetősége lett volna a bizonylatok megővésére.

Az elháríthatatlanság esetköreit a jogalkalmazói joggyakorlat alakítja ki; ez általában akkor állapítható meg, ha a technika adott fejlettségi szintjére és a gazdaság teherbíró képességére is figyelemmel objektíve nem áll fenn a védekezés lehetősége. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó által felhívott „2004/60. Adózási kérdés”-ben foglalt, az Art. 110. §-ához kapcsolódó adóhatósági jogértelmezés megalkalmazásáról, helyességéről – erre irányuló hatáskör hiányában – nem foglalhat állást.

Az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt arányos közteherviselés fogalmát és érvényesülésének alkotmányos szempontjait az Alkotmánybíróság már számos korábbi határozatában vizsgálta.

A 821/B/1990. AB határozat indokolásában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy az Alkotmány 70/I. §-a alapvető állampolgári kötelezettséget fogalmaz meg; egyfelől az egyének számára ír elő kötelezettséget a közterhekhez való hozzájárulásra, másrészt az államot jogosítja fel az ilyen célú kötelezések, befizetések törvényi szinten történő előírására. (ABH 1994, 481, 486.)

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az anyagi és eljárási adószabályok megalkotása során a jogalkotót – az Alkotmány keretei között – széles körű szabályozási jogkör illeti meg. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a törvényalkotó szabadon mérlegelhet abban a kérdésben is, hogy lehetővé teszi-e, és ha igen, úgy milyen eljárási szabályok alapján és milyen törvényi előfeltételek mellett az adóhatóság részéről a levonható áfa becsléssel történő megállapítását.

Az Art. 110. §-a nem adójogi szankciót szabályoz, és nem ír elő adófizetési kötelezettséget sem egy „számviteli szabály megsértése miatt”. Az Art. 110. §-ában foglalt becslés elmaradása esetén az adózó által ténylegesen megfizetésre kerülő általános forgalmi adó nem szankció, hanem az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) hatálya alá tartozó tevékenység folytatásából eredő adókötelezettség teljesítése. A támadott törvényi szabályozás tehát nem ír elő adófize-

tési kötelezettséget, hanem az adólevonási jog gyakorlásának feltételül szolgáló bizonylat hiányában a levonható áfa adóhatóság által becslési eljárás útján történő megállapítását (ezen keresztül, az adólevonási jog adózó általi gyakorlását) teszi lehetővé.

Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy Áfa tv. VII. fejezetében szabályozott adólevonási jog nem alkotmányos jog, ennek gyakorlására senkinek sincs az Alkotmányból levezethető joga. Mivel az adólevonási jog nem alkotmányos jog, ebből következően a jog gyakorlásának tárgyi előfeltételét képező bizonylat megléte alól kivételes eljárás (becslés) alapján törvényben foglalt feltételek mellett „mentességet” biztosító támadott adóeljárás szabály nem vet fel alkotmányossági problémát.

Amennyiben az adólevonási jog gyakorlásának tárgyi feltételét képező bizonylat az adózó érdekkörében felmerült okból hiányzik, és ebből következően nem élhet az adólevonási joggal, valóban nagyobb mértékű adófizetési kötelezettség terheli az adózót. Ez azonban egyrészt az adózó saját felróható magatartására vezethető vissza (nem tett eleget a bizonylat megőrzési kötelezettségének), másrészt nem egy újonnan (pótlólagosan) létrejövő adófizetési kötelezettséget vagy adójogi szankciót jelent, hanem azt, hogy az egyébként az adóköteles tevékenység után megfizetendő adó csökkentésére az előzetesen felszámított adó levonásával nincsen mód.

A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Art. 110. §-ának utolsó mondata – az indítványozó által kifejtett indokok alapján – sem az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság alkotmányi rendelkezésével, sem pedig az Alkotmány 70/I. §-ával nem áll alkotmányjogilag értékelhető kapcsolatban.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi, ezért az Alkotmánybíróság – az alkotmányjogilag értékelhető kapcsolat hiányára tekintettel – az indítványt elutasította. [985/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 652, 653–654.; 19/2004. AB határozat, ABH 2004, 312, 343.; 72/2006. (XII. 15.) AB határozat, ABH 2006, 819, 843.]

Budapest, 2010. január 12.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

101/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 11. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Alsónémedi Község Szabályozási Tervéről és Helyi Építési Szabályzatáról szóló 8/2004. (V. 30.) számú rendelete 3. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó alkotmányellenesnek tartja és megsemmisíteni kéri az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: OTrt.) 11. § a) pontját, amely rendelkezés szerint bányatelek-fektetés és bányanyitás akkor engedélyezhető, ha azt az érintett település helyi építési szabályzata és a szabályozási terve nem zárja ki. Az indítványozó érvelése szerint a támadott rendelkezés „korlátlan felhatalmazást ad az önkormányzatoknak a bányatelek-fektetés és bányanyitás megtiltására a helyi építési szabályzatban.” Az OTrt. kifogásolt rendelkezése a bányászathoz, mint vállalkozáshoz való jogot közvetve korlátozza, egyben sérti a tulajdonra vonatkozó alkotmányos alapjogot, így az Alkotmány 8. § (2) bekezdését, a 9. § (2) bekezdését, a 10. § (2) bekezdését. Ugyancsak sérti a támadott törvényi rendelkezés az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését, mivel az „egyedül a bányászat korlátozására vonatkozó felhatalmazás indokolatlan negatív diszkriminációt jelent”. Sérül továbbá az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében garantált jogbiztonság követelménye, így a koherencia és a kiszámíthatóság azáltal, hogy az OTrt. „anyajoga, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) célmeghatározásával és az ásványi nyersanyagvagyon feltüntetésére vonatkozó kötelezettséggel szöges ellentétben áll az önkormányzatok – településrendezési tervben történő – kategorikus felhatalmazása a bányanyitás megtiltására”.

2. Az indítványozó a támadott törvényi rendelkezéssel összefüggésben alkotmányellenesnek tartja és a megsemmisítését kéri Alsónémedi Község Önkormányzata Szabá-

lyozási Tervéről és Helyi Építési Szabályzatáról szóló 8/2004. (V. 30.) rendeletének (a továbbiakban: Ör.) 3. § (1) bekezdését, amely rendelkezés szerint a település területén új bányatelek-fektetés és bányanyitás nem engedélyezhető. Az indítvány értelmezése alapján az Ör. támadott rendelkezése sérti az Alkotmány 42. §-ának rendelkezését, a 44/A. § (1) bekezdés a) pontját és a 44/A. § (2) bekezdésének első mondatát is azzal, hogy „egy alapjog korlátozása tartalmilag, érdemileg még keretjelleggel sem törvényi szinten történik meg”, valamint „a bányatelek fektetés és bányanyitás sem helyi közügy, nem tárgya az önkormányzatokat megillető szabályozási autonómiának”.

3. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány benyújtását követően az OTrt. támadott 11. § a) pontját az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény módosításáról szóló 2008. évi L. törvény (a továbbiakban: OTrtm.) 12. §-a módosította. Mivel az új szabály is tartalmazza a kifogásolt rendelkezési részt, és erre tekintettel az Alkotmánybíróság felhívására az indítványozó továbbra is fenntartotta az alkotmány sértés megállapítására és a megsemmisítésre irányuló indítványát, ezért az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 882/B/1998. AB határozat, ABH 2002, 861, 862.) – az alkotmányossági vizsgálatot a hatályos rendelkezés tekintetében folytatta le.

Az Alkotmánybíróság eljárása során, az indítvánnyal összefüggésben, beszerezte Alsónémedi Nagyközség Önkormányzata Polgármesterének véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokrati-
kus jogállam.”

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági versenyszabadságát.”

„10. § (2) Az állam kizárólagos tulajdonának, valamint kizárólagos gazdasági tevékenységének körét törvény határozza meg.”

„42. § A község, város, a főváros és a kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga. A helyi önkormányzás a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása.”

„44/A. § (1) A helyi képviselőtestület:

a) önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat, döntése kizárólag törvényességi okból vizsgálható felül, ...”

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj; szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. Az OTrt. indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezése:

„11. § A bányászati tevékenységgel kapcsolatban – a külön jogszabályokban meghatározottakon kívül – a következő előírásokat kell alkalmazni:

a) bányatelek-fektetés és bányanyitás akkor engedélyezhető, ha azt az érintett település helyi építési szabályzata és szabályozási terve nem zárja ki;”

3. Az OTrt. hatályos rendelkezése:

„11. § (1) A bányatelek megállapítás akkor engedélyezhető, ha összhangban van az érintett település településrendezési tervével és helyi építési szabályzatával.”

4. Az Ör. támadott rendelkezése:

Bányászati tevékenységgel összefüggő általános előírások

„3. § (1) A település területén új bányatelek-fektetés és bányanyitás nem engedélyezhető.”

5. Az Ör. indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezése:

Bányászati tevékenységgel összefüggő általános előírások

„3. § (1) Bányászati tevékenység kizárólag a Külterületi szabályozási terven lehatárolt bányaterület övezetben (Kb) folytatható. Új külszínű bányanyitás kizárólag a Településszerkezeti Terv és a Külterületi Szabályozási terv módosításával történhet.

(2) A Külterületi Szabályozási terven mezőgazdasági, erdő, vízgazdálkodási, a közlekedési övezetek közül a tervezett repülőtér területe (KÖi) és a különleges területek közül a rekreációs (Krek), a temetők (Kt) és a hulladéklerakó (Kh) övezetekbe sorolt területek bányaterület övezetbe nem sorolhatók át.

(3) Tájrendezés csak a bányatelek megállapításakor elkészülő tervek alapján, a helyi építési szabályzatnak és szabályozási tervnek megfelelően történhet.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először az OTrt. támadott 11. § (1) bekezdésének alkotmányosságát vizsgálta az állami tulajdon, valamint a vállalkozáshoz való jog, mint alkotmá-

nyos alapjog szempontjából. Az indítványozó szerint az a rendelkezés, amely a bányatelek megállapítást attól függően teszi engedélyezhetővé, ha az érintett település településrendezési tervével és helyi építési szabályzatával az összhangban van, sérti az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében, a 9. § (2) bekezdésében, és a 10. § (2) bekezdésében írt rendelkezéseket.

1.1. Az Alkotmánybíróság az indítvánnyal összefüggésben elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány tárgya nem minősül-e „ítélt dolognak.”

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja értelmében „ítélt dolog” címén az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ra, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor *res iudicata*, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. (1620/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 972, 973.) Ha az új indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131, 133.; 5/2002. (II. 22.) AB határozat ABH 2002, 78, 81.; 37/2004. (X. 15.) AB határozat, ABH 2004, 908, 911.]

Az Alkotmánybíróság az OTrt. – 2008. július 18. napjára hatályos – 11. § a) pontjának alkotmányossági vizsgálatát a tulajdonhoz való jog szempontjából, az Alkotmány 8. § (2) bekezdése, a 9. § (1) bekezdése, a 10. § (1) és (2) bekezdése, a 13. § (1) bekezdése, valamint a 70/B. § (1) bekezdése alapján már elvégezte, és az 555/B/2007. AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.) a megsemmisítésre irányuló indítványt elutasította (ABH 2007, 1006, 1008 – 1009.). Jelen ügyben az indítványozó az OTrt. – az indítvány benyújtását követően – módosult 11. §-ának rendelkezésére vonatkozó indítványát fenntartotta, amelyben az Abh1.-ben már elbírált alkotmányossági aggályokon túl újabbakat is felsorol. Figyelemmel a támadott törvényi rendelkezés módosulására és az újabb, – vállalkozáshoz való alapjogot is érintő – alkotmányossági érvekre, az indítvány tárgya nem *res iudicata*.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Abh1.-ben kifejtett, az OTrt. 11. § korábbi a) pontjával összefüggő alkotmányossági okfejtést jelen ügyben is irányadónak tartja.

1.2. Az OTrt. megalkotását és a 2003. július 1-jei hatálybalépítését indokolta az országos térszerkezeti súlypontok és erővonalak eltolódása, a határmenti térségek helyzetének átalakulása, és a szuburbanizálódási-agglo-

merálódási folyamat felgyorsulása, azaz olyan területi változások, amelyek országos szintű rendezést indokoltak. Így az OTrt. rögzíti az irányadó országos szintű kereteket a kiemelt térségek és a megyei területrendezési tervek elkészítéséhez. Az országos terv olyan keretterv, amelynek előírásai – megfelelő szintű elfogadásukat és pontosításukat követően – döntően az alacsonyabb szintű területrendezési, valamint a településrendezési terveken keresztül érvényesülnek.

Az OTrt. legalább 5 évente történő felülvizsgálata során (OTrt. 29. §) a törvény célrendszerének és szerkezetének változatlanul hagyása mellett az OTrtm. a tartalmi részeket kibővítette és a szabályozást pontosította, különös tekintettel a felülvizsgálati idő alatt született 106/2007. (XII. 20.) AB határozatra (a továbbiakban: Abh2.). Az Abh2. alkotmányos követelményként fogalmazta meg [az OTrt. megsemmisített 22. § (2) bekezdés h) és j) pontjai okán], hogy „amennyiben az állam egy jogszabályban már biztosította a környezetvédelem magasabb védelmi szintjét, akkor attól csak elkerülhetetlen esetben, más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesülése érdekében léphet vissza”.

1.3. Az OTrt. támadott előírása a bányászati tevékenység és a településrendezési terv előírásainak összehangolását biztosítja, azonban az alkalmazott megoldás az indítványozó szerint sérti az állam kizárólagos tulajdonával összefüggő bányászati monopóliumot.

Az Alkotmány 10. § (2) bekezdése szerint „az állam kizárólagos tulajdonának, valamint kizárólagos gazdasági tevékenységének körét törvény határozza meg”. Ez a szabály azt jelenti, hogy maga az alaptörvény korlátozza az Alkotmány 9. § (1) bekezdésében, illetőleg a (2) bekezdésében foglalt rendelkezések érvényesülését (azaz a tulajdonjog alanyainak egyenjogúságát és a gazdasági verseny szabadságát), amikor bizonyos körben alkotmányos lehetőséget teremt arra nézve, hogy az állam tulajdonosként, vagy bizonyos gazdasági tevékenységre jogosultként előnyösebb helyzetbe kerülhessen, mint más tulajdonos, illetőleg a gazdasági élet más résztvevője. Jelen esetben az állam bányászati monopóliumával összefüggésben, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 172. § a) pontja szerint – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – kizárólag az állam tulajdonában vannak a föld méhének kincsei, melyek a Ptk. 173. § (1) bekezdés a) pontja alapján forgalomképtelenek. A kizárólag állami tulajdonban álló dolgok birtokát, használatát, hasznai szedésének jogát az állam – törvényben szabályozott módon – másnak átengedheti. A föld méhének kincseire vonatkozóan elsősorban a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Btv.) rendelkezik, ami a bányászati tevékenységet olyan állami monopól tevékenységnek minősíti, amelynek időleges gyakorlása koncessziós szerződéssel másnak átengedhető. Ennek alapvető szabályait a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Koncesszió) tartalmazza. E lehetőség mellett, koncessziós szerződés megkötése nélkül, a törvényben kapott

felhatalmazás (Btv. 4. §), vagy hatósági engedély alapján (Btv. 5. §) végezhető bányászati tevékenység. A kitermelt ásványi nyersanyag a bányászati tevékenység gyakorlására jogosult természetes vagy jogi személy tulajdonába megy át, egyúttal a kitermelt ásványi nyersanyag mennyiség után az államot megillető részesedést a bányajáradék intézménye biztosítja (Btv. 20. §).

A bányászati monopóliumhoz kapcsolódóan – az indítványozó szerint sérelmet szenvedett Alkotmány 10. § (2) bekezdésére figyelemmel – a kizárólagos állami tulajdon hatékony működtetésére vonatkozóan az Alkotmánybíróság következetes álláspontja, hogy „az állami monopólium körébe vont tevékenység nem része a piaci szférának. Az állam az Alkotmány 10. § (2) bekezdése alapján viszonylag széleskörű döntési szabadsággal rendelkezik a tekintetben, hogy mit nyilvánít az állam kizárólagos gazdasági tevékenysége körébe tartozónak. Egy-egy konkrét tevékenységi kör megítélése tekintetében a hozott döntés elbírálása nem alkotmányjogi probléma. Diszkrecionális joga van az államnak a tekintetben: a monopoljogot milyen feltételekkel gyakorolja, illetőleg milyen feltételek mellett engedi át. A monopoltevékenység nem lévén része a versenyszférának, sem az nem alkotmányellenes, ha a monopoljog gyakorlásának egyes részletszabályai eltérnek a versenyszféra szabályaitól, sem pedig az, ha bizonyos tevékenységi fajtákra nézve mások a koncessziós pályázat (és szerződés) feltételei, mint más tevékenységi fajtákra. A diszkrecionális jogkör gyakorlásának is megvan az azonban az alkotmányos korlátai: így pl. sem a jogi szabályozás, sem a koncessziós pályázat nem tartalmazhat az Alkotmány 70/A. §-val ellentétes diszkriminatív elemeket”. [1814/B/1991. AB határozat, ABH 1994, 514, 515, 516.]

Az Alkotmánybíróság a kifejtettek alapján megállapítja, hogy az OTrt. támadott rendelkezése nem ütközik az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe, valamint nem sérti az Alkotmány 10. § (2) bekezdését sem. Ezért az Alkotmánybíróság az OTrt. 11. § (1) bekezdés rendelkezése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt e tekintetben is elutasította.

1.4. Az indítványozó álláspontja szerint „a bányatelek-fektetés, bányanyitás megtiltására adott felhatalmazás, illetőleg az ebből eredő tilalom ellentétes a gazdasági verseny szabadságának támogatásával, az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében deklarált gazdaságpolitikai államcélal”, közvetve korlátozza a vállalkozáshoz való jogot, egyben az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerinti alapvető jog lényeges tartalma korlátozási tilalmát is sérti.

Az Alkotmánybíróság számos alkalommal foglalkozott az alapjogok korlátozhatóságának kérdésével és ennek során értelmezte az Alkotmány 8. § (2) bekezdését, mely szerint a Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja. Az alapjogi korlátozás vizsgálata során vizsgálati szempontként a korlátozás elkerülhetlensége, szükség-

essége és arányossága minősíti azt alkotmányossá vagy alkotmányellenessé. „Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint valamely alapjog lényeges tartalmát az a korlátozás sérti, amely – valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében – nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.” [6/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 91, 98.]

Az Alkotmány szerint: „A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát”. Ez az elismerés és támogatás azt jelenti, hogy az Alkotmány XII. fejezetében részletezett alapvető jogokat a versenyszabadság érdekében az állami és önkormányzati szerveknek kötelességük érvényesíteni és védelmezni. Az AB gyakorlata értelmében a „gazdasági verseny szabadsága” nem alapjog, hanem a piacgazdaság olyan feltétele, amelynek meglétét és működését biztosítani az Alkotmány 9. § (2) bekezdése értelmében az államnak is feladata, s amelynek – a piacgazdasághoz hasonlóan – külön alkotmányos mércéje nincs. „Az Alkotmány 8. § (2) bekezdése viszont csak az alapvető jogok lényeges tartalmának korlátozását tiltja. A gazdasági verseny jogszabályok által való korlátok közé szorítása ezért nem alkotmányellenes.” [17/1998. (V. 13.) AB határozat, ABH 1998, 1156.]

„A versenyszabadság állami elismerése és támogatása megköveteli a vállalkozáshoz való jog és a piacgazdasághoz szükséges többi alapjog objektív, intézményvédelmi oldalának kiépítését. Elsősorban ezeknek az alapjogoknak az érvényesítése és védelme által valósul meg a szabad verseny. Az Alkotmánybíróság a piacgazdaság, a versenyszabadság és más hasonló államcélok alkotmányellenes megsértését csak szélsőséges esetben állapítja meg, ha az állami beavatkozás fogalmilag és nyilvánvalóan ellentétes az államcélal”. [21/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 120.; 35/1994. (IV. 24.) AB határozat ABH 1994, 200.]

Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a vállalkozás szabadsága és a vállalkozáshoz való jog, mint a piacgazdaság egyik lényeges elemének korlátozása ellen nem csak az Alkotmány 9. § (2) bekezdése nyújt védelmet, hanem a 8. § (2) bekezdése is, amely alapján az – lényeges tartalmát tekintve – még törvényhozási úton is korlátozhatatlan. A vállalkozás jogának alapjogi minőségéből következik, hogy az csak akkor és annyiban korlátozható, amikor és amennyiben a korlátozás végső eszközének fennállnak az alkotmányos indokai. Ilyen korlátozó tartalmú rendelkezésnek minősül az Alkotmány 10. § (2) bekezdése, amely – az 1.3. pontban már részletezett módon – kimondja, hogy az állam kizárólagos gazdasági tevékenységének körét törvény határozza meg. Ebből következik, hogy alkotmányosan megengedett olyan gazdaságkodás, amelynek folytatására az állam jogosult (881/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 475, 476.). A vállalkozás joga tehát nem abszolútizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alkotmányos joga meghatározott foglalkozásokkal kapcsolatos vállalkozás, sem pedig en-

nek adott vállalkozási-jogi formában való gyakorlásához. „A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást”. [38/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997. 260.]

Az OTrt. 11. §-a az állam bányászati monopoltevékenységét érintő olyan részletszabály, amelynek célja a bányászati tevékenység és a felhívott tervek közötti összhang megteremtése. Az OTrt. alapján bányatelek-fektetés kizárólag abban az esetben van összhangban a településrendezési tervvel és a helyi építési szabályzattal, ha az érintett önkormányzat által elfogadott dokumentumok az adott területet az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) szerinti különleges területfelhasználási egységként tüntetik fel, illetve ezen belül bányaterületként nevezik meg.

A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az OTrt. 11. § (1) bekezdésének rendelkezése nem ellentétes a versenyszabadsággal mint védett állammal, valamint nem akadályozza meg a vállalkozóvá válást, következésképpen nem sérti az Alkotmány 9. § (2) bekezdését, sem a 8. § (2) bekezdését, ezért az alkotmányellenesség megállapítására és megsemmisítésre irányuló indítványt e vonatkozásban is elutasította.

1.5. Az indítványozó szerint a támadott törvényi rendelkezés sérti a jogbiztonságot (koherenciát, kiszámíthatóságot), mivel „a településrendezés, azon belül az országos településrendezési terv számára előírt dialektikus célmeghatározás, továbbá az ásványi nyersanyagvagyon feltüntetésére vonatkozó kötelezettséggel szöges ellentétben áll az önkormányzatok településrendezési tervben történő kategorikus felhatalmazása a bányanyitás megtiltására”. Az indítványozó annak megállapítását is kérte, hogy a jogállamiságot sértő normakollízió áll fenn az OTrt. 11. § (1) bekezdése és az Étv. településrendezésre vonatkozó szabályai között [Étv. 7. § (1) bekezdés, 8. § (1) bekezdés, 11. § (3) bekezdés].

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „a jogállamiság elvéből nem következik, hogy az azonos szintű jogszabályok közötti normakollízió kizárt. Törvényi rendelkezések összeütközése miatt az alkotmányellenesség pusztán az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján tehát nem állapítható meg akkor sem, ha ez a kollízió nem kívánatos és a törvényhozónak ennek elkerülésére kell törekednie. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A jogállamiság alkotmányos kinyilvánítása azonban tartalmi kérdésekben tovább utal az egyes nevesített alkotmányos elvekre és jogokra. Az alkotmányellenesség megállapítására ezért törvényi rendelkezések kollíziója miatt csak akkor kerülhet sor, ha ezen alkotmányos elvek vagy jogok valamelyike megsérül annak folytán, hogy a szabályozás ellentmondása jogszabály-értelmezéssel nem oldható fel és ez anyagi alkotmányellenességhez vezet, vagy ha a normaszövegek értelmezhetetlensége valamely konkrét alapjogi sérelmet

okoz. Ennek hiányában azonban az azonos szintű normaszövegek lehetséges értelmezési nehézsége, illetőleg az értelmezéstől függő ellentéte, összeütközése önmagában nem jelent alkotmányellenességet”. [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175–177.]

Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a támadott törvényi rendelkezés és az Étv. településrendezésre vonatkozó rendelkezései között fennáll-e a normakollízió.

A településrendezés célja a települések terület-felhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kialakítása, az építés helyi rendjének szabályozása, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme, továbbá az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdek összhangjának megteremtése, az érdekösszeütközések feloldásának biztosítása, valamint az erőforrások kíméletes hasznosításának elősegítése. [Étv. 7. § (1) bekezdés] A településrendezés során biztosítani kell a területek közérdeknek megfelelő felhasználását a jogos magánérdekre tekintettel, az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását, értékeinek védelmét. Ennek során figyelembe kell venni a népesség megélhetését biztosító gazdasági értékeket, a munkahelyek megőrzésének és új munkahelyek megteremtésének érdekeit, és egyebek mellett a nyersanyaglelőhelyek biztosítását is. [8. § (1) bekezdés] Az Étv. 11. §-a meghatározza a településszerkezeti terv célját és kötelező tartalmi elemeit. Így a településszerkezeti tervben felsorolt, egyes sajátos rendeltetésű területeken belül, fel kell tüntetni a terület felhasználását veszélyeztető, illetőleg arra kiható tényezőket, különösen az alábányászottságot, (bányatelket), a nyilvántartott ásványi nyersanyagvagyon, a szennyezettséget, az árvíz, a belvíz, és egyéb veszélyeket. Összességében a törvényalkotó a településrendezés törvényi szintű szabályozását azzal indokolta, hogy az egyetemes közérdekek és az egyéni érdekek összhangja érvényesülhessen, továbbá, hogy a fejlődés gyorsabb és kiegyensúlyozottabb legyen. Ugyanakkor a törvény törekszik az egyén minden szolgáltatásáért legalább a rendezettség, a jogbiztonság elmaradhatatlan ellenértékét biztosítani. Az OTrt. támadott rendelkezése meghatározza, hogy a helyi építési szabályzatnak és a településrendezési tervnek az OTÉK szerinti különleges területfelhasználási egységként, illetve bányaterületként kell megjelölnie azt a területet, ahol Btv. szabályai szerinti bányatelek fektetés engedélyezhető. Az OTrt. 11. §-a felhatalmazó rendelkezés: meghatározza, hogy a helyi önkormányzat melyik rendeletében (településrendezési terv) szabályozhatja a bányászat célját szolgáló terület helyi kijelölését. Ez a felhatalmazás önmagában nem zárja ki az Étv. indítványozó által hivatkozott rendelkezéseiben foglaltak érvényesítését a helyi településrendezési terv kialakítása során. Ezért nem állapítható meg az, hogy az OTrt. 11. §-a, valamint az Étv. 7. § (1) bekezdése, 8. § (1) bekezdése és a 11. § (3) bekezdése között alkotmányellenes normakollízió állna fenn. Következésképpen a jogbiztonság elemeiként megjelölt kiszámíthatóság és koherencia nem sérül.

A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján támadott OTrt. 11. § (1) bekezdése alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt is elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az Ör. támadott rendelkezését vizsgálta meg az Alkotmány 42. §, a 44/A. § (1) bekezdés *a*) pontja és a 44/A. § (2) bekezdés rendelkezése alapján.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy Alsónémedi Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete az Alsónémedi község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatról szóló 8/2004. (V. 3.) sz. rendeletét módosította. Az Ör. támadott 3. §-át az Alsónémedi község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatról szóló 8/2004. (V. 3.) sz. rendelet módosításáról szóló 26/2009. (XI. 30.) számú rendelet 1. §-a 2009. december 1-jével hatályon kívül helyezte. A módosítás a támadott rendelkezést nem tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság hatályát veszett jogszabály alkotmányellenességét – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz kivételével – nem vizsgálja. [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 92, 72, 76.]

Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § *a*) pontja szerint az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszítette, és ezért az indítvány tárgyatlaná vált.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ör. támadott 3. § (1) bekezdés alkotmányosságának vizsgálatára vonatkozó indítvány tárgyában az eljárást – az Ügyrend 31. § *a*) pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2010. január 25.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

209/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 2. § (6) bekezdése, 18. §-a, 19. §-a és 20. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Indítvány érkezett az Alkotmánybírósághoz a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 2. § (6) bekezdése, 18. §-a 19. §-a és 20. §-a alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát, és megsemmisítését kérve.

Indítványozó szerint azért alkotmányellenesek, az Alkotmány 70/I. §-ába ütköznek a Tbj. fent hivatkozott rendelkezései, mivel az Alkotmány hivatkozott rendelkezésének értelmezése „kizárja a közterhek fedezetül akár az egyén, akár társaság adóztatását mások jövedelme után”. A Tbj. 3. §-a szerinte úgy rendelkezik, hogy „az állam az ellátások igénybevételére, a hozzájárulás és a járulék közteherként való megállapítására vonatkozó szabályok megalkotásával gondoskodik” a társadalombiztosítás által nyújtott szolgáltatások fedezetéről, amiből úgy véli egyenesen az következik, hogy a társadalombiztosítás keretébe tartozó szolgáltatások fedezetül alkotmányosan csak az állampolgárok jövedelmével és vagyonával arányosan megállapított járulék, illetve hozzájárulás szolgálhat. Mindezek alapján indítványozza a Tbj. 18. §-ában a foglalkoztatóra előírt, a Tbj. 19. §-a szerinti mértékű, a biztosítottnak a Tbj. 20. §-ában meghatározott jövedelme utáni járulékfizetési szabályok felülvizsgálatát, és a hivatkozott jogszabályi rendelkezések alkotmányellenes volta miatti megsemmisítését.

Mindezekon túl kéri még a Tbj. 19. § (4) bekezdésében a kiegészítő tevékenységet végző egyéni és társas vállalko-

zások által fizetendő tételes egészségügyi szolgáltatási járulékfizetési kötelezettség megsemmisítését az Alkotmány 70/I. §-a sérelme miatt.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Tbj. hivatkozott rendelkezései:

„2. §

(...)

(6) A foglalkoztatót a társadalombiztosítás keretében nyújtott ellátások pénzügyi fedezetéhez törvényben meghatározott járulék- és hozzájárulás-fizetési kötelezettségek terhelik.”

„AZ ELLÁTÁSOK FEDEZETE

18. § (1) A társadalombiztosítási ellátások fedezetére

a) a biztosított természetbeni és pénzbeli egészségbiztosítási járulékot (a továbbiakban együtt: egészségbiztosítási járulék) és nyugdíjjárulékot, a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni és társas vállalkozó nyugdíjjárulékot,

b) a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó egészségbiztosítási járulékot és nyugdíj-biztosítási járulékot (a továbbiakban együtt: társadalombiztosítási járulék),

c) a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, a kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó után a társas vállalkozás, valamint a 39. § (2) bekezdésében említett személy egészségügyi szolgáltatási járulékot,

d) az egészségügyi szolgáltatások fedezetére a külön törvényben meghatározott személy egészségügyi hozzájárulást,

e) a foglalkoztató a külön jogszabályban meghatározott kordedvezményre jogosító munkakörben foglalkoztatott, saját jogú nyugdíjasnak nem minősülő biztosított, illetőleg kiegészítő tevékenységet folytatónak nem minősülő társas vállalkozó után, valamint a kordedvezményre jogosító munkakörben vállalkozói tevékenységet végző biztosított egyéni vállalkozó kordedvezmény-biztosítási járulékot fizet.

(2) A magánnyugdíjpénztár tagja nyugdíjjárulék és tagdíj fizetésére kötelezett.

(3) A külön törvényben meghatározott szolgálati nyugellátás, valamint a szolgálati rokkantsági nyugdíj járulékfizetéssel nem fedezett többletköltségeit a központi költségvetés fizeti.

(4) A foglalkoztató a táppénzkiadásokhoz hozzájárul.

(5) A járulékokat a járulékalapot képező jövedelem kifizetésekor irányadó járulékmértékek szerint kell megfizetni. A járulékokat a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony megszűnését követően kifizetett (kiosztott) járulékalapot képező jövedelem után is meg kell fizetni.

19. § (1) A foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó által fizetendő társadalombiztosítási járulék mértéke:

a) a minimálbér kétszeresének megfelelő járulékalapig 26 százalék, ebből a nyugdíj-biztosítási járulék 24 százalék, az egészségbiztosítási járulék 2 százalék, amelyből a természetbeni egészségbiztosítási járulék 1,5 százalék, a pénzbeli egészségbiztosítási járulék 0,5 százalék,

b) a járulékalap minimálbér kétszeresét meghaladó része után 29 százalék, ebből a nyugdíj-biztosítási járulék 24 százalék, az egészségbiztosítási járulék 5 százalék, amelyből a természetbeni egészségbiztosítási járulék 4,5 százalék, a pénzbeli egészségbiztosítási járulék 0,5 százalék.

(2) A biztosított által fizetendő nyugdíjjárulék mértéke

a) kizárólag a társadalombiztosítási nyugdíj hatálya alá tartozó biztosított esetében 9,5 százalék,

b) magánnyugdíjpénztár tagja esetében 1,5 százalék.

A saját jogú nyugdíjas foglalkoztatott, valamint a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni és társas vállalkozó magán-nyugdíjpénztári tagsága esetén is 9,5 százalék nyugdíjjárulékot fizet.

(3) A biztosított által fizetendő egészségbiztosítási járulék mértéke 6 százalék, amelyből a természetbeni egészségbiztosítási járulék mértéke 4 százalék, a pénzbeli egészségbiztosítási járulék mértéke 2 százalék.

(4) A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, a kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó után a társas vállalkozás, valamint a 39. § (2) bekezdésében meghatározott személy által fizetendő egészségügyi szolgáltatási járulék havi összege 4500 forint (napi összege 150 forint).

(5) A foglalkoztató az 5. §-ban említett biztosított betegsége miatti keresőképtelensége, valamint a kórházi (klinikai) ápolása időtartamára folyósított táppénz egyharmadát hozzájárulás címén fizeti meg.

(6) A foglalkoztató és az egyéni vállalkozó által fizetendő kordedvezmény-biztosítási járulék mértéke 13 százalék.

A társadalombiztosítási járulék

20. § (1) A foglalkoztató az általa foglalkoztatott biztosított részére a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonya alapján kifizetett (juttatott) járulékalapot képező jövedelem után havonta a 19. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű társadalombiztosítási járulékot fizet, ideértve azt a jövedelmet is, amelyet a biztosítottnak a más foglalkoztatónál fennálló biztosítási jogviszonyára tekintettel juttat.

(2) Az 5. § (1) bekezdésének a) pontjában említett biztosított foglalkoztatója a társadalombiztosítási járulékot havonta legalább a minimálbér kétszerese – részmunkaidő esetén ezen összeg arányos része – után köteles megfizetni. Ha a járulékalapot képező jövedelem nem éri el a minimálbér kétszeresét, a foglalkoztató az Art. 31. § (2) bekezdésében meghatározott bevallásban – a tényleges járulékalapot képező jövedelem feltüntetésével – bejelentést tehet arról, hogy a társadalombiztosítási járulékot a járulékalapot képező jövedelem alapulvételével fizeti meg.

(3) Ha a biztosított járulékalapot képező jövedelme nem éri el a minimálbér kétszeresét és a foglalkoztató nem él bejelentéssel, a 24. § (1) bekezdés szerinti járulékfizetési kötelezettség alapján a biztosítottat terhelő járuléktöbbletet a foglalkoztató viseli.

(4) A minimálbér kétszerese utáni járulékfizetési kötelezettség nem vonatkozik arra a foglalkoztatóra, aki az általa foglalkoztatott biztosított utáni járulékfizetési kötelezettséget külön törvényben meghatározottak szerint teljesíti vagy a biztosított foglalkoztatására tekintettel külön törvényben foglaltak szerint járulékkedvezményt érvényesít.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. A Tbj. indítvány által érintett rendelkezései időközben – a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXII. törvény 8. § (1) bekezdése értelmében 2009. január 1. napjától részben megváltoztak. A hatályos szabályok szerint a fizetendő egészségügyi szolgáltatási járulék havi összege 4500 forint, napi összege pedig 150 forint [Tbj. 19. § (4) bekezdés]. Tekintettel arra, hogy ez a módosítás a jogszabályi rendelkezés lényegét nem érintette, az indítványozó által felvetett alkotmányossági probléma továbbra is fennáll, tehát ilyen értelemben a régi és az új szabályozás tartalmi azonossága megállapítható, az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően [pl.: 335/B/1990., ABH 1990, 261, 262.; 32/2005. (IX. 15.) AB határozat, ABH 2005, 329, 333–334.; 519/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1182, 1184.] a hatályos szabályozás tekintetében folytatta le az alkotmányossági vizsgálatot.

2. Az Alkotmánybíróság először arról foglalt állást, hogy az indítvány Tbj. 19. § (4) bekezdésére vonatkozó része mennyiben tekinthető az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat [ABK 2009. január, 3.; (a továbbiakban: Ügyrend)] 31. § c) pontja értelmében „ítélt dolog”-nak. Az Ügyrend 31. § c) pontja szerint „ítélt dolog” címén az eljárás megszüntetésének van helye, „ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértést megállapítani”. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor minősül ítélt dolognak, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezés vonatkozásában, azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő (1620/B/1991. AB határozat, ABH, 1991, 972, 973.). Viszont ha az indítványt más okra, vagy más alkotmányossági összefüggésre ala-

pítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítványt érdemben vizsgálja [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH, 1997, 200, 212.; 37/2004. (X. 15.) AB határozat, ABH, 2002, 908, 911.].

2.1. Az Alkotmánybíróság a 252/B/2008. AB határozatában (ABK 2009. május, 640, 643.; a továbbiakban: Abh.) már vizsgálta a Tbj. 19. § (4) bekezdésében meghatározott egészségügyi szolgáltatási járulék és az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt arányos közteherviselés elvének kapcsolatát.

Az Alkotmánybíróság e határozatában is hangsúlyozta, hogy az egészségbiztosítás, mint a társadalombiztosítás része alapvetően kötelező biztosítási forma, amelynek lényege, hogy törvényben meghatározott mértékű járulékfizetés ellenében a biztosítót helytállási kötelezettség terheli. E rendszeren belül a biztosítási elv és a társadalmi szolidaritás elve együttesen érvényesül. A társadalombiztosítási ellátások igénybevételére bizonyos, törvényben megszabott kivételektől eltekintve azok jogosultak, akik az ellátás fedezetét megteremtik. A Tbj. szabályai értelmében a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni és társas vállalkozót az egészségügyi szolgáltatási járulékfizetési kötelezettség teljesítéséért cserébe baleseti ellátás (baleseti egészségügyi szolgáltatás, baleseti táppénz, baleseti járadék), baleseti rokkantsági nyugdíj és baleseti hozzátartozói nyugellátás illeti meg.

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban arra a megállapításra jutott, hogy a Tbj. 19. § (4) bekezdésében szabályozott egészségügyi szolgáltatási járulék-fizetési kötelezettség nem az Alkotmány 70/I. §-a szerinti adó jellegű közteher, így a járulékfizetési kötelezettség nem tartozik a 70/I. § alkalmazási körébe, ezért az indítványt alkotmányos összefüggés hiánya miatt elutasította.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy jelen indítványnak a Tbj. 19. § (4) bekezdése alkotmányellenességéről korábban már határozatot hozott. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a hivatkozott jogszabályi rendelkezés alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást az Ügyrend 31. § c) pontja alapján megszüntette.

2.2. Ezt követően az Alkotmánybíróság áttért a Tbj. 18–20. §-ai és az Alkotmány 70/I. §-a kapcsolatának vizsgálatára.

2.2.1. Először a Tbj.-ben szabályozott járulékok rendszerét tekintette át az Alkotmánybíróság.

A társadalombiztosítás a társadalom tagjainak közös kockázatvállalása alapján működő rendszer, amelynek fenntartásához minden társadalombiztosítási jogosultnak, továbbá a Tbj. 2. § (6) bekezdése szerint a foglalkoztatóknak is bizonyos befizetésekkel, járulékokkal kell hozzájárulniuk.

A Tbj. indítványozó által hivatkozott rendelkezési meghatározás, hogy az ellátások fedezetére milyen fizetési kötelezettség terheli a biztosítottat, a foglalkoztatót, valamint a magánnyugdíj pénztár tagját. A társadalombiztosítási ellátások fedezetére a Tbj. 18. §-a szerint a foglal-

koztató, a biztosított továbbá a biztosított egyéni vállalkozások által fizetendő egészségbiztosítási járulék, a biztosítottat, illetve a kiegészítő tevékenységet végző egyéni és társas vállalkozókat terhelő nyugdíjjárulék, a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozások által fizetendő nyugdíj-biztosítási járulék, a karkedvezmény-biztosítási járulék, a kiegészítő tevékenységet végző egyéni vállalkozó, illetve társas vállalkozás által fizetendő egészségügyi szolgáltatási járulék, valamint a külön törvényben meghatározott egészségügyi hozzájárulás szolgál. A Tbj. 19. §-a a 18. §-ban meghatározott járulékok mértékét rögzíti, míg a 20. § a járulékalap tekintetében tartalmaz rendelkezéseket. A társadalombiztosítási rendszer működésének költségeit a jogszabály által kötelezően előírt, fentebb felsorolt járulékok nem mindig fedezik teljes egészében, így a hiányzó pénzeszközöket a költségvetés egyéb bevételi forrásaiból pótolják. A főként százalékos mértékben meghatározott járulékok a szolidaritás elvének megfelelően a nagyobb jövedelemmel rendelkezőkre nagyobb terhet telepítenek, mint a kisebb jövedelműekre, vagy jövedelemmel egyáltalán nem rendelkezőkre; a természetbeni ellátásokra való jogosultság azonban független a befizetett járulék mértékétől.

2.2.2. Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak a társadalombiztosítási járulékok és az Alkotmány 70/I. §-ának összefüggéseit kellett vizsgálnia.

Az Alkotmány 70/I. §-a a közteherviselésre vonatkozik. E rendelkezés azt követeli meg, hogy a közterhek (állami kiadások) fedezésére szolgáló adók, illetékek stb. mértéke az adóalanyok teherviselési képességéhez („jövedelmi és vagyoni viszonyaihoz”) igazodjon. Az állampolgárok, illetve jogi személyek, szervezetek által közteherviselési céllal megfizetett összegek minden esetben csak az állami feladatok teljesítésével összefüggő költségeket fedezhetnek. (197/B/2002. AB határozat, ABH 2007, 1389, 1394.)

A Tbj. 2. § (7) bekezdése rögzíti, hogy az állam által működtetett társadalombiztosítási rendszer keretében nyújtott ellátásokkal összefüggésben fizetendő hozzájárulások, járulékok is közteherviselésnek minősülnek. Az Alkotmánybíróság lényegesnek tartja itt is hangsúlyozni, hogy a közterhek viselésére szolgáló jogi kötelezettségeknek több típusa létezik, amelyeket különböző jellegük miatt alkotmányos rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségük megítélésénél nem lehet azonosan kezelni. Az Alkotmánybíróság gyakorlata közteherviselésnek minősít minden fizetési kötelezettséget, amely az állam tevékenységének, intézményei működésének fedezetét szolgálja, vagyis az állam bevételi forrása [821/B/1990. AB határozat, ABH 1997, 234, 238–239.]. A közteher a közkiadások összessége (ide értve a hiteltörlesztéseket is). A közteher viselése pedig minden kötelező befizetés vagy egyéb kötelezettség, amely ennek fedezésére szolgál. Ebből az értelmezésből kiindulva az Alkotmány 70/I. §-a nem zárja ki, hogy az állam az adók mellett más típusú fizetési kötelezettséget (pl.: illeték, vám, járulék, hozzájárulás stb.) is előírjon [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280,

281.]. A közterhek viselése szempontjából alapvető jelentőséggel bírnak az adók, amelyek az államnak kötelezően teljesítendő, ellenszolgáltatás nélküli, általában pénzbeli szolgáltatások; másrészt a díjak, illetékek stb. amelyeknél a fizetési kötelezettséget valamely állami szolgáltatás igénybe vétele keletkezteti. Végül tágabb értelemben közterhek azok az egészségügyi, baleseti stb. hozzájárulások, amelyek kizárólag a társadalombiztosítási kiadások fedezésére szolgálhatnak. A társadalombiztosítás kiadásai közkiadások, mert a társadalombiztosítási rendszer fenntartása az állam alkotmányos feladata [Alkotmány 70/E. § (2) bekezdés], amelyet kialakulása, a 19. század vége óta hagyományosan a foglalkoztatók és a biztosítottak kötelező befizetéseiből, részben pedig az állami költségvetésből fedeznek. A társadalombiztosítás az államháztartás egyik alrendszere, ezért a kiadásaihoz való hozzájárulás sajátos köztehernek tekintendő, amelyet az állam meghatározott célra, a biztosítottak ellátására (az egészségügyi ellátások biztosítására, a nyugdíjak fedezetére) köteles fordítani. A biztosított és a foglalkoztató számára előírt társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettséggel tehát az állam alkotmányos feladatát kívánja teljesíteni oly módon, hogy valamely, a jövőben társadalmi szinten biztosan felmerülő – nyugdíjjal, baleset-, vagy egészségbiztosítással kapcsolatos – igény fedezetének megteremtéséről gondoskodik.

Jarulékfizetési kötelezettség terheli egyrészt a foglalkoztatót, másrészt a foglalkoztatottat. A fizetési kötelezettség teljesítésével a biztosított a társadalombiztosítási ellátásokra szerez jogosultságot. Ugyancsak fizetési kötelezettség terheli a munkáltatót is az általa foglalkoztatott biztosított(ak) után a járulékalapot képező jövedelemhez igazítottan.

A társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettségek alkotmányellenességének megállapításánál nem feltétlenül alkalmazható az adó jellegű – tehát ellenszolgáltatás nélküli – fizetési kötelezettségekre irányadó „vagyoni és jövedelmi viszonyoknak” való megfelelés (Alkotmány 70/I. §) alkotmányossági mércéje [1371/B/1997. AB határozatban (ABH 1998, 831, 836.)]. Az adó az állam javára kötelezően teljesítendő ellenszolgáltatásra nem jogosító pénzbeli szolgáltatás, a társadalombiztosítási járulékok viszont a jogszabályban meghatározott feltételek bekövetkezése esetén egészségbiztosítási-, baleseti-, nyugdíj- stb. ellátásokra jogosítják a biztosítottakat és ezen jogokat az Alkotmány is – bizonyos keretek között – szerzett jogként védi [11/1991. (III. 29.) AB határozat, ABH 1991, 33, 35.; 62/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 364, 368.; 43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188, 202.].

A foglalkoztatókat a hatályos jogszabályok értelmében az általuk foglalkoztatott biztosított(ak) után a járulékalapot képező jövedelemhez igazodva terheli járulékfizetési kötelezettség. Esetükben a fent nevezett, a társadalombiztosítási alrendszerbe teljesítendő befizetések adók módjára viselkednek, hiszen – a foglalkoztatottakkal ellentétben – a foglalkoztatók társadalombiztosítási jogosultságot a befizetések révén nem szereznek. E befizetések azonban nem válnak el a fizetésre kötelezettek jövedelmi-, vagyoni

viszonyaitól, mivel azok a foglalkoztató által a munkavállalónak kifizetett járulékalaphoz igazodva vannak meghatározva. Az Alkotmánybíróság 43/1995. (VI. 30.) AB határozatában már rámutatott arra, hogy a társadalombiztosítási „rendszer részei a járulékfizető munkáltatók (megbízók stb.) is. A finanszírozás technikai felépítése szerint a járulék egy részét a munkáltató fizeti be (...) a kifizetett személyi jövedelem után. A közvetlen levonás olyan, mint az adóelőleg, elvileg ki is lehetne fizetni, és a jogosulttal azonnal befizettetni. Ezért a biztosítási elemmel járó összes garancia arra tekintet nélkül megilleti a kedvezményezettet, hogy ki kell fizetni a járulékot az ő javára” (ABH 1995, 188, 194.).

Összegezve a fentieket az Alkotmánybíróság a Tbj.-ben szabályozott járulékokkal kapcsolatban – ide nem értve a Tbj. 18. § (1) bekezdés *d*) pontjában és a külön törvényben szabályozott egészségügyi hozzájárulást – megállapította, hogy a foglalkoztatottak által fizetendő társadalombiztosítási járulékok és az Alkotmány 70/I. §-a között alkotmányjogi összefüggés nincs, mivel a járulék-fizetési kötelezettség nem az Alkotmány 70/I. §-a szerinti adó jellegű közteher. A munkáltatók esetében más a helyzet, hiszen számukra adó módjára viselkedik az általuk foglalkoztatottra tekintettel fizetendő járulék, viszont az nem válik el a fizetésre kötelezett jövedelmi vagyoni viszonyaitól, így nem sérti a felhívott alkotmányos rendelkezést.

2.2.3. A Tbj.-ben meghatározott járulékok között sajátos helyet foglal el a Tbj. 18. § (1) bekezdés *d*) pontjában foglalt, az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvényben (a továbbiakban: Ehotv.) meghatározott egészségügyi hozzájárulás, mivel ennek megfizetése az egészségügyi szolgáltatások igénybevételére való jogosultságra nem hat ki. Az Ehotv. 1. § (2) bekezdése értelmében pedig az egészségügyi hozzájárulás tételesen meghatározott adó jellegű fizetési kötelezettség.

Az államnak széleskörű szabadsága van a tekintetben, hogy meghatározza az államot terhelő kötelezettségek (a közterhek) – ezek között a társadalombiztosítási rendszer működtetésének – pénzügyi forrásait. E körben dönthet úgy, hogy hozzájárulás formájú fizetési kötelezettséget ír elő. A hozzájárulás mint forma, lényegében felhasználását tekintve „pántlikázott” [Ehotv. 12. § (3) bekezdés], adó jellegű fizetési kötelezettséget teremt, amelyre az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény rendelkezései alkalmazandók. Így van ez az egészségügyi hozzájárulás esetében is [Ehotv. 10. §–11. §]. Az állam az egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettségének előírásával élt az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 10. § (1)–(2) bekezdésében számára biztosított lehetőséggel. Az Áht. hivatkozott rendelkezése kimondja, hogy „[a] Magyar Köztársaság területén működő, illetve jövedelemmel, bevétellel, vagyonnal rendelkező jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, továbbá a jövedelemmel, bevétellel vagy vagyonnal rendelkező belföldi vagy külföldi természetes személy kötelezhető arra, hogy befizetéseivel hozzájáruljon az államháztartás alrendszerének költségvetéseiből ellátandó feladatokhoz. A fizetési kötelezettség elsősorban adó, illeték, járulék, hozzájárulás, bírság vagy díj formájában írható elő”.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 70/I. §-ából nem következik, hogy közteherviselésre szolgáló fizetési kötelezettségnek nem lehet alapja – mint a jelen esetben is – a jövedelmi, vagyoni viszonyokkal összefüggést mutató foglalkoztatás vagy a vállalkozás [37/1997. (VI. 11.) AB határozat].

A fent kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

A Tbj. 19. § és 20. §-ával kapcsolatban előterjesztett indítványi kérelmekkel kapcsolatban megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az alkotmánybírósági gyakorlat szerint a társadalombiztosítási-, a nyugdíj- és az egészségbiztosítási járulék mértéke önmagában nem alkotmányossági kérdés [252/B/2008. AB határozat, ABK 2009. május, 640, 642.], így ezen rendelkezések alkotmányosságát a jelen indítvány alapján nem is vizsgálta.

Budapest, 2010. január 25.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

233/D/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t :

1. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Kvk.III.37.477/2007/7. számú végzésével szemben benyújtott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában hozott 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 13. §

(3) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Kvk.III.37.477/2007/7. számú végzésével szemben benyújtott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 225. § (1) bekezdésének „annak közlésétől számított 15 nap alatt” szövegrészevel összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján indult eljárást az Alkotmány 57. § (1) bekezdése tekintetében megszünteti, egyebekben visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 225. § (1) bekezdése „annak közlésétől számított 15 nap alatt” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában hozott 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 13. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

5. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Kvk.III.37.477/2007/7. számú végzésével szemben benyújtott, a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 84. § (10) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

6. Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 84. § (10) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint e rendelkezéssel összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

7. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozók a Legfelsőbb Bíróság Kvk.III.37.477/2007/7. számú végzésével szemben alkotmányjogi panasszal, valamint jogszabályi rendelkezések alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére, illetve mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelmekkel fordultak az Alkotmánybírósághoz.

2. A Legfelsőbb Bíróság Kvk.III.37.477/2007/3. számú végzésével elutasította az indítványozóknak az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 474/2007.

(XII. 5.), 475/2007. (XII. 5.) és 476/2007. (XII. 5.) számú határozatai ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmét, és az OVB határozatait helyben hagyta. Az indítványozók a felülvizsgálati kérelmükben azt is kérték, hogy a Legfelsőbb Bíróság az előttük folyó eljárást függessze fel, és kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását, azonban a Legfelsőbb Bíróság erről nem határozott. Az indítványozók ezért újabb beadvánnyal éltek, és azt kifogásolták, hogy a Legfelsőbb Bíróság az alkotmánybíróági eljárást kezdeményező kérelmüket nem bírálta el.

A Legfelsőbb Bíróság a jelen ügyben támadott Kvk.III.37.477/2007/7. számú végzésében az indítványozók beadványáról megállapította, hogy az tartalmát tekintve határozat kiegészítésre irányuló kérelem, és elutasította azért, mert a kiegészítési kérelem benyújtására a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 225. § (1) bekezdésében meghatározott határidőt az indítványozók elmulasztották, kérelmüket késve adták postára. A bíróság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 84. § (2) bekezdése alapján megállapította azt is, hogy a felülvizsgálat iránti kérelemről a bíróság nemperes eljárásban határoz, illetve a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában hozott 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet (a továbbiakban: MT r.) 13. § (3) bekezdésének megfelelően főszabály szerint a nemperes eljárásokban is a Pp. szabályait kell alkalmazni.

3. Az indítványozók elsődlegesen alkotmányjogi panasz keretében kéri a Pp. 225. § (1) bekezdés „annak közlésétől számított 15 nap alatt” szövegrésze, a Ve. 84. § (10) bekezdése, valamint az MT r. 13. § (3) bekezdése alkotmányellenessége megállapítását, megsemmisítését és „ezen jogszabályok alkalmazásának visszamenőleges hatállyal történő kizárását”. Kéri továbbá e rendelkezések alkotmányellenességének utólagos megállapítását és megsemmisítését is.

3.1. Álláspontjuk szerint a Pp. 225. § (1) bekezdés „annak közlésétől számított 15 nap alatt” szövegrésze, és az MT r. 13. § (3) bekezdése ellentétes az Alkotmány 2. § (1), 8. § (1)–(2), 50. § (1), 57. § (1) és (5) bekezdésével, valamint a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § c) pontjával, és 3. § e) és g) pontjával.

3.2. Az indítványozók szerint nem felel meg az Alkotmány 57. § (5) bekezdésének, hogy a kiegészítés iránti kérelem tárgyában hozott elutasító határozat ellen a jogorvoslatnak nincs helye. Sérti továbbá a Pp. 225. § (1) bekezdés megjelölt szövegrésze a demokratikus jogállamiságot és a bírósági jogvédelem elvét, mert a bíróság mulasztása esetére a félre kötelező határidőt szab, holott a bíróságnak a teljes kérelemről hivatalból döntenie kellett volna. Azaz a fél a kiegészítésre vonatkozó kérelmét csak a törvényben meghatározott határidő alatt terjesztheti elő, ha ezt elmulasztja, a bíróság „mentesül az eljárási kötelezettsége alól”. Álláspontjuk szerint a bíróság mulasztása miatti jog-

következmények nincsenek a törvényben szabályozva, ami szintén sérti a jogállamiságot. Nem felel meg a tisztességes és igazságos eljárás követelményének, hogy a bíróság határidő nélkül, hivatalból is kiegészítheti határozatát, ugyanakkor az erre irányuló kérelem előterjesztésére a fél számára a Pp. jogvesztő határidőt szab.

3.3. Hasonlóképpen sérti az Alkotmány 57. § (5) bekezdését a jogorvoslat kizárásával a Ve. 84. § (10) bekezdése is, hiszen szerintük a jogorvoslatot a Legfelsőbb Bíróságnak egy másik tanácsa is elbírálna. Ez a rendelkezés ellentétes szerintük a jogállamisággal is.

3.4. Az indítványozók az MT r. 13. § (3) bekezdését is kéri megsemmisíteni, amely a nemperes eljárásokban is a Pp.-t rendeli alkalmazni, amennyiben az egyes nemperes eljárásokra vonatkozó jogszabályok másként nem rendelkeznek, vagy az eljárás nemperes jellegéből más nem következik. Véleményük szerint a választási eljárás tekintetében irányadó bírósági eljárás szabályait a Jat. értelmében csak törvényben lehet megállapítani, ezért az MT r. jogforrási helye szempontjából alkotmányellenes, ami egyben a demokratikus jogállamiság sérelmét jelenti.

4. Végül kéri az indítványozók mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is, mert szerintük az Országgyűlés elmulasztotta a Ve. bíróság előtti eljárásban alkalmazandó szabályainak a megalkotását, illetve a jogalkotó elmulasztotta a kérelem nem teljes körű elbírálása esetén a bíróság (bíró) személyes felelősségére vonatkozó rendelkezéseket megalkotni.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi rendelkezésekre alapozta.

1. Az indítványozó által hivatkozott alkotmányi rendelkezések:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteltben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„50. § (1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és

pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„57. § (5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Pp. támadott rendelkezése:

„225. § (1) Az ítélet kiegészítését annak közlésétől számított tizenöt nap alatt bármelyik fél kérheti, ha a bíróság valamely kereseti kérelem vagy ellenkérelem felől, vagy a kereseti kérelem vagy az ellenkérelem valamely része felől akár a fő-, akár a mellékkötelezettség tekintetében nem határozott, avagy a perköltség viselése vagy az ítélet előzetes végrehajthatósága felől, habár annak helye lett volna, nem rendelkezett.”

3. A Ve. kifogásolt rendelkezése:

„84. § (10) A bíróság határozata ellen további jogorvoslatnak helye nincs.”

4. Az MT r. támadott rendelkezése:

„13. § (3) Egyebekben – amennyiben az egyes nemperes eljárásokra vonatkozó jogszabályok másként nem rendelkeznek vagy az eljárás nem peres jellegéből más nem következik – a nem peres eljárásokban is a Pp. szabályait kell megfelelően alkalmazni.”

III.

A szabályszerűen benyújtott alkotmányjogi panasz részben érdemi elbírálásra alkalmatlan, részben nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy az MT r. 13. § (3) bekezdése sérti-e Jat. megjelölt rendelkezéseit, és ezáltal a jogállamiság elvét. Az indítványozók szerint ugyanis az a szabály, mely a nemperes eljárásokban is a Pp.-t rendeli alkalmazni, amennyiben az egyes nemperes eljárásokra vonatkozó jogszabályok másként nem rendelkeznek, vagy az eljárás nemperes jellegéből más nem következik, ellentétes a Jat. 2. § c) pontjával, 3. § e) és g) pontjával, és így az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével. Véleményük szerint a választási eljárás tekintetében irányadó bírósági eljárás szabályait a Jat. értelmében csak törvényben lehet megállapítani, ezért az MT r. jogforrási szintjét tekintve alkotmányellenes, ami egyben a demokratikus jogállamiság sérelmét jelenti.

Az Alkotmánybíróság szerint az indítványi kérelem nem megalapozott, hiszen a választási bizottsági határozatok bírósági felülvizsgálatának szabályait maga a Ve. 82–85. §-a tartalmazza. Az MT r. kifogásolt rendelkezése

pusztán utaló szabály, melynek értelmében egyéb jogszabályi rendelkezés hiányában a Pp. szabályait kell megfelelően alkalmazni, azaz a rendelkezés tartalma a Pp. valamely konkrét §-ában bontakozik ki. Az ilyen utaló szabály azt szolgálja, hogy a jogalkotó megelőzze a túlszabályozást, és elkerülje az egyes rendelkezések fölösleges megismétlését egy adott szabályozási koncepción belül, hiszen ellenkező esetben mindent törvényben kellene szabályozni. A jelen esetben ez konkrétan a Pp. vonatkozó szabályainak a Ve.-ben történő szó szerinti megismétlését jelentené. Főszabály szerint tehát a Ve. megjelölt rendelkezései irányadók a választási bizottság határozatainak bírósági felülvizsgálata körében, melyet – szubszidiárius jogszabályként – kiegészítenek a Pp. rendelkezései (mint ahogy arra a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának véleménye is rámutatott többek között a hiányosan beadott felülvizsgálati kérelem kapcsán, BH 2006. 4. szám). Megállapítható tehát, hogy a választási ügyekben a bírósági felülvizsgálat szabályait a Ve. és a Pp. rendezi, melyek jogforrási szintjüket tekintve a Jat. hivatkozott rendelkezéseinek megfelelnek, és ezáltal nem sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sem.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy a Pp. 225. § (1) bekezdés „annak közlésétől számított 15 nap alatt” szövegrésze ellentétes-e az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével, azaz korlátozza-e a bírósághoz fordulás jogát.

2.1. Az Alkotmánybíróság a Pp. 225. § (1) bekezdése „számított 15 nap alatt” szövegrészt – ugyanezen indítványozók kérelme alapján – az 523/D/2005. AB határozatában (ABK 2009. október, 1180.) már vizsgálta, ezért először abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy jelen kérelem nem minősül-e „ítélt dolognak”.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor tekinthető *res iudicata*-nak, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972.). Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását.

Tekintettel arra, hogy az indítvány már érdemben elbírált jogszabályi rendelkezéssel azonos jogszabályhely alkotmányossági vizsgálatára irányul, és az indítványozók szintén az Alkotmány 57. § (1) bekezdésére, azon belül pe-

dig azonos alkotmányossági problémára hivatkozva kéri az eljárás lefolytatását, az indítvány ítélt dolognak minősül, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást – mind az alkotmányjogi panasz, mind pedig az alkotmányellenesség utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló részében – az Ügyrend 31. § c) pontja alapján megszüntette.

2.2. Az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek szerint az 523/D/2005. AB határozatban már vizsgálta a Pp. jelen ügyben is kifogásolt rendelkezését, azonban kizárólag az Alkotmány 57. § (1) bekezdésével összefüggésben. Abban az esetben viszont, ha az újabb indítványt más indokra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, nincs helye *res iudicata* megállapításának, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200.; 17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131.; 5/2002. (II. 22.) AB határozat, ABH 2002, 78.].

Az indítványozók a Pp. 225. § (1) bekezdése említett szövegrészt – az előzőekben kifejtetteken túl – ellentétesnek tartják az Alkotmány 2. § (1), 8. § (1)–(2), 50. § (1), 57. § (5) bekezdésével is.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése kimondja: az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Ügyrend 21. § (2) bekezdése szerint az indítvány tartalmazza a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok sértnek, valamint az Abtv.-nek és egyéb törvényeknek azokat a rendelkezéseit, amelyekből az indítványozó jogosultsága és az Alkotmánybíróság hatásköre megállapítható. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni: az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miatt és mennyiben sérti [654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783.]. Az Alkotmánybíróság visszautasítja az indítványt, ha az indítványozó nem támasztja alá összefüggően, érdemi elbírálásra alkalmas érvekkel a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések és az Alkotmány megjelölt rendelkezései között fennálló alkotmányjogilag értékelhető összefüggéseket, illetve nem jelöli meg, hogy az alkotmányellenesség milyen indokok alapján áll fenn (477/B/2001. AB végzés, ABH 2005, 1596.; 175/B/2006. AB végzés, ABK 2009. január, 92.).

Az indítványozók az Alkotmány egyes rendelkezéseinek felsorolásán túl nem adták indokát annak, hogy a Pp. 225. § (1) bekezdés „annak közlésétől számított 15 nap alatt” szövegrésze miért és mennyiben sérti az Alkotmány megjelölt rendelkezéseit, illetve nem jelölték meg pontosan, hogy a Pp. mely rendelkezése sérti az Alkotmány 57. § (5) bekezdését (tekintve, hogy a Pp. 225. §-a a jogorvoslatot engedő vagy azt kizáró rendelkezést nem tartal-

maz), és így értelemszerűen nem indokolták, hogy miért és mennyiben sérül az Alkotmány 2. § (1), 8. § (1)–(2), 50. § (1), valamint 57. § (5) bekezdése. Az Ügyrend 29. § *d)* pontja értelmében az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az indítványozó a hiánypótlás végett neki visszaadott indítványt a kitűzött határidő alatt nem adta be, vagy újból hiányosan adta be és emiatt, vagy egyébként érdemben nem bírálható el. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ezekben a részeiben érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

3. Az indítványozók a Pp. 225. § (1) bekezdés „annak közlésétől számított 15 nap alatt” szövegrésze, valamint az MT r. 13. § (3) bekezdése alkotmányossági vizsgálatát az alkotmányjogi panasz mellett utólagos normakontroll eljárás keretében is kérték. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. és az Ügyrend fentebb, a 2.2. pontban ismertett követelményeinek megfelelően a határozott kérelemnek az Alkotmánybíróság hatáskörére is ki kell terjednie, azaz az alkotmányjogi panaszként benyújtott indítványt az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége más hatáskörben is értékelni. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ezekben a részeiben az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján visszautasította.

4. Az indítványozók a Ve. 84. § (10) bekezdésének az Alkotmány 2. § (1) és 57. § (5) bekezdésébe ütközését is állították, és kérték az alkalmazási tilalom kimondását, a rendelkezés megsemmisítését, valamint vele összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását.

4.1. Ezzel az indítványi kérelemmel összefüggésben utal az Alkotmánybíróság a 2.2. pontban írtakra: az indítványozók – az Alkotmány egyes rendelkezéseinek felsorolásán túl – nem jelölték meg, hogy milyen indokból tartják alkotmányellenesnek a kifogásolt szabályozást. Az indítványozók utaltak ugyan arra, hogy a Ve. 84. § (10) bekezdése a jogorvoslat kizárásával sérti a jogorvoslathoz való jogot, azonban a támadott rendelkezés szövegének ismertetésén túl nem indokolták, hogy miért és mennyiben sérül az Alkotmány 57. § (5) bekezdése. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ezekben a részeiben az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

4.2. Az Alkotmánybíróság megjegyzi: a 860/D/2006. AB határozatban az Alkotmánybíróság már megvizsgálta, hogy a Ve. jelen ügyben kifogásolt rendelkezése ellentétes-e a jogorvoslathoz való joggal, és megállapította, hogy az nem sérti az Alkotmány 57. § (5) bekezdését (ABH 2008, 2481.). A fentiekre tekintettel ebben az indítványrészben – ha az egyébként a formai követelményeknek megfelelt volna – res iudicata okán meg kellett volna szüntetni az eljárást.

5. Végül kérték az indítványozók mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is, mert

szerintük az Országgyűlés elmulasztotta a Ve. bíróság előtti eljárásban alkalmazandó szabályainak a megalkotását, illetve a jogalkotó elmulasztotta a kérelem nem teljes körű elbírálása esetén a bíróság (bíró) személyes felelősségére vonatkozó rendelkezéseket megalkotni.

5.1. Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó hatáskörét az Abtv. 49. §-a szabályozza. Eszerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására főszabály szerint – hivatalból, vagy bárki indítványára – akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Abtv. rendelkezése és az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának két együttes feltétele van: a jogalkotói kötelezettség elmulasztása, és annak eredményeként az alkotmányellenes helyzet megléte.

5.2. Az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelmekkel összefüggésben utal a 2.2. pontban foglaltakra: az indítványozók kérelme az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek nem felel meg; az indítványozók határozott kérelmet nem terjesztettek elő, nem jelölték meg azt az alkotmányi rendelkezést, mely az állított mulasztás folytán sérülne, és az alkotmányellenesség mibenlétét sem indokolták.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Budapest, 2010. január 18.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovics Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK VÉGZÉSEI

357/B/2000. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására, valamint nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatára irányuló indítvány, továbbá alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

1. Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 4. § *a)* és 13. § *b)* pontjainak „egyedülálló” szövegrésze; a 4. § *a)* pontja „házastársától külön él és nincs élettársa” szövegrésze, a 4. § *fa)* pontja „tizennyolc évesnél fiatalabb” szövegrésze és *fb)* pontja „tizennyolc évesnél idősebb személy” szövegrésze; 4. § *i)* pontja „jövedelem” fogalma; 4. § *j)* pontja „rendszeres jövedelem” fogalma; a 11. § (1) bekezdése *a)–h)* pontjai; a 11. § (1) bekezdés *g)* pontja; 11. § (3) bekezdése; a 13. § *b)* pontja; a 13. § *b)* pontja „egyéb” szövegrésze; az 5. § *c)* pontjában valamint a 29–33. §-aiban található „anyasági támogatás” szövegrésze; a 29. § (1) bekezdés *b)* pontja és 33. § (2) bekezdése, valamint a 32. §-a „hatvan napon” szövegrésze; a 38. § (2) és (3) bekezdései „anyasági támogatás kivételével” szövegrésze; az 51. § *b)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet 3. § *af)* és *ag)* pontjai, valamint a 14. § (1) bekezdése *b)*, *c)*, *d)*, *e)* pontjai és (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXXIV. törvény 2. § *l)* pontja „egyedülálló” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 4. §-a, 11. § (1) bekezdés *g)* pontja, valamint 11. § (3) bekezdése kapcsán előterjesztett mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

5. Az Alkotmánybíróság a Győri Városi Bíróság P.20.605/1999/5. számú ítélete ellen előterjesztett alkotmányjogi panasz iránti kérelmet visszautasítja.

6. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

Az indítványozó többször kiegészített indítványában a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) számos rendelkezésének alkotmányossági vizsgálatát kérte. Az indítvány kérelmet tartalmazott továbbá a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) alkotmányossági vizsgálatára nézve is.

1. Az indítványozó egyrészt a Cst. 4. § *a)* és 13. § *b)* pontjaiban az „egyedülálló” fogalma alkotmányellenességének megállapítását kérte, mivel álláspontja szerint az azokban „felsorolt egyedülállók és családtagjai, mint külön érdekcsoportok, egymás összehasonlításában ez utóbbiakra nézve súlyosan diszkriminálva szabályozottak”. Alkotmányellenesnek vélte továbbá a Cst. 4. § *a)* pontja „házastársától külön él és nincs élettársa” fordulatát, miután az hivatkozása szerint sérti az Alkotmány 15. §-át. A kifogásolt rendelkezések folytán az indítványozó az Alkotmány 15. §-ának, 17. §-ának, 66. § (1) és (2) bekezdésének, 70/A. § (1), (2) és (3) bekezdésének, 67. § (1), (2) és (3) bekezdésének, 70/D. § (1) bekezdésének, valamint a 70/E. § (1) és (2) bekezdésének sérelmét állította.

2. Az indítványozó vagylagos kérelmében a Cst. 13. § *b)* pontjának megsemmisítését, másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy az Alkotmánybíróság ezt a rendelkezést csupán a „III. csoportos rokkantakra mondja ki érvényesnek”. A kifogásolt rendelkezés alkotmányellenességét abban látta, hogy az „jövedelemtől, járadéktól, valamely nyugdíj minimális összegétől teszi függővé az egyedülállóságot, minden részterületen más összeghez összesítetten”, ez mindkét házastárs és a gyermekük relációjában is diszkriminatív. A megsemmisítés mellett kérte továbbá „1999. január 1-jével érvényesíthetővé tenni visszamenőleg a teljesen munkaképtelen rokkantak házastársának ebből származó (...) jogára tekintettel”. Alkotmányellenesnek vélte továbbá a Cst. 13. §-ának azt a részét, amely a teljesen munkaképtelen rokkantak házastársát a nevelési ellátás szempontjából egyedülállónak tekinti. Az indítványozó az R. 3. § *af)*, *ag)*, valamint a 14. § (1) bekezdése *b)*, *c)*, *d)*, *e)* és (2) bekezdése alkotmányellenességét annak „értékaránytalan többletszolgáltatás” voltára tekintettel állította. Az említett rendelkezések alkotmányellenességét az Alkotmány 70/A. és 70/E. §-ai sérelmében jelölte meg.

3. Az indítvány a Cst. 4. § *f)* pontja „tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy” értelmező rendelkezésének *fb)* 18 évnél idősebb személyeket szabályozó részét azért véli alkotmányellenesnek, mert nézete szerint diszkriminatív, hogy csak a 18. életév betöltése előtt súlyosan

megrokkant személyeket jogosítja magasabb családtámogatási ellátásokkal támogatni, míg a 18. év után súlyosan megrokkantaknál kisebb ellátásra ad lehetőséget. Kérte továbbá az Alkotmánybíróságot, hogy nyilatkoztassa meg a jogalkotót, hogy a társadalmi szolidaritás miatt csak a 18. év előtt megbetegedettek, rokkantakra terjed ki.

4. Az indítványozó a Cst. 4. § *i)* pontja „jövedelem”, továbbá *j)* pontja „rendszeres jövedelem” fogalmának alkotmányellenességét is állította.

Nézete szerint a kifogásolt rendelkezés ellentétes a Cst. 3. § (3) bekezdésében foglalt alapelvvel, amelynek lényegét abban jelölte meg, hogy a „jövedelmi helyzetől függetlenül” adják a jogosultnak az ellátásokat; azt azonban nem fejtette ki, hogy ez az ellentét az Alkotmány mely rendelkezésének sérelmét eredményezi. Az indítványozó a kifogásolt rendelkezés folytán az Alkotmány 70/A. §-ának, ezen belül annak (3) bekezdése és a 70/E. §-ának, és a jogegyenlőség sérelmét, továbbá „más diszkriminációt tiltó rendelkezéssel” való alkotmányellenesség megvalósulását állította.

5. Az indítványozó a Cst. 4. §-a folytán mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását is kérte. Álláspontja szerint a mulasztás abban áll, hogy a jogalkotó Cst. 13. § *b)* pontjában található „egyéb jövedelem” fogalmát a Cst. 4. §-ában nem értelmezte (ezért ő mint teljes munkaképtelen a Cst. 4. § *i)* pontját nem tudja magára nézve értelmezni), további alkotmányos érvet azonban nem terjesztett elő. Ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményének sérelmét állította. Vagylagos kérelmében a fenti kérelem elutasítása esetén a Cst. 13. § *b)* pontjában található „egyéb” szó alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

6. Az indítványozó továbbá a Cst. 5. § *c)* pontjában és a Cst 29–33. §-aiban található „anyasági támogatás” megnevezését az általa helyesnek vélt „szülői támogatás” megnevezésre változtatását, illetve az erre vonatkozó intézkedés megtételét kérte az Alkotmánybíróságtól, alkotmányos indokul az Alkotmány 66. § (1) bekezdését, valamint a 70/A. §-át jelölve meg.

7. Az indítványozó támadta továbbá a Cst. 11. § (1) bekezdésének *a)–h)* alpontjait, mivel azt az ellátás havi összegének differenciálása folytán diszkriminatívnek vélte. Ennek folytán az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdései, 9. § (1) bekezdése, 67. § (1) bekezdése, 70/A. § (1), (2) és (3) bekezdései, valamint az Alkotmány 70/D. §-a sérelmét állította, erre vonatkozó alkotmányos érveket azonban nem jelölt meg.

8. Az indítvány a Cst. 11. § (3) bekezdése alkotmányellenességét arra figyelemmel állította, hogy az az „emelés” mértékét a központi költségvetésről szóló törvény évenkénti elfogadására bizza. Álláspontja szerint a kifogásolt

rendelkezés sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerinti jogbiztonság követelményét, valamint az Alkotmány 13. §-át, 16. §-át, 17. §-át, 66. § (1) bekezdését, a 66. § (2) bekezdését, a 67. § (1) bekezdését, valamint az Alkotmány 70/E. §-át.

Egyben a Cst. 11. § (3) bekezdésére nézve mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását, valamint kérte az Alkotmánybíróságtól a törvényhozónak a kötelezését arra vonatkozóan, hogy a „jövő évi költségvetés elfogadásáig az emelésnek legalább a saját tiszteletdíjuk emelésének a mértékével – garanciák megjelölésével –” határozza meg. Kérte továbbá annak megállapítását, hogy „a képviselők mérlegelési joga csak az ezt meghaladó emelés mértékének a megállapításával merül ki”.

9. Az indítványozó a Cst. 51. § *b)* pontja alkotmányellenességét is állította, mivel álláspontja szerint az sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerinti jogbiztonságot, mivel az abban foglalt, az egészségügyi miniszternek a „magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségek körének” meghatározására vonatkozó felhatalmazása alapján a miniszter az ez alapján járó magasabb összegű ellátásra jogosultak között nem nevesíti a teljesen munkaképtelen rokkantak házastársait és gyermekeit. Ezért kéri az Alkotmánybíróságot, hogy hivatalból nevesítse a hatáskörrel rendelkező illetékes minisztert, „akinek jogköre és felelőssége, valamint kötelessége a Cst. 51. § *b)* pontban írt rendeletalkotás, az emelt ellátásra jogosultak körének felderítése és rendeletben szabályozása”.

10. Az indítvány kérelmet tartalmazott arra vonatkozóan, hogy az Alkotmánybíróság határozatban kötelezze a törvényhozást a teljesen munkaképtelen rokkantak házastársának mint egyedülállóknak a szabályozására.

Továbbá a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Sztm.) 2. § *l)* pontja „egyedülálló” értelmező rendelkezését is alkotmányellenesnek vélte a kérelmében – a fentiekben megjelölt indokok alapján –, „különös tekintettel a teljesen munkaképtelenekre és házastársaikra vonatkozóan”. Ezért kérte annak teljes megsemmisítését és a „házasság és a család presztízsének Alkotmány szerinti visszaállítását”.

Az indítványozó egyben felesége egyedülállósága kérdésében az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (4) bekezdése alapján „különösen fontos érdekekre” hivatkozással, felesége egyedülállóságának alkalmazhatóságát 1991-től kérte megállapítani.

Az indítvány kérelmet tartalmazott még számos nemzetközi egyezmény, így többek között az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló Európa Tanács Tagjainak Egyezménye 6., 13., 14. és 17. cikkével történő „összevetésre”.

11. Az indítványozó indítványát többször kiegészítette, melyben egyrészt az Alkotmánybíróság „iránymutatását”

kérte a családi pótlék emeléséhez, amelynél kérte az infláció mértékét figyelembe venni, ennek elmaradása esetén mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérte.

Kérelmet tartalmazott továbbá a Cst. 13. §-ának *bg*) alpontjával történő kiegészítésére, amelyre szövetszerű javaslatot tett. Továbbá a Cst. 4. § *fb*) alpontjából a kor szerinti korlátozás eltörlését, továbbá annak kiegészítését kérte az általa megjelölt tartalommal. Míg a Cst. 11. § (1) bekezdés *g*) pontjára nézve mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állított annak folytán, hogy a jogalkotó kihagyta a 18 évesnél fiatalabbakat, erre nézve azonban sem alkotmányos indokot, sem a sérülni vélt alkotmányi rendelkezést nem jelölte meg.

12. Az indítványozó a Győri Városi Bíróság P.20.605/1999/5. számú ítélete ellen alkotmányjogi panasz iránti kérelmet terjesztett elő, melyben kifogásolta, hogy őt nem tekintették „jogképesnek, mivel a perben álláspontja szerint pertársként kellett volna részt vennie. Emellett igen részletes, az eljárás lefolytatására, illetve a bizonyításra vonatkozó kifogást terjesztett elő, így többek között a tényállás téves megállapítására nézve. Álláspontja szerint mindezek alapján „alapvető emberi jogi probléma lehetnek”, ezért kérte az Alkotmánybíróságot, hogy erre nézve hivatalból intézkedjen, továbbá a jogképességét a konkrét ügyben állítsa helyre az Alkotmánybíróság.

13. Az egyik kiegészítő indítvány kérelmet tartalmazott a Cst. 11. § (3) bekezdése alkotmányellenességnek a megállapítására nézve, amelyet azért állít, mert az nem határozza meg pontosan az évenkénti emelést (továbbá mértékének) jogszabályi garanciáit. Ez alapján mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérte az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdései, 13. § (1) és (2) bekezdései, a 15. §-a, 16. §-a, 17. §-a, 56. §-a, 67. § (1) és (3) bekezdései, 70/A. §-a, 54. § (1) bekezdése, továbbá 70/E. § (2) bekezdése, és a 70/J. §-a alapján. Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság adjon utasítást a kormánynak és az Országgyűlésnek arra nézve, hogy az éves központi költségvetésről szóló törvény elfogadásával egyidejűleg az „emelésre” és az „évente” kitételekre garanciákat adjon.

14. Az indítványozó a Cst. 4. §-a *f*), *fa*), *fb*) és *fc*) pontjaiban foglalt rendelkezésekre nézve szövetszerű javaslattal élt, valamint magasabb, általa pontosan meghatározott összegű ellátás megállapítását kérte arra az esetre, amennyiben mindkét szülő munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette. Egyben kérte a Cst. 11. § (1) bekezdés *g*) pontjának visszamenőleges hatályú megsemmisítését, továbbá megjelölt mértékű családtámogatási ellátás megállapítását. Az alkotmányellenességet az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdéseiben, 70/A. §-ában, 54. §-ában, 70/E. §-ában, 15. §-ában, 16. §-ában, 17. §-ában és 57/F. §-ában, 70/J. §-ában, valamint az Alkotmány preambulumának demokráciát és szociális piacgazdaságot,

valamint békés átmenetet deklaráló összefüggéseiben” jelölte meg, arra vonatkozó alkotmányos indokok megjelölése nélkül.

Az indítványozó egyben javasolta a Cst. rendelkezéseinek a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényben történő beépítését.

15. Kérelmet tartalmazott még az egyik kiegészítő indítvány a Cst. 4. §-a *f*) pontjának [helyesen *fa*) pontjának] a „tizennyolcadik életévének betöltése előtt” szövegrész megsemmisítésére, vagylagosan pedig annak megállapítására, hogy a Cst. 4. § *fb*) pontja csak a III. csoportba tartozó részben munkaképesek csoportjára érvényes. Egyben kérte az Alkotmánybíróságot, hogy utasítsa a jogalkotót az I. és II. csoportos személyek (gyermekek vagy nagyszülők) magasabb ellátást lehetővé tevő szabály megalkotására”. Aggályosnak tartja továbbá a Cst. 4. § *fa*) alpontjában foglaltakat. Kérte továbbá a Cst. 51. §-sal összefüggésben, hogy az Alkotmánybíróság utasítsa a jogalkotót a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségeket, fogyatékosokat állapítsa meg. Egyben törvényi szabályozás megszületését kérelmezte a „tartósan beteg, illetve fogyatékos személy” „megkülönböztetést nem tartalmazó” értelmezésére.

16. Egy másik kiegészítő indítványban az indítványozó a Cst. 32. §-ának „60 napon” szövegrésze, megsemmisítését kérte, valamint szövetszerű javaslatot téve, helyette „egy éven” szövegrészre változtatását, valamint a Cst. 38. § (2) és (3) bekezdéseinek „anyasági támogatás kivételével” szövegrészek alkotmányellenességének megállapítását kérte. A kifogásolt rendelkezések alkotmányellenességét az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, 70/E. § (1) és (2) bekezdései, 7. § (1) bekezdése, 8. § (1) és (2) bekezdései, 15. §-a, 16. §-a, 17. §-a, 66. § (1) és (2) bekezdései, továbbá a 67. § (1) bekezdése, alkotmányos indokok megjelölése nélkül.

Továbbá „mellékesen” felvetette a Cst. 32. §-ának általa vélt azon hiányát, hogy az szövetszerűen nem rendelkezik arról, hogy a támogatásra való jogosultság megállapítását a MEP-től lehet kérni, ez szerinte jogbizonytalanságot eredményez. Ezért kérelmében az Alkotmánybíróságtól a Cst. 32. §-a általa szövetszerűen megjelölt rendelkezései megállapítását kérte. Az indítványozó a Cst. 30. §-a, valamint a 38. § (2) bekezdésének „– anyasági támogatás kivételével –” szövegrésze megsemmisítését kérte, mivel álláspontja szerint annak nincs értelme, ezzel kapcsolatban a hátramaradott gyermek és a gondozását végző személy emberi méltóságának sérelmét, valamint diszkriminációt állított, szintén alkotmányjogi érvek nélkül.

17. Az indítványozó támadta még a Cst. 29. § (1) bekezdés *b*) pontjában, valamint a Cst. 33. § (2) bekezdésében szereplő „60 napon” szövegrészt, ezt ellentétesnek vélte a Cst. preambulumával, annak 1. §-ával, a 3. §-ban található alapelvekkel, valamint a Polgári Törvénykönyv „vonatkozó szabályaival”. Továbbá kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy a Cst. 32. § (1) és (2) bekezdését a kiegészítő indít-

ványban megjelölt pontos szöveggel „minősítse érvényesé”. Egyben kérte, hogy ahol a törvény 60 napot ír [a Cst. 29. § (1) bekezdés *b*) pontja, valamint a Cst. 32. § (2) bekezdése], azt az Alkotmánybíróságot egy évre módosítsa, illetve mondja ki érvényesnek. Egyben a R. alkotmányosági vizsgálatát és az R. módosítását kérte, amennyiben a kérelmét az Alkotmánybíróság megalapozottnak találja a Cst. tekintetében, a konkrétan kifogásolt rendelkezések, a sérülni vélt alkotmányos szakaszok, valamint az erre vonatkozó alkotmányos indokai megjelölése nélkül.

18. Egy további kiegészítő kérelmében kérte az Alkotmánybíróságot, hogy az utasítsa a jogalkotót a Cst. 29. §-ában megjelölt anyasági támogatás, mint ellátási forma nevének új, „szülői támogatás” megnevezésre módosítására. Az elnevezés szerinte sérti az Alkotmány 66. § (1) és (2) bekezdéseit és annak 54. § (1) bekezdését.

II.

Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az indítványozó kérelmeiben az Alkotmánybíróságtól a Cst. 4. § *a*) és 13. § *b*) pontjainak „egyedülálló” szövegrésze; a 4. § *a*) pontja „házastársától külön él és nincs élettársa” szövegrésze; a 4. § *fa*) pontja „tizennyolc évesnél fiatalabb” szövegrésze és *fb*) pontja „tizennyolc évesnél idősebb személy” szövegrésze; 4. § *i*) pontja „jövedelem” fogalma; 4. § *j*) pontja „rendszeres jövedelem” fogalma; a 11. § (1) bekezdése *a*)–*h*) pontjai; a 11. § (1) bekezdés *g*) pontja; 11. § (3) bekezdése; a 13. § *b*) pontja; a 13. § *b*) pontja „egyéb” szövegrésze; 5. § *c*) pontjában, valamint a 29–33. §-aiban található „anyasági támogatás” szövegrésze; a 29. § (1) bekezdés *b*) pontja és a 33. § (2) bekezdése, valamint a 32. §-a „hatvan napon” szövegrésze; a 38. § (2) és (3) bekezdései „anyasági támogatás kivételével” szövegrésze; az 51. § *b*) pontja tekintetében utólagos normakontrollra irányuló eljárás megindítását kérte. Szintén kérelmet terjesztett továbbá elő az R. 3. § *af*) és *ag*) pontjai, valamint a 14. § (1) bekezdése *b*), *c*), *d*), *e*) pontjai és (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására, továbbá az Sztm. 2. § *l*) pontja „egyedülálló” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására; valamint kérelmében a Cst. 4. §-a, a 11. § (1) bekezdés *g*) pontja, a 11. § (3) bekezdése kapcsán mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelmet is előterjesztett.

1.1. Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben – az Abtv. alapján – meghatározta az érdemi elbírálásra alkalmas indítványok minimális tartalmi és formai kellékeit. Eszerint az indítványnak meg kell felelnie az Abtv. 22. § (2) bekezdésében megfogalmazott követelményeknek: pontosan meg kell jelölni a támadott rendelkezést, az Alkotmány megfelelő rendelkezését, a kérelem alapjául szolgáló okot (azt, hogy az Alkotmány egyes rendelkezéseit a vitatott jogszabály miért és mennyiben sérti). Az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia a vitatott

rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére [összefoglalóan: pl. 31/2007. (V. 30.) AB határozat, ABH 2007, 368, 381–382.].

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárására irányuló indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, és meg kell jelölnie a kérelem alapjául szolgáló okot [Abtv. 22. § (2) bekezdés]. A (2) bekezdés szerint pedig az (1) bekezdésnek megfelelően az indítványnak tartalmaznia kell a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabály sért, valamint az Abtv.-nek és egyéb törvényeknek azokat a rendelkezéseit, amelyekből az indítványozó jogosultsága és az Alkotmánybíróság hatásköre megállapítható.

1.2. A Cst, az R., továbbá az Sztm. megjelölt rendelkezéseivel összefüggésben benyújtott indítványi kérelmek az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek nem felelnek meg. Az indítványozó nem jelölte meg, hogy a felsorolt rendelkezések az Alkotmány mely rendelkezését (rendelkezéseit) sértik, csak felsorolásszerűen utalt az Alkotmány több §-ára. Az indítvány a támadott rendelkezések és az Alkotmány felsorolt szakaszai közötti kapcsolatra vonatkozó okfejtést, alkotmányjogi érvelést egyáltalán nem tartalmaz. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja azokat az indítványokat, amelyek nem felelnek meg az Abtv. által támasztott követelményeknek, így az indítványt ebben a részében az Ügyrend 29. § *d*) pontja alapján visszautasította.

2. Az indítványozó a Győri Városi Bíróság P.20.605/1999/5. számú ítélete ellen alkotmányjogi panasz iránti kérelmet terjesztett elő, melyben azt kifogásolta, hogy őt nem tekintették „jogképesnek”, valamint az elsőfokú ítélet tényállásának téves voltára alapozta az alkotmányellenességet. Konkrét kérelmében kérte továbbá az Alkotmánybíróságtól a jogképességének a konkrét ügyben történő helyreállítását.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasznak nevezett kérelem nem felel meg a jogszabályi feltételeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani, továbbá a fenti feltételeknek együttesen kell fennállniuk.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése rögzíti az indítvánnyal szemben támasztott alapvető követelményeket: eszerint

tartalmaznia kell a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölését és határozott kérelmet. Az Alkotmánybíróság az 1116/D/2001. AB határozatában ezzel kapcsolatosan kifejtette: Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során kialakította azokat a minimális tartalmi és formai kritériumokat, amelyeknek – az Abtv. 22. § (2) bekezdésére és 48. § (1) bekezdésére figyelemmel – az indítványoknak és az alkotmányjogi panaszoknak meg kell felelnie. Álláspontja szerint: az érdemi alkotmányossági vizsgálat elvégzése csak akkor lehetséges, ha az indítvány, illetve az alkotmányjogi panasz tartalmazza a támadott jogszabály pontos megnevezését és az Alkotmány megfelelő rendelkezésének megjelölése mellett, a benyújtás alapjául szolgáló okot, valamint az Alkotmánybíróság döntésére vonatkozó határozott kérelmet. Nem elegendő továbbá az Alkotmány, illetve a támadott jogszabály egyes rendelkezéseire hivatkozni, meg kell indokolni, hogy a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti az alaptörvény felhívott rendelkezését [pl. 654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783.].

A beadvány e feltételeket nem elégíti ki: az indítványozó sem konkrét, alkotmányellenesnek vélt jogszabályi rendelkezést nem jelölt meg, sem a sérülni vélt alkotmányi rendelkezéseket, továbbá a kérelem nem tartalmazott alkotmányossági szempontú érvelést sem.

A fenti tartalmi hiányosságok miatt az alkotmányjogi panasz nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § d) pontja alapján visszautasította.

3. Az indítványozó a Cst. számos általa kifogásolt rendelkezésére nézve szövegszerű javaslatot is tett, továbbá kérte az Alkotmánybíróságot, hogy utasítsa a jogalkotót a Cst.-nek ezen fogalmak meghatározásával való kiegészítésére.

Az Alkotmánybíróság ezen indítványi kérelmekről megállapította, hogy olyan eljárás lefolytatására irányulnak, amelyek nem tartoznak az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság hatáskörébe – főszabály szerint – jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek alkotmányossági vizsgálata tartozik. Az Alkotmánybíróságnak azonban sem az Alkotmány 32/A. § (1) és (2) bekezdése, sem az Abtv. 1. §-a vagy az Abtv. 1. § h) pontja alapján megalkotott egyéb törvény alapján nincs hatásköre arra, hogy a jogalkotót meghatározott szövegű jogszabály megalkotására, jogszabályok módosítására, kiegészítésére utasítsa. Az Ügyrend 29. § b) pontja értelmében az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

4. Az indítványozó a Cst. kifogásolt rendelkezéseit számos nemzetközi egyezményvel vélte ellentétesnek, utalva az Alkotmány 7. § (1) bekezdése sérelmére.

Az Abtv. 20. §-a szerint az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. Az Abtv. 21. § (3) bekezdése értelmében az Abtv. 1. § c) pontjában megjelölt és 47. §-ában szabályozott eljárás –azaz valamely jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközése vizsgálata, illetve nemzetközi szerződésből származó jogalkotói kötelezettség elmulasztásának indítványozása – kezdeményezésére kizárólag a törvényben felsorolt személyek, illetve szervek – így az Országgyűlés, annak állandó bizottsága vagy bármely országgyűlési képviselő, a köztársasági elnök, a Kormány vagy annak tagja, az Állami Számvevőszék elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, a legfőbb ügyész [Abtv. 21. § (3) bekezdés] – jogosultak.

Mivel a jelen ügyben vizsgált indítványt olyan személy terjesztette elő, akinek az Abtv. 1. § c) pontja vonatkozásában indítványozói jogosultsága nincsen, az Alkotmánybíróság az indítványt – mint nem jogosulttól származót – az Ügyrend 29. § c) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Budapest, 2010. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balogh Elemér s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Bragyova András s. k.,</i> előadó alkotmánybíró
<i>Dr. Holló András s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Kiss László s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Kovács Péter s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Lévy Miklós s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Trócsányi László s. k.,</i> alkotmánybíró

340/B/2001. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az új szövetkezetekről szóló 2000. évi CXLI. törvény 3. § (1) bekezdése, 16. § (2) bekezdése, 19. § (2) bekezdése, 21. § (1) és (2) bekezdései, 43. § (2) bekezdése e) pontja, 46. § (3) bekezdése, 52. § b) és c) pontjai, 57. § (2) bekezdése, 86. § (2) bekezdése, 87. § (2) bekezdése, 88. §-a, 89. § (2) bekezdése b) és c) pontjai, 94. § (1) bekezdése a) pontja alkotmányellenességének

megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Három indítványozó kérdőjelezte meg az új szövetkezetekről szóló 2000. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: új Sztv.) számos rendelkezésének alkotmányosságát.

1.1. Az első indítványozó szerint az új Sztv. 19. § (2) bekezdésébe foglalt rendelkezés az Alkotmány tulajdonhoz való jogot garantáló 13. § (1) bekezdését sérti. A támadott rendelkezés alapján a szövetkezet átalakulása vagy jogutód nélküli megszűnése esetén – a hitelezőkkel való elszámolást követően – a szövetkezet fel nem osztható vagytonát az alapszabályban meghatározott szövetkezeti célra, más szövetkezet vagy szövetkezeti szövetség számára kell felajánlani. Az indítványozó szerint ezáltal a szövetkezeti tagok vagyoni hozzájárulásához olyan szövetkezeti tagok vagy a szövetkezeten kívülálló tagok juthatnak hozzá, akik erre nem jogosultak, továbbá azok sem kaphatják meg a vagyoni hozzájárulásukat, akik a polgári jogi örökös szabályok alapján erre jogosultak lennének.

Az új Sztv. 21. § (1) bekezdése a szövetkezet gazdasági tevékenységének korlátairól szól. Az indítványozó nézete szerint azáltal, hogy a törvényhozó nem emelte ki e rendelkezés hatálya alól a szövetkezeti hitelintézeteket, az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdését sértette meg.

Ugyancsak ezen alkotmányi rendelkezés sérelmét állítja az indítványozó a támadott törvény 46. § (3) bekezdésében, de indítványában nem indokolja e kérelmét.

Az első indítványozó azt is kifogásolta, hogy az új Sztv. 52. § *b)* és *c)* pontjai a szövetkezeti tagsági jogviszony tekintetében többletkötelezettséget rónak a szövetkezeti hitelintézetek tagjaira. Az indítványozó szerint ezért a támadott rendelkezések, amellyel, hogy teljesen értelmezhetetlenek, az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésével is ellentétesek.

Az indítványozó szerint az új Sztv. 57. § (2) bekezdésének indítvány benyújtásakor hatályos szövege végeredményében non-profit szervezetekké minősítette a szövetkezeti hitelintézeteket, mivel azok – a hitelszövetkezeteket kivéve – a tagjaikkal folytatott gazdasági együttműködés során nyereségre nem törekedhettek, ami sérti az Alkotmány 9. § (2) bekezdését és az egyes jogharmonizációs kötelezettségeket.

Az új Sztv. 94. § (1) bekezdésének *a)* pontja, – állítja az indítványozó – amely hatályon kívül helyezte a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény 113. §-át (a továbbiakban: régi Sztv.) ellentétes az Alkotmánybíróság 30/2000. (X. 11.) AB határozatában kifejtettekkel, mivel megszűnt a szövetkezeti érdek-képviselői szervek egyetértési és véleményezési jogköre az Országgyűlés vagy a Kormány hatáskörébe tartozó, a szövetkezeteket vagy azok tagságát érintő javaslatok tekintetében.

Az indítványozó végül megjegyzi azt, hogy valamennyi, általa kifogásolt rendelkezés sérti az Alkotmány 12. § (1) bekezdését, mert „nem veszi figyelembe a jogos szövetkezeti (takarékszövetkezeti, szövetkezeti hitelintézeti) sajátos érdekeket”.

1.2. A második és harmadik indítványozó szerint az új Sztv. 3. § (1) bekezdésébe foglalt szövetkezet-fogalma indokolatlanul szűkíti a szövetkezés lehetőségeit, ezért sérül az Alkotmány 9. § (2) bekezdésébe foglalt vállalkozás való jog, továbbá a gazdasági verseny szabadsága, valamint a szövetkezetek támogatását előző és önállóságát garantáló 12. § (1) bekezdése. Az új Sztv. támadott rendelkezése a fenti okok alapján ellentétes a munkához, valamint a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot alkotmányi rendelkezéssel is [70/B. § (1) bekezdés].

Emellett az indítványozók szerint az új Sztv. 16. § (2) bekezdésében előírt részjegy-tőke minimum súlyosan korlátozza az új szövetkezetek létrejöttét, ezáltal sérül az Alkotmány 12. § (1) bekezdése, továbbá közvetetten a 70/B. § (1) bekezdése is.

Az új Sztv. 21. § (1) bekezdése és 57. § (2) bekezdése az Alkotmány 12. §-án és 70/B. § (1) bekezdésén kívül sérti az Alkotmány 9. § (2) bekezdését is, mert korlátozza a szövetkezetek üzletszerű gazdasági tevékenységének végzését.

Az új Sztv. 43. § (2) bekezdésének *e)* pontjába foglalt rendelkezés, amely a felügyelő bizottság számára megadja a lehetőséget arra, hogy az igazgatóság jogszabályba ütköző vagy a szövetkezet érdekeit súlyosan sértő működése esetén legfeljebb hatvan napra felfüggeszse az igazgatóság működését, az indítványozók szerint sérti az Alkotmány 12. § (1) bekezdését, mert alkalmas eszköz arra, hogy a szövetkezet működését ellehetetlenítse, továbbá eltúlzott biztosítéknak minősül a gazdasági társaságok szabályozásához képest.

Az indítványozók nézete szerint az új Sztv. 86. § (2) bekezdése, amely kiterjeszti a szövetkezeti szövetségekre a közhasznú szervezetekről szóló törvény hatályát, az államtól teszi függővé e szövetségek működését, ezáltal sérül a társadalmi szervezeti autonómia Alkotmány 4. §-ában, 12. § (1) bekezdésében, valamint 70/C. § (1) bekezdésében biztosított joga.

A harmadik indítványozó ugyancsak az autonómia Alkotmány 4. §-ában és 12. §-ában biztosított jogának sérelmét látta a támadott törvény 87. § (2) bekezdésében előírt szövetkezeti szövetség által létrehozandó szolidaritási alakpézési kötelezettségben.

A második indítványozó szerint az új Sztv. 88. §-a, amely szerint csak a szövetkezeti szövetségek által alapított országos szövetség jogosult képviselni a hazai szövetkezeteket nemzetközi szervezetekben, sérti az Alkotmány 12. § (1) bekezdését és ellentétes az Alkotmány 7. § (1) bekezdésében foglaltakkal. Ennek okát egyrészt abban látja az indítványozó, hogy a törvényhozó csak egyetlen országos szövetség létrehozására ad lehetőséget, másrészt ab-

ban, hogy a területi-ágazati szövetségek közvetlenül nem vehetnek részt nemzetközi szervezetek munkájában.

Az új Sztv. 89. § (2)–(4) bekezdései a második indítványozó nézete szerint arra kényszerítik a szövetkezeteket, hogy vásárolják meg a kívülálló üzletrész-tulajdonosok üzletrészét. Amennyiben erre nem kerül sor, vagy a szövetkezet nem alakul át gazdasági társasággá, akkor jogutód nélkül megszűnik. A jogalkotó által írt bármely lehetőség az indítványozó szerint sérti az Alkotmány 12. § (1) bekezdését, mivel a szövetkezeti önállóság olyan korlátozását jelenti, amely nem elkerülhetetlenül szükséges. A kívülálló üzletrész-tulajdonosok helyzetének rendezése, mint legitim cél ugyanis más eszközökkel is biztosítható. Ezen túlmenően a fenti rendelkezések diszkriminatív módon különböztetik meg a külső üzletrész-tulajdonosokat a szövetkezeti tagoktól, mivel kizárólag az előbbieket szempontjaira volt figyelemmel a kifogásolt szabályozás megalkotásakor, így – az indítványozó szerint – sérül az Alkotmány 9. § (1) bekezdése, amely garantálja a diszkrimináció-mentességet tulajdon minden formája tekintetében. Az indítványozó előadta azt is, hogy a jogalkotó teljesíthetetlen feladatot ró a szövetségekre, mivel a külső üzletrész-tulajdonosokat nem kötelezte üzletrészüket eladására, így egyetlen külső üzletrész-tulajdonos is meg tudja akadályozni a szövetkezet további működését, ezáltal sérül az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság elve. Az indítványozó szerint az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését sértő indokolatlan megkülönböztetést valósít meg a támadott szabályozás azért, mert – szemben a korlátozott felelősségű társaságokkal vagy részvénytársaságokkal – a szövetkezet gazdasági társasággá való átalakulásáról döntő közgyűlés határozatképtelensége esetén összehívott megismételt közgyűlésen is csak az összes tag legalább kétharmada dönthet az átalakulásról.

Végül mindkét indítványozó előadta, hogy az új Sztv. kodifikációja során nem egyeztettek az érintettekkel, ezáltal az új Sztv. 94. § (1) bekezdésének *a)* pontja, amely hatályon kívül helyezte a régi Sztv. 113. §-át, sérti az Alkotmány 4. §-ába foglalt rendelkezést.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat – tárgyi azonosságukra tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009, január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdésének megfelelően egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az új Sztv.-t hatályon kívül helyezte a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 112. § *d)* pontja.

Az Alkotmánybíróság a jogszabályváltozásra tekintettel felhívta az indítványozókat, hogy nyilatkozzanak, fenntartják-e indítványaikat, illetve kívánják-e módosítani azokat. Az indítványozók válaszukban indítványaikat visszavonták.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a alapján az arra jogosult

indítványa alapján jár el. Tekintettel az indítványok visszavonására az Alkotmánybíróság az eljárást – az Ügyrend 31. § *d)* pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2009. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró
Dr. Bragyova András s. k., alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró
Dr. Lenkovich Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

302/D/2002. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, továbbá jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 4. § *a)* pontja, 4. § *f)* pontja, 4. § *fb)* pontja, 10. § (1) és (3) bekezdései, 13. §-a, 44. § (4) bekezdése „első fokú” szövegrésze, valamint 51. § *b)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó törvényes határidőben alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság K.20.295/2001/6. számú jogerős ítélete ellen, melyben a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. tör-

vény (a továbbiakban: Cst.) 10. § (1) és (3) bekezdései, 4. § *a)* pontja, 13. §-a, 4. § *f)* pontja, 4. § *fb)* pontja, 51. § *b)* pontja, továbbá a 44. § (4) bekezdésének „első fokú” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá peres ügyében az alkalmazási tilalom megállapítását kérte.

2. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz feltétele, hogy a jogsérelem az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következék be. A Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság K.20.295/2001/6. számú ítéletéből megállapítható, hogy az indítványozó által megjelölt rendelkezések közül a bíróság a Cst. 10. § (1) bekezdését, a Cst. 4. § *fb)* pontját, valamint Cst. 44. § (4) bekezdését alkalmazta, így az alkotmányjogi panasz alapjául csak e rendelkezések vehetők figyelembe. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló kérelmet a Cst. 10. § (3) bekezdése, a Cst. 4. § *a)* pontja, a Cst. 13. §-a, a Cst. 51. § *b)* pontja, valamint a Cst. 4. § *f)* pontja tekintetében az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § *e)* pontja alapján visszautasította.

3. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése rögzíti az indítvánnyal szemben támasztott alapvető követelményeket: eszerint annak tartalmaznia kell a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölését és a határozott kérelmet. Az Alkotmánybíróság az 1116/D/2001. AB határozatában ezzel kapcsolatosan kifejtette: Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során kialakította azokat a minimális tartalmi és formai kritériumokat, amelyeknek – az Abtv. 22. § (2) bekezdésére és 48. § (1) bekezdésére figyelemmel – az indítványoknak és az alkotmányjogi panaszoknak meg kell felelnie. Álláspontja szerint: az érdemi alkotmányossági vizsgálat elvégzése csak akkor lehetséges, ha az indítvány, illetve az alkotmányjogi panasz tartalmazza a támadott jogszabály pontos megnevezését és az Alkotmány megfelelő rendelkezésének megjelölése mellett, a benyújtás alapjául szolgáló okot, valamint az Alkotmánybíróság döntésére vonatkozó határozott kérelmet. Nem elegendő továbbá az Alkotmány, illetve a támadott jogszabály egyes rendelkezéseire hivatkozni, meg kell indokolni, hogy a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti az alaptörvény felhívott rendelkezését [pl. 654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783.].

A beadvány e feltételeket nem elégíti ki: ugyanis az indítvány a konkrét, alkotmányellenesnek vélt jogszabályi rendelkezéseken, valamint a sérülni vélt alkotmányi rendelkezések számszerű megjelölésén túl nem tartalmaz alkotmányjogi érveket.

A fenti tartalmi hiányosságok miatt az alkotmányjogi panasz érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkot-

mánybíróság az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján visszautasította.

4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát utólagos normakontrollra irányuló indítványként is előterjesztette, továbbá „esetlegesen” mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelemként is kérte annak elbírálását.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó eme kérelmei az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek nem felelnek meg; az indítványnak ugyanis az Abtv. 22. § (2) bekezdésbe foglalt, az indítvánnyal szemben támasztott határozott kérelem követelménye az Alkotmánybíróság hatáskörére is vonatkozik.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panaszként benyújtott és ekként érvényesíteni kívánt indítványt nincs lehetősége más hatáskör alapján értékelni (lásd: 2010. január 18-án kelt 1026/D/2006. AB határozat), így az utólagos normakontrollra irányuló, valamint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelmeket az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § *b)* pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Budapest, 2010. január 19.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

1026/D/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján, valamint jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t :

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt, valamint a jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizs-

gálatára irányuló kérelmet érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Békés Megyei Bíróság 3. Mpkf. 25.191/2006/3. számú, a Gyulai Munkaügyi Bíróság 3. Mpk.50.029/2006/2. számú és a Szegedi Ítéltábla Pkf.III.20.349/2006/2. számú végzései alapján. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1)–(2) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz egyik feltétele, hogy a panaszos a jogorvoslati lehetőségeit kimerítse. Az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Jelen ügyben elsőként az állapítható meg, hogy a Békés Megyei Bíróság 3. Mpkf. 25.191/2006/3. számú, a Gyulai Munkaügyi Bíróság 3. Mpk.50.029/2006/2. számú végzései ellen fellebbezésnek volt helye, ezért e döntésekre az Abtv. jelzett szabályai szerint alkotmányjogi panasz nem alapítható.

2. A Szegedi Ítéltábla Pkf.III.20.349/2006/2. számú végzése jogerős döntés, s megállapítható, hogy az indítványozó a panaszt határidőben nyújtotta be. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz további feltétele, hogy a jogsérelem az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következzen be. Az indítványozó panaszában több jogszabály alkotmányossági vizsgálatát is megjelöli, így: a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 28. §-át, 43. § (1)–(2) bekezdést, 228. § (3)–(4) bekezdést, 240. § (1) bekezdését, 341. § *d*) pontját, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi XCL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 109. § (2) bekezdést, továbbá a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és az egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 3. § (1) és (3) bekezdését. Az ügy irataiból megállapítható, hogy a Szegedi Ítéltábla Pkf.III.20.349/2006/2. számú végzésében az indítványozó által jelölt rendelkezések közül a Ket. 109. § (2) bekezdését és a Módtv. 3. § (1) és (3) bekezdését alkalmazta, így az alkotmányjogi panasz alapjául csak e rendelkezések vehetők figyelembe.

3. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése által támasztott tartalmi követelmények szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ez azt jelenti, hogy az indítványozónak meg kell jelölnie nemcsak a jogszabályt, hanem a jogszabálynak azt a konkrét rendelkezését, amelyet az Alkotmánynak ugyancsak valamely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tart (440/B/1993. AB végzés, ABH 1993, 910.; 346/D/1998. AB határozat, ABH 2003, 1054, 1058.; 6/D/2000. AB vég-

zés, ABH 2005, 1583, 1584.). Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miatt és mennyiben sérti (472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.).

Jelen ügyben megállapítható, hogy a Ket. 109. § (2) bekezdését és a Módtv. 3. § (1) és (3) bekezdését érintően az indítvány nem tartalmaz olyan, az alkotmányossági vizsgálat alapjául szolgáló indokot, amely a Szegedi Ítéltábla Pkf.III.20.349/2006/2. számú végzésének figyelembevételével az Alkotmánybíróság érdemi normakontroll eljárását megalapozná. Az indítványban foglalt határozott kérelem ugyanis a megjelölt egyedi bírósági döntés(ek) megsemmisítésére irányul, amelyre azonban az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre, még az Abtv. 48. §-ában foglalt alkotmányjogi panasz hatáskörben sem.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend; ABK 2009. január, 3.) 29. § *e*) pontja értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasítja, ha az nem felel meg az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételeknek. Az Alkotmánybíróság e végzés 1–3. pontjai szerint megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az érdemi vizsgálat feltételeinek nem felel meg, ezért azt visszautasította.

Végezetül az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Abtv. 22. § (2) bekezdésbe foglalt, az indítvánnyal szemben támasztott határozott kérelem követelménye az Ügyrend 21. §-ának megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörére is vonatkozik. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt „másodlagosan” utólagos normakontroll hatáskörben is kéri elbírálni. Az indítványozók indokolás nélküli kérelme az eljárás lefolytatására a törvényi feltételeknek nem felel meg, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben is visszautasította.

Budapest, 2010. január 18.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ELNÖKÉNEK VÉGZÉSEI

290/II/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 52. § (1) bekezdése alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát kérte. Álláspontja szerint az Ötv. támadott rendelkezésében szereplő, az új község alapítására vonatkozó kritériumok sértik az Alkotmány 42. §-ában foglaltakat, mivel sem az Alkotmány, sem egyéb jogszabály nem tartalmaz egyértelmű megfogalmazást arra vonatkozóan, hogy mit kell érteni „földrajzi elkülönülés” alatt, illetve az elkülönültséget hogyan kell értelmezni. Ebből kifolyólag az indítványozó úgy vélte, hogy a kifogásolt szabályozás téves jogértelmezéshez vezet, ami jogbizonytalanságot idéz elő. Az indítványozó mindazonáltal nem jelölte meg tételesen az Alkotmánynak a jogállamiságra vonatkozó rendelkezését, valamint nem terjesztett elő határozott kérelmet a jogszabályhely megsemmisítésére. Ezért az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, aki a főtítkári tájékoztatásra adott válaszában fenntartotta az indítványát, azonban továbbra sem terjesztett elő határozott megsemmisítési kérelmet.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése kimondja: az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok meg-

sértenek. Az Abtv. 37. §-a értelmében az alkotmányellenesség utólagos megállapítását kezdeményező indítványban javasolni kell a jogszabály teljes vagy részbeni megsemmisítését.

Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívását követő utóirataival kiegészített indítványában sem terjesztett elő jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló határozott kérelmet és nem kérte az általa megjelölt jogszabályi rendelkezés megsemmisítését.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. január 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

335/II/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz intézett indítványában a betegek utazási költségtérítésével kapcsolatos szabályozást sérelmezte. Indítványában azt kifogásolta, hogy a jogszabályok a megnövekedett benzinárakhoz képest túlzottan alacsony összegben állapítják meg az utazási költségtérítés mértékét. Az indítványozó mindazonáltal nem jelölte meg a támadott jogszabályt, az Alkotmány megsértett rendelkezéseit és nem fejtette ki a vélt alkotmányellenesség okát. Az Alkotmánybíróság főtítkárának tájékoztatására az indítványozó a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) hatályon kívül helyezését kérte. Álláspontja szerint az Ebtv. „alkotmányellenes, mert az állampolgárok szándékos megkárosítását valósítja meg”.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ez azt jelenti, hogy az indítványozónak meg kell jelölnie nemcsak a jogszabályt, hanem a jogszabálynak azt a konkrét rendelkezését, amelyet az Alkotmánynak ugyancsak valamely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tart. (440/B/1993. AB végzés, ABH 1993, 910.; 346/D/1998. AB határozat, ABH 2003, 1054, 1058.) Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.)

Az indítványozó által előterjesztett kérelem nem felel meg az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek. Az indítványozó a főtítkárt tájékoztatását követően sem terjesztett elő jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló határozott kérelmet, ugyanis nem jelölte meg pontosan, hogy az Ebtv. mely szakasza-inak alkotmányossági felülvizsgálatát kérte, nem hivatkozott az Alkotmány konkrét rendelkezéseinek sérelmére, valamint indokolási kötelezettségének sem tett eleget.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. január 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

594/I/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz intézett indítványában az országgyűlési képviselők tiszteletdíjáról, költségtérítéséről és kedvezményeiről szóló 1990. évi LVI. törvénynek (a továbbiakban: Kktv.) az országgyűlési képviselők szállásköltség-térítésére vonatkozó 4. §-a alkotmányellenességének megállapítását kérte. Az indítványozó álláspontja szerint a Kktv. kifogásolt rendelkezése sérti az Alkotmánynak a minden ember jogképességét garantáló 56. §-át, mert az ország összes állampolgárával ellentétben olyan költségtérítésre jogosítja fel a képviselőket, amelyről nem kell elszámolniuk. Az indítványozó azzal is érvelt, hogy a támadott szabályozás visszaélésekre ad módot, sérti az általános és osztársadalmi jó erkölcsöt, valamint ellentétes az Alkotmány 77. § (2) bekezdésével.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmány 56. §-a kimondja, hogy a Magyar Köztársaságban minden ember jogképes. A Kktv. vizsgált rendelkezése tartalmát tekintve nem áll alkotmányos szempontból értékelhető összefüggésben az Alkotmány 56. §-ában foglaltakkal, ugyanis az országgyűlési képviselők szállásköltség-térítésére vonatkozó szabályozás nem befolyásolja a jogképességet, hiszen senkit sem zár el jogalanyiségének azon feltételétől, hogy jogai és kötelezettségei lehetnek. Az Alkotmány 77. § (2) bekezdése, amely szerint az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire egyaránt kötelezőek, szintén nincs alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben a támadott rendelkezés tartalmával. Az alkotmányjogilag értékelhető összefüggés hiányában az indítványozó által kezdeményezett alkotmányosértés nem állapítható meg.

Erre tekintettel az indítványt az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. január 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

616/II/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz intézett indítványában a földgáz díjának megállapításáról szóló 11/1999. (III. 19.) GM rendelet (a továbbiakban: R.) hatályon kívül helyezését kérte. Álláspontja szerint a támadott R. igazságtalan, tisztességtelen és diszkriminatív, ezért alkotmány sértő. Tekintettel arra, hogy az indítványozó által kifogásolt R.-t hatályon kívül helyezte a földgáz közüzemi díjainak megállapításáról szóló 96/2003. (XII. 18.) GKM rendelet 23. § (1) bekezdése, az Alkotmánybíróság főtitkára tájékoztatta az indítványozót, hogy utólagos absztrakt normakontroll hatáskör keretében nem kérheti egy már hatályát veszített jogszabály alkotmányosságának vizsgálatát.

Az indítványozó petícióként benyújtott utóiratában kérelmét – a főtitkár tájékoztatása ellenére – fenntartotta és kérte az Alkotmánybíróság „soron kívüli azonnali döntését”.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában rámutatott arra, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § b) pontja alapján – főszabályként – csak hatályban levő jogszabály, illetve az állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányosságát vizsgálja. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességének vizsgálatát csak kivételesen, a konkrét normakontroll eseteiben, vagyis az Abtv. 38. §-a szerinti bírói kezdeményezés és az Abtv. 48. §-ában foglalt alkotmányjogi panasz esetén vizsgálja. [160/B/1996. AB határozat, ABH 1999, 875, 876.; 1378/B/1996. AB határozat, ABH 2001, 1609, 1610.; 418/B/1997. AB határozat, ABH 2002, 1627, 1629.]

Mivel az indítvány az Abtv. 1. § b) pontjában szabályozott utólagos absztrakt normakontroll hatáskörben érkezett, ezért azt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. január 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

1066/II/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Alkotmánybírósághoz intézett indítványában Csanádpalota Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete által alkotott, Csanádpalota Nagyközség Önkormányzatának az ivóvíz szolgáltatás díjának megállapításáról szóló 3/1994. (III. 23.) ÖR. számú rendeletének módosításáról szóló 3/2000. (I. 28.) ÖR. számú rendeletét (a továbbiakban: Ör.) támadta. Az indítványozó azt kifogásolja, hogy az Ör. a fogyasztott víz mennyisége alapján számított díjon felül a fogyasztástól független rendelkezésre állási díj megfizetését is előírja. Álláspontja szerint ez a szabályozás igazságtalan, tisztességtelen és alkotmány sértő. Az indítványozó mindazonáltal nem jelölte meg tételesen az Alkotmány azon szakaszait, amelyekkel ellentétesnek tartja az Ör.-t, nem fejtette ki a vélt alkotmányellenesség okát és nem terjesztett elő határozott kérelmet a jogszabály megsemmisítésére.

Az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, aki petícióként benyújtott utóiratában továbbra is változatlan formában fenntartotta indítványát és egyben kérte az Alkotmánybíróság „soron kívüli azonnali döntését”.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ez azt jelenti, hogy az indítványozónak meg kell jelölnie nemcsak a jogszabályt, hanem a jogszabálynak azt a konkrét rendelkezését, amelyet az Alkotmánynak ugyancsak valamely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tart. (440/B/1993. AB végzés, ABH 1993, 910.) Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.) Az Abtv. 37. §-a értelmében az alkotmányellenesség utólagos megállapítását kezdeményező indítványban javasolni kell a jogszabály teljes vagy részbeni megsemmisítését.

Az indítványozó által előterjesztett kérelem nem felel meg az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek. Az indítványozó a főtítkárról történő felhívását követően sem terjesztett elő jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló határozott kérelmet és nem kérte az Ör. megsemmisítését.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. január 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

1070/II/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t :

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó teljes körű „alkotmányossági felülvizsgálatot” kezdeményezett a budapesti parkolási jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatos jogszabályokkal összefüggésben, konkrétan a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 9/B. §-a, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 9. § (4) bekezdése, valamint a Fővárosi Közgyűlés 19/2005. (VI. 22.) számú rendelete tekintetében. Indítványában hivatkozott az Alkotmány egyes szakaszainak [42. §, 44/A. § (2) bekezdés, 54 § (1) bekezdés, 70/A § (1) és (3) bekezdések] sérelmére a parkolási díjak és pótdíjak mértékével, az önkormányzat pótdíjszedési jogosultságával, valamint a parkolási terület KRESZ szerinti minősítésével kapcsolatban.

Az indítványozó eredeti kérelmét – a főtítkár tájékoztatása ellenére – fenntartotta és kérte az Alkotmánybíróság eljárását.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-a szerint az Alkotmánybíróság a jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek az alkotmányellenességét vizsgálja. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3; a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok sértenek. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes

felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miatt és mennyiben sérti. (654/H/1999. AB végzés, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.)

Az indítványozó a főtitkár tájékoztatását követően sem terjesztett elő határozott kérelmet, mert nem kérte a megjelölt jogszabályi rendelkezések megsemmisítését, valamint nem fejtette ki, hogy a kifogásolt jogszabályok az Alkotmány mely rendelkezéseit sértik, s ebből kifolyólag indokolási kötelezettségének sem tett eleget. Emellett az indít-

vány a parkolással kapcsolatos gyakorlati problémákat sérelmezte, amelynek vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. január 11.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

KÖZLÖNY

§

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

A magyar jogtudomány klasszikusai sorozatában

Beöthy Zsigmond
ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című kötetét

Az Elemi magyar közjog – amely az első magyar nyelvű közjogi összegzés – 1846-ban látott napvilágot. Két részre tagolódik: Magyarország polgári alkotmányára és közigazgatására, s ezen belül a 104 paragrafusra tagozódó intézményrendszer világos szerkezetben, kifejező fogalmakkal jeleníti meg az intézményrendszert. Azért is becses értékű e szintézis, mert a klasszikusan átmeneti, polgári átalakulás előtti monarchiát mutatja be a szerző, Beöthy Zsigmond (1819–1896), aki kezdetben közigazgatási pályán tevékenykedett, majd pályafutását 1883-ban, nyugállományba vonulásakor királyi táblai tanácselnökként fejezte be. Szakirodalmi munkásságáért számos kitüntetésben részesült. E közjogi kuriózumot a magyar jogtörténet, jogi kultúra iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk.

A kötet 142 oldal terjedelmű, ára **3150 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275), valamint a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Beöthy Zsigmond
ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című, 142 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **3150 Ft** áfával) példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házsám:

Ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó szállítást követő számla kézhezvétele után, dónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Közlöny Könyvek sorozatában megjelent

A BÜNTETŐELJÁRÁSRÓL SZÓLÓ 1998. ÉVI XIX. TÖRVÉNY MAGYARÁZATA I–VII. KÖTET

című kiadvány

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény sajátos története: a kihirdetése és hatálybalépése közötti időszakban történt nagy terjedelmű módosításai, valamint a 2003. július 1-jei hatálybalépése óta elfogadott több mint egy tucat módosítása jelentősen megnehezíti a jogot alkalmazók, a jogot tanulók vagy csak éppen megismerni akarók számára a büntetőeljárás szabályainak megértését. Ez a hektikus történet tette indokolttá, hogy a magyarázat szerzői a kommentárok szokásos tartalmán (jogértelmezés, jogalkalmazói gyakorlat, alacsonyabb szintű szabályozás bemutatása) túlterjeszkednek, és az egyes jogintézmények céljainak, feladatainak hangsúlyozásával, működésük többoldalú, történeti és gyakorlati szempontú bemutatásával – a jogirodalom megjelölésével, a jogtörténet feldolgozásával, valamint indokolt esetekben a jog-összehasonlítás eszközeivel – nyújtsanak segítséget a jogalkalmazóknak és a jogot tanulmányozóknak.

A büntetőeljárásról szóló törvény magyarázata hét kötetben jelent meg:

– **az első kötet**

az alapvető rendelkezések és az eljárás alanyai,
ára: 2205 Ft,

– **a második kötet**

az eljárási cselekmények, a bizonyítás,
a kényszerintézkedések,
ára: 3675 Ft,

– **a harmadik kötet**

a nyomozás és a vádemelés,
ára: 1596 Ft,

– **a negyedik kötet**

a bírósági eljárás általános szabályai
és az elsőfokú bírósági eljárás,
ára: 3087 Ft,

– **az ötödik kötet**

a másodfokú bírósági eljárás, a harmadfokú bírósági
eljárás és a rendkívüli perorvoslatok,
ára: 2226 Ft,

– **a hatodik kötet**

a külön eljárások,
ára: 2289 Ft,

– **a hetedik kötet**

a különleges eljárások és a határozatok végrehajtása
szabályozásának magyarázatát tartalmazza,
ára: 1722 Ft.

A magyarázat a Magyar Hivatalos Jogszabálytárban megjelent Be. kommentár szerkesztett változata.

A hét kötet kedvezményes ára egyszerre történő megvásárlás esetén 16 800 Ft helyett 13 440 Ft.

A könyvek megvásárolhatók a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275), valamint a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhetők a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu), vagy az alábbi megrendelőszelvényen:

MEGRENDELÉS

Megrendelem A BÜNTETŐELJÁRÁSRÓL SZÓLÓ 1998. ÉVI XIX. TÖRVÉNY MAGYARÁZATA alábbi köteteit:

☐ I. kötet (2205 Ft)	példányban.	☐ V. kötet (2226 Ft)	példányban.
☐ II. kötet (3675 Ft)	példányban.	☐ VI. kötet (2289 Ft)	példányban.
☐ III. kötet (1596 Ft)	példányban.	☐ VII. kötet (1722 Ft)	példányban.
☐ IV. kötet (3087 Ft)	példányban.	☐ A hét kötet együtt (13 440 Ft)	példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Ügyműködés neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

KÖNYVISMERTETŐ

Dr. Holló András és dr. Balogh Zsolt 1994-ben határozták el először, hogy az Alkotmány tételeihez rendelten közreadják az alkotmánybírói gyakorlat – főként elvi tételeket tartalmazó – vázlatát:

Az értelmezett Alkotmány

című könyvet. Az öt éves ítélezési gyakorlat összefoglalásáról megjelent kötet pozitív szakmai visszhangja bátorította a szerkesztőket, hogy újabb öt év elteltével megjelentették a második kötetet. Ezt a munkát sokan forgatták mindazok, akiknek az alkotmányjogi ismeretek folyamatos frissítése megkerülhetetlen, de azok is, akik csupán érdeklődtek az Alkotmánybírói gyakorlat tevékenységéről, jogfejlesztő ítélezéséről.

Ismét eltelt öt év. A szerkesztők úgy döntöttek, hogy – immár hagyományként – elkészítik a tizenöt éves gyakorlat összefoglalását. E harmadik kötet megfelelő kiindulópontot jelent annak megismerésében, hogy az Alkotmány egyes rendelkezései miként hatályosultak a gyakorlatban, az Alkotmány szabályaiból milyen elvi következtetések adódnak az államszervezet, a jogrendszer működését illetően. A tizenöt éves gyakorlat összefoglalása pedig ebben szilárd háttérrel jelent.

Ajánljuk e könyvet a jogalkotás szakembereinek, a jogalkalmazóknak, elsősorban a bírácoknak, ügyészeknek, az önkormányzatoknál dolgozó jogászoknak, ügyvédeknek, valamint az egyetemi oktatóknak és hallgatóknak egyaránt. A jelölt szakmai kör mindennapi munkáját elősegítő könyv olyan „kivonat”, amely az alkotmánybírói gyakorlat ismertetésén keresztül – a szerkesztők reményei szerint – az alkotmányos jogállam működéséhez elengedhetetlen értékrenddel is megismertet.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275), valamint a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük **Az értelmezett Alkotmány** című kiadványt (ára: **8832 Ft** áfával) példányban, és kérjük juttassák el az alábbi címre:

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

A MAGYAR KÖZLÖNY LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ

megjelentette

Hargitai József

Jogi fogalomtár

című kiadványát

A jogi fogalomtár a magyar jog szakmai fogalmainak gyűjteménye és részben magyarázata. Közel 15 000 szócikkben, a jogforrásra hivatkozva, tartalmazza a magyar jogban használt fogalmakat, és ahol indokolt, magyarázza a fogalom jelentésének tartalmát. Átfogja valamennyi jogág, az európai jog, valamint a nemzetközi jog által használt fogalmakat is. Elemzi azokat a fogalmakat, amelyeket a jogágak, valamint az egyes jogágakon belül is, egymástól eltérő tartalommal használnak (pl. alkalmatlan, elévülés, arányosság, elismerés), vagy azokat a fogalmakat, amelyekre nézve több eltérő tartalmú legáldefiníció is létezik (pl. közeli hozzátartozó, engedélyes, lakóhely). Megmagyarázza azokat a mozaikszavakat, amelyek EU-csatlakozásunkkal kerültek a jogrendszerbe. („DNS-profil”, „EMOGA”, „EUROPOL”, „FIFO-módszer”, „EINECS” stb.)

A könyv nemcsak a jogalkotóknak és jogalkalmazóknak, valamint a jogi pályára készülőknek hasznos kézikönyv, hanem azoknak is, akik a mindennapi életben szeretnének eligazodni egy szakmai nyelv dzsungelében.

A kiadvány 1712 oldal terjedelmű.

Ára: **8399 Ft** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275), valamint a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendeljük a **Jogi fogalomtár** című kiadványt (ára: **8399 Ft** áfával) példányban, és kérjük juttassák el az alábbi címre:

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra és elektronikus kiadványokra szóló előfizetésüket folyamatosnak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2010. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel). Kérjük, hogy az esetleges módosítást (cím- és példányszámváltozás) szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni. Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be. Készpénzes befizetés kizárólag a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehetséges (levélcím: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 1394 Budapest, 62. Pf. 357, fax: 318-6668).

A 2010. évi előfizetési díjak

(Az árak az áfát tartalmazzák.)

Magyar Közlöny	176 400 Ft/év	Szociális és Munkaügyi Közlöny	47 376 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	32 004 Ft/év	Oktatási és Kulturális Közlöny	36 288 Ft/év
Belügyi Közlöny	45 612 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	54 180 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	45 612 Ft/év	Ügyészségi Közlöny	11 088 Ft/év
		Bűnügyi Szemle	14 616 Ft/év

CD-Cégközlöny

A Cégközlöny közleményeinek hetente megjelenő, oldalhú gyűjteménye CD-n, melyen a közlemények gyors megtalálását keresőfunkció segíti.

A CD 2010. évi éves előfizetési díjai

(Áraink az áfát tartalmazzák.)

	Önálló változat	147 600 Ft	
5 munkahelyes hálózati változat	216 600 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	492 600 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	285 600 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	837 600 Ft

A MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR (DVD)

hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteményének 2010. évi éves előfizetési díjai

(Áraink az áfát tartalmazzák.)

Önálló változat	102 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	369 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	180 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	480 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	225 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	813 000 Ft

A MAGYAR HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR PRÉMIUM (DVD)

EU jogszabálytárral, cégfigyeléssel és vírusvédelmi rendszerrel kibővített hatályos jogszabályok

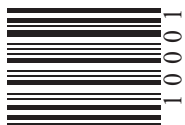
hivatalos számítógépes gyűjteményének 2010. évi éves előfizetési díjai

(Áraink az áfát tartalmazzák.)

Önálló változat	150 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	540 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	255 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	690 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	330 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	1 185 000 Ft

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2009-es évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Ára: 18 480 Ft + áfa.

Szerkesztésért felel: dr. Pálffy Ilona főtítkárné

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu.

Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Magyar Posta Zrt. közreműködésével.

Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (1085 Budapest, Somogyi Béla utca 6., 1394 Budapest 62., Pf. 357, fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internet-címen.

Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), valamint a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és a Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Könyvesházban (tel.: 321-2136, fax: 321-5275).

2010. évi éves előfizetési díj: 32 004 Ft áfával, féléves előfizetési díj: 16 002 Ft áfával. Egy példány ára: 3020 Ft áfával.

HU ISSN 1215-9530

10.0368 – Nyomta a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajozsmizsei Nyomdája.

Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.

